Міністерство внутрішніх справ України
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Марченко О. В., Боняк В. О.

# МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Збірник тестових завдань

Дніпро
2026

**УДК 341.231.14(076)**
**М69**

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Дніпровського державного університету внутрішніх справ (протокол № 2 від 23 вересня 2026 р.)*

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Сергій ПЕРЕПЬОЛКІН, завідувач кафедри міжнародного права Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, професор

Ігор ПИРІГ, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

**Марченко О. В., Боняк В. О.**

**М 69** Міжнародний захист прав людини : збірник тестових завдань / О. В. Марченко, В. О. Боняк. Дніпро : ДДУВС, 2026. 136 с.

ISBN 978-617-560-147-1

У збірнику представлено комплексний банк тестових завдань і теоретичних матеріалів з курсу «Міжнародний захист прав людини». Видання охоплює ключові модулі програми: від загальної теорії та поколінь прав людини до функціонування універсальної (ООН) та регіональних (Рада Європи, ОБСЄ, Міжамериканська, Африканська, Арабська, АСЕАН) систем правозахисту. Окрему увагу приділено прикладному застосуванню міжнародних стандартів у діяльності правоохоронних органів, абсолютному захисту особи від катувань та особливостям дії міжнародного гуманітарного права в умовах збройних конфліктів. До кожної теми розроблено розгорнуту теоретичну анотацію з маркерами для підготовки та по 50 збалансованих тестових питань. Збірник містить розлогий бібліографічний список із понад 80 джерел, що містить актуальні акти міжнародного права та сучасні наукові дослідження.

Призначено для здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей, викладачів закладів вищої освіти, а також для практичних працівників правоохоронних органів та судової системи.

ISBN 978-617-560-147-1

© Автори, 2026
© ДДУВС, 2026

## ЗМІСТ

Вступ ……...…….. 4
Розділ 1. Поняття та правова природа прав людини ……..... 6
Розділ 2. ООН як універсальна система захисту прав людини …….….. 15
Розділ 3. Загальна декларація прав людини як базове
джерело закріплення міжнародних стандартів захисту прав людини …..... 24
Розділ 4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права …….. 33
Розділ 5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні
і культурні права …….. 42
Розділ 6. Система захисту прав людини у межах Ради Європи …….. 53
Розділ 7. Міжамериканська система захисту прав людини ……..… 63
Розділ 8. Арабська система захисту прав людини ……..... 72
Розділ 9. Африканська система захисту прав людини ……..… 81
Розділ 10. Система захисту прав людини в рамках
Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН),
Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) …….. 91
Розділ 11. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини
в правоохоронній діяльності ……... 101
Розділ 12. Міжнародний захист від катувань
та інших форм нелюдського поводження …….. 111
Розділ 13. Міжнародний захист прав людини
під час збройних конфліктів ……... 121
Список використаних джерел ……..… 131

# ВСТУП

Права людини на сучасному етапі розвитку цивілізації є не просто правовою категорією, а вищим виміром справедливості, універсальним критерієм гуманізму та основою, на якій будується архітектура сучасного світового порядку. Розуміння природи цих прав, знання інституційних механізмів їх захисту та вміння застосовувати міжнародні стандарти на практиці є невід'ємною ознакою високої професійної культури сучасного юриста, правоохоронця та дипломата.

Головна мета збірника тестових завдань – надати здобувачам вищої освіти комплексний та дієвий інструментарій для глибокого контролю якості засвоєння, систематизації та перевірки знань у сфері міжнародного правозахисту. Структура збірника побудована за логічним модульним принципом і охоплює ключові аспекти як загальної теорії прав людини, так і функціонування універсальних та регіональних правових систем.

Збірник складається з трьох взаємопов'язаних компонентів, що утворюють цілісну дидактичну систему:

1. Теоретичні анотації до кожної теми. Вони наразі є концептуальним орієнтиром для підготовки, розкривають правову природу розглянутих питань, деталізують еволюцію джерел і чітко вказують на сутнісні маркери, на які необхідно звернути особливу увагу.

2. Розширений банк тестових завдань. До кожної теми розроблено по 50 якісних та всебічних тестів із чотирма варіантами відповідей. Завдання спрямовані не лише на перевірку пам'яті (знання дат, назв та кількісного складу органів), але й на розвиток аналітичного мислення – розуміння змісту статей, юридичної сили рішень та специфіки обов'язків держави. Усі відповіді пройшли сувору математичну верифікацію, що гарантує бездоганну рівномірність та збалансованість варіантів і виключає будь-яке автоматичне упередження під час самоперевірки.

3. Фундаментальний бібліографічний список. Упорядковані 80 джерел включають базові акти ООН, документи Ради Європи, ОБСЄ, специфічні регіональні хартії (Міжамериканську, Арабську, Африканську, АСЕАН), стандарти правоохоронної діяльності, норми міжнародного гуманітарного права, чинне законодавство України, а також авторитетні праці вітчизняних та іноземних науковців.

Видання охоплює як класичні питання праворозуміння (позитивні й негативні зобов'язання, еволюція поколінь прав), так і суто прикладні модулі, що мають вирішальне значення для практичної діяльності: міжнародно-правові стандарти в роботі правоохоронних органів, систему абсолютного захисту особи від катувань та нелюдського поводження, а також особливості

захисту цивільного населення та військовополонених в умовах збройних конфліктів.

Сподіваємось, що цей збірник стане надійним помічником для здобувачів вищої освіти у процесі підготовки до семінарських занять, заліків, іспитів, а для викладачів – зручним і надійним інструментом об’єктивного контролю знань. Адже найвища цінність права полягає в його ефективному захисті, а найефективніший захист починається з глибоких знань.

## Розділ 1.
## ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВ ЛЮДИНИ

Ця тема є теоретичним та філософським фундаментом усього курсу. Вона присвячена дослідженню генезису ідеї прав людини, їх сутності та правової природи. У межах теми розглядаються ключові концепції праворозуміння: теорія природного права (права як невід'ємні, універсальні та невідчужувані блага, що належать кожному від народження) та юридичний позитивізм (права як волевиявлення держави, закріплене в законі). Особлива увага приділяється історичним етапам формування прав людини та їх класифікації за поколіннями. Перше покоління охоплює громадянські та політичні права; друге – соціально-економічні та культурні; третє – колективні або солідарні права (право на мир, безпечне довкілля); четверте – пов'язане з викликами науково-технічного прогресу (біоетика, цифрова приватність, штучний інтелект). Також вивчається система зобов'язань держави: негативні (утримуватися від втручання у свободи особи) і позитивні (вживати активних правових, фінансових та організаційних заходів для забезпечення прав).

На що звернути увагу під час тестування:

– чітке розмежування філософських підходів (природне право проти позитивізму).

– ознаки та конкретні приклади прав кожного з чотирьох поколінь.

– розуміння змісту позитивних і негативних зобов'язань держави.

– співвідношення понять «права людини» (універсальні) та «права громадянина» (пов'язані з інститутом громадянства конкретної країни).

– суть принципів універсальності, неподільності та взаємозалежності прав людини.

**1. Яка основна ідея лежить в основі концепції природного права?**

а) права людини існують від народження і не залежать від дозволу держави;

б) права належать лише тим, хто справно сплачує податки;

в) права з'являються лише після отримання паспорта громадянина;

г) права людини встановлюються виключно рішеннями судів.

**2. До якого покоління прав людини відносять право на працю, відпочинок та соціальне забезпечення?**

а) першого;

б) другого;

в) третього;

г) четвертого.

**3. Що з наведеного є прикладом колективного права, яке належить до третього покоління прав людини?**

а) право на недоторканність житла;
б) право обирати й бути обраним;
в) право народів на мир та безпечне довкілля;
г) право на захист персональних даних від штучного інтелекту.

**4. Який філософсько-правовий підхід визнає правами людини лише ті норми, що офіційно записані у законах держави?**

а) теорія природного права;
б) психологічна теорія права;
в) соціологічна юриспруденція;
г) юридичний позитивізм.

**5. Який принцип означає, що права людини належать кожній особі незалежно від її раси, статі, мови чи походження?**

а) універсальність;
б) неподільність;
в) взаємозалежність;
г) абсолютність.

**6. Якщо держава зобов'язана утримуватися від незаконного обшуку помешкання особи, це є проявом:**

а) позитивного зобов'язання держави;
б) негативного зобов'язання держави;
в) колективного обов'язку суспільства;
г) абсолютного права на амністію.

**7. Які права людини вважаються абсолютними і не можуть бути обмежені навіть під час війни чи надзвичайного стану?**

а) право на свободу пересування;
б) право на мирні зібрання;
в) свобода від катувань та рабства;
г) право на свободу вираження поглядів.

**8. Яка історична пам'ятка 1215 року вперше суттєво обмежила владу монарха та заклала основи захисту прав підданих?**

а) декларація незалежності США;
б) велика хартія вольностей;
в) французька Декларація прав людини і громадянина;
г) конституція Пилипа Орлика.

**9. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини вимагають від неї:**

а) повного ігнорування бідних верств населення;
б) введення жорсткої політичної цензури;
в) активних дій: прийняття законів, створення лікарень, шкіл та виділення фінансування;
г) заборони будь-яких приватних підприємств.

**10. До якого покоління прав людини відносять права, пов'язані з клонуванням, трансплантацією органів та цифровою приватністю?**

а) четвертого;
б) третього;
в) другого;
г) першого.

**11. Поняття «права людини» та «права громадянина» різняться тим, що:**

а) права громадянина мають лише особи з вищою освітою;
б) права людини належать усім від народження, а права громадянина – лише особам, що мають політико-правовий зв'язок із конкретною державою;
в) права людини діють тільки за кордоном;
г) це абсолютно тотожні поняття без жодних розбіжностей.

**12. Хто є головним суб'єктом, який несе відповідальність за порушення міжнародних стандартів прав людини перед особою?**

а) неурядові громадські організації;
б) сама особа, яка не змогла захиститися;
в) міжнародні благодійні фонди;
г) держава.

**13. Що означає принцип взаємозалежності прав людини?**

а) порушення або обмеження одного права (наприклад, на освіту) негативно впливає на реалізацію інших прав (наприклад, на працю);
б) політичні права діють лише тоді, коли в країні немає економічних прав;
в) права однієї людини повністю знищують права іншої людини;
г) людина отримує права лише в обмін на згоду з усіма рішеннями уряду.

**14. Яке право належить до першого покоління прав людини?**

а) право на справедливий судовий розгляд;
б) право на безкоштовне медичне обслуговування;
в) право на вищу освіту;
г) право на чисту питну воду.

**15. Фундаментальною основою, з якої випливають та на якій базуються всі права людини, у міжнародному праві визнано:**

а) фінансовий стан держави;
б) людську гідність;
в) рішення військових союзів;
г) наявність у людини нерухомості.

**16. Яка обставина робить обмеження прав людини (наприклад, свободи слова) правомірним?**

а) особисте розпорядження будь-якого поліцейського;
б) бажання керівника державного підприємства;
в) тільки якщо це встановлено законом, переслідує легітимну мету (нацбезпека, здоров'я) та є необхідним у демократичному суспільстві;

г) будь-яка критика діючої влади автоматично дозволяє порушувати права.

**17. Що є об'єктом правової природи прав людини?**

а) захист кордонів держави;

б) свобода, безпека, гідність та базові життєві потреби особистості;

в) збільшення прибутків приватних корпорацій;

г) контроль уряду за приватним листуванням громадян.

**18. Твердження, що «права людини не даруються державою, а лише визнаються нею», відповідає концепції:**

а) природного права;

б) правого нігілізму;

в) абсолютного монархізму;

г) юридичного позитивізму.

**19. Яка ознака НЕ притаманна правам людини?**

а) універсальність;

б) невідчужуваність;

в) можливість їх повного продажу іншій особі;

г) невід'ємність.

**20. Права людини захищають індивіда перш за все від:**

а) свавілля та зловживання владою з боку державних органів;

б) змін погодних умов та клімату;

в) необхідності ходити на роботу;

г) впливу законів всесвітнього тяжіння.

**21. Яка історична подія XX століття стала головним поштовхом для створення сучасної глобальної системи міжнародного захисту прав людини?**

а) перша світова війна;

б) друга світова війна та звірства нацизму;

в) розпад колоніальних імперій в Африці;

г) карибська криза та загроза ядерної війни.

**22. Поняття «невідчужуваність» (inalienability) прав людини означає, що:**

а) права можуть бути відібрані урядом у будь-який момент;

б) права належать людині від народження і не можуть бути добровільно віддані, продані чи забрані державою;

в) права діють лише на території тієї країни, де людина народилася;

г) особа отримує права лише після укладення офіційного трудового договору.

**23. Який філософ Епохи Просвітництва зробив найбільший внесок до теорії природних прав людини, назвавши їх правами на «життя, свободу та власність»?**

а) Томас Гоббс;

б) Жан-Жак Руссо;

в) Джон Локк;

г) Іммануїл Кант.

**24. Культурний релятивізм у контексті прав людини – це концепція, що стверджує:**

а) права людини є абсолютно однаковими та незмінними для всіх народів світу;

б) стандарти прав людини повинні враховувати релігійні, культурні та регіональні особливості кожного суспільства;

в) культура та мистецтво мають фінансуватися виключно приватними фондами;

г) тільки європейські країни мають право визначати міжнародні стандарти.

**25. Яке з наведених прав людини належить до «другого покоління»?**

а) право на свободу думки та совісті;

б) право на страйк для захисту своїх економічних інтересів;

в) право на участь у міжнародних миротворчих місіях;

г) право на захист від клонування.

**26. Держава, що створює систему безоплатної правової допомоги для незаможних громадян, реалізує своє:**

а) негативне зобов'язання у сфері прав людини;

б) позитивне зобов'язання у сфері прав людини;

в) право на повне ігнорування судових процедур;

г) колективне право на зміну конституційного ладу.

**27. Коли ми говоримо, що «свобода одного закінчується там, де починається свобода іншого», ми описуємо принцип:**

а) повного скасування будь-яких законів;

б) меж реалізації прав людини та поваги до прав інших осіб;

в) абсолютної переваги державних інтересів над приватними;

г) юридичного нігілізму.

**28. Який документ, прийнятий 1789 року під час Великої французької революції, проголосив, що «люди народжуються і залишаються вільними і рівними у правах»?**

а) англійський Білль про права;

б) декларація прав людини і громадянина;

в) статут Ради Європи;

г) американська декларація незалежності.

**29. Що є головною ознакою прав людини третього покоління (солідарних прав)?**

а) вони можуть захищатися виключно в індивідуальному порядку через суд;

б) вони мають колективний характер і потребують спільних зусиль усього міжнародного співтовариства;

в) вони стосуються лише цифрової безпеки в мережі Інтернет;

г) вони надаються лише працівникам промислової сфери.

**30. Концепція «четвертого покоління» прав людини виникла як відповідь на:**

а) розвиток інформаційних технологій, штучного інтелекту, біомедицини та генетики;

б) необхідність захисту прав жінок під час збройних конфліктів;

в) масові міграційні процеси після Першої світової війни;

г) створення перших міжнародних торговельних організацій.

**31. Право на життя, право на свободу від катувань та право на недоторканність особи об'єднуються у групу:**

а) політичних прав;

б) соціальних прав;

в) особистих (цивільних) прав;

г) екологічних прав.

**32. Якщо уряд країни запроваджує жорстку попередню цензуру для всіх газет та телеканалів, він грубо порушує своє:**

а) негативне зобов'язання у сфері прав людини (утримуватися від свавільного втручання);

б) позитивне зобов'язання щодо фінансування друкарень;

в) право на захист національних меншин;

г) колективне право на інформаційну ізоляцію.

**33. Що означає «верховенство права» (Rule of Law) в контексті захисту прав людини?**

а) державні органи мають право діяти всупереч закону ради вищої мети;

б) усі закони, дії влади та судові рішення повинні підпорядковуватися принципам справедливості, рівності та захисту прав людини;

в) парламент може прийняти будь-який закон, навіть якщо він знищує права громадян;

г) поліція має абсолютну владу над судовою системою.

**34. Яке з наведених прав людини є прикладом суто політичного права?**

а) право на справедливу винагороду за працю;

б) право брати участь в управлінні державними справами та виборах;

в) право на захист своєї інтелектуальної власності;

г) право на медичну допомогу.

**35. Юридичний механізм обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану за міжнародними стандартами називається:**

а) дерогація (відступ від зобов'язань);

б) аболіція (скасування кримінальної відповідальності);

в) депортація (примусове виселення громадян);

г) ратифікація міжнародних пактів.

**36. Твердження юридичного позитивізму про те, що «правом є лише те, що наказано державою», веде до ризику:**

а) надмірного захисту прав меншин;

б) легалізації свавілля та диктатури, якщо держава приймає несправедливі чи злочинні закони;

в) повного зникнення судової системи;

г) автоматичного переходу до природного права.

**37. Що є проявом «взаємозалежності та неподільності» прав людини?**

а) економічні права є значно важливішими за особисту свободу людини;

б) держава може забезпечувати політичні права, повністю ігноруючи право на охорону здоров'я;

в) усі права людини утворюють єдину систему, де реалізація цивільних прав неможлива без забезпечення соціальних, і навпаки;

г) права людини діють окремо для кожної соціальної верстви населення.

**38. Який орган у демократичній державі має виступати головним незалежним арбітром у спорах між громадянином та державою щодо порушення прав?**

а) міністерство внутрішніх справ;

б) незалежний та безсторонній суд;

в) Служба безпеки уряду;

г) Центральний комерційний банк.

**39. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля належить до:**

а) першого покоління прав;

б) другого покоління прав;

в) третього покоління прав;

г) четвертого покоління прав.

**40. Статутна або договірна здатність особи бути носієм прав та обов'язків і реалізовувати їх у правовому полі називається:**

а) правосуб'єктністю;

б) деліктоздатністю;

в) політичною лояльністю;

г) гражданським цензом.

**41. Яка категорія осіб, згідно з міжнародним правом, потребує особливих (додаткових) стандартів захисту через свою підвищену вразливість?**

а) керівники великих транснаціональних корпорацій;

б) діти, жінки, особи з інвалідністю, біженці та меншини;

в) співробітники центральних міністерств уряду;

г) особи з високим рівнем фінансових доходів.

**42. Якщо міжнародний договір про права людини суперечить внутрішньому підзаконному акту міністерства, то згідно з принципом пріоритету міжнародного права:**

а) застосовується акт міністерства як ближчий до громадян;

б) застосовуються норми міжнародного договору;

в) обидва документи повністю втрачають юридичну силу;

г) рішення приймається керівником місцевої поліції.

**43. Яка функція інституту Омбудсмена (Уповноваженого з прав людини) у державі?**

а) здійснення кримінального переслідування та арешту правопорушників;

б) позасудовий контроль за дотриманням прав людини органами влади та надання допомоги громадянам у поновленні їхніх прав;

в) керівництво воєнними підрозділами під час надзвичайного стану;

г) розробка та затвердження державного бюджету країни.

**44. Що проголошує принцип рівності перед законами?**

а) усі особи, які вчинили однакові правопорушення, звільняються від покарання;

б) б) Закон застосовується однаково до всіх людей, без будь-яких привілеїв чи дискримінації за расою, статтю чи статусом;

в) держава зобов’язана зробити всіх громадян однаковими за рівнем майна;

г) суд має право судити чиновників за окремими таємними законами.

**45. Навмисне позбавлення людини базових прав (наприклад, права на медичну допомогу чи працю) за ознакою її етнічного походження кваліфікується як:**

а) правомірне обмеження прав;

б) дискримінація;

в) культурний релятивізм;

г) позитивне зобов’язання держави.

**46. Концепція «мінімального стандарту» прав людини означає, що держава:**

а) має право опускати рівень захисту нижче міжнародних конвенцій;

б) зобов’язана забезпечити принаймні той базовий рівень прав, без якого неможливе гідне існування людини;

в) надає права лише мінімальній кількості своїх громадян;

г) фінансує правоохоронні органи за залишковим принципом.

**47. Яке з наведених прав людини вважається особистим (цивільним) і захищає духовну сферу індивіда?**

а) право на свободу думки, совісті і релігії;

б) право на створення професійних спілок;

в) право на отримання вищої освіти;

г) право на участь у політичних мітингах.

**48. Яка роль неурядових правозахисних організацій (наприклад, Amnesty International чи Human Rights Watch) у сфері прав людини?**

а) вони мають право видавати закони, обов'язкові для виконання поліцією;

б) вони здійснюють незалежний моніторинг, фіксують порушення та привертають до них увагу міжнародної спільноти й урядів;

в) вони управляють державними в’язницями та колоніями;

г) вони фінансують виборчі кампанії політичних партій.

**49. Природні права людини характеризуються тим, що вони є «невід’ємними». Це означає:**

а) їх можна забрати, якщо людина виїжджає за кордон;

б) вони є невіддільною частиною самого людського існування, і жодна влада не може їх законно анулювати;

в) вони діють лише до моменту виходу особи на пенсію;

г) вони стосуються виключно права володіння нерухомим майном.

**50. Головна мета вивчення правової природи прав людини полягає у:**

а) збільшенні кількості правоохоронних органів у країні;

б) розумінні суті взаємовідносин між особою та державою, де людина є вищою цінністю, а держава – її служжбою;

в) обмеженні свободи пересування іноземних громадян;

г) створенні нових податкових зборів з населення.

## Розділ 2.
## ООН ЯК УНІВЕРСАЛЬНА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тема присвячена детальному аналізу головної глобальної інституційної системи захисту прав людини – Організації Об'єднаних Націй. Розглядається структура ООН, що базується на її Статуті 1945 року, та роль її шести головних органів (Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, ЕКОСОР, Міжнародний Суд тощо) у сфері правозахисту. Здобувачі вищої освіти вивчають діяльність статутних органів, насамперед Ради ООН з прав людини (створеної у 2006 році замість Комісії), її чисельність (47 держав) та порядок формування. Ключове місце посідає вивчення Універсального періодичного огляду (УПО) – унікального механізму регулярного моніторингу ситуації в усіх країнах-членах ООН. Окремо аналізується інститут Спеціальних процедур (робота незалежних експертів та спеціальних доповідачів) та діяльність Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) як головного координатора системи. Важливим блоком є договірні органи – комітети експертів (наприклад, Комітет з прав людини), що контролюють виконання конкретних конвенцій та розглядають індивідуальні скарги.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Різниця між статутними органами (створені за Статутом ООН) та договірними органами (комітетами, створеними на основі окремих пактів чи конвенцій).

– Процедура та періодичність проведення Універсального періодичного огляду (УПО).

– Умови, за яких договірні комітети ООН мають право приймати та розглядати індивідуальні скарги від громадян проти їхніх держав (роль Факультативних протоколів).

– Юридичний статус рішень (поглядів) договірних комітетів та рішень Міжнародного Суду ООН.

– Функції та мандат Верховного комісара ООН з прав людини.

**1. Який орган ООН є головним судовим інститутом цієї організації та розглядає спори між державами?**

а) міжнародний кримінальний суд;
б) міжнародний Суд ООН;
в) європейський суд з прав людини;
г) Рада Безпеки.

**2. Яка посадова особа ООН очолює Секретаріат та є головним адміністратором Організації?**

а) верховний комісар з прав людини;
б) голова Генеральної Асамблеї;
в) генеральний секретар ООН;

г) голова Міжнародного Суду.

**3. На основі якого документу діє та була створена Організація Об'єднаних Націй у 1945 році?**

а) статут ООН;
б) загальна декларація прав людини;
в) римський статут;
г) паризька угода.

**4. Яка кількість держав-членів ООН входить до складу Ради Безпеки ООН як постійні члени з правом вето?**

а) 5;
б) 10;
в) 15;
г) 47.

**5. Який колегіальний орган ООН, що складається з 47 держав, несе головну відповідальність за зміцнення та захист прав людини у світі?**

а) комітет з прав людини;
б) рада ООН з прав людини;
в) економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОР);
г) рада з Опіки.

**6. Де фізично розташована штаб-квартира Ради ООН з прав людини?**

а) Нью-Йорк (США);
б) Страсбург (Франція);
в) Гаага (Нідерланди);
г) Женева (Швейцарія).

**7. Який унікальний механізм Ради з прав людини передбачає регулярну перевірку ситуації з правами людини в усіх 193 країнах-членах ООН?**

а) універсальний періодичний огляд (УПО);
б) спеціальний військовий трибунал;
в) економічний моніторинг Світового банку;
г) генеральний аудит бюджетів.

**8. Хто обирає держави-члени до Ради ООН з прав людини?**

а) верховний комісар ООН з прав людини;
б) генеральна Асамблея ООН;
в) Рада Безпеки ООН;
г) комітет міністрів Ради Європи.

**9. На який строк обираються держави до складу Ради ООН з прав людини?**

а) на 1 рік;
б) на 2 роки;
в) на 3 роки;
г) на 5 років.

**10. Які органи в системі ООН називаються «договорними органами»?**

а) комітети з незалежних експертів, створені для контролю за виконанням конкретних міжнародних конвенцій (наприклад, Комітет проти катувань);

б) військові підрозділи миротворчих місій;

в) торговельні комісії між США та ЄС;

г) департаменти Секретаріату ООН.

**11. Спеціальні процедури Ради ООН з прав людини включають діяльність:**

а) суддів міжнародних трибуналів ad hoc;

б) спеціальних доповідачів та незалежних експертів з конкретних тематик або країн;

в) митних інспекторів ООН;

г) секретарів Генеральної Асамблеї.

**12. Яку спеціалізовану установу ООН було створено для захисту прав дітей, надання їм гуманітарної допомоги та підтримки розвитку?**

а) ЮНЕСКО (UNESCO);

б) ВООЗ (WHO);

в) МОП (ILO);

г) ЮНІСЕФ (UNICEF).

**13. Який орган ООН координує міжнародну діяльність у сфері праці, захищаючи права працівників на безпечні умови та справедливу оплату?**

а) міжнародна організація праці (МОП);

б) економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОР);

в) рада з Опіки;

г) міжнародний валютний фонд.

**14. Щоб договірний орган ООН (наприклад, Комітет з прав людини) міг розглянути індивідуальну скаргу особи проти держави, обов'язково потрібно, щоб:**

а) держава була бідною країною третього світу;

б) скарга була написана виключно латинською мовою;

в) держава ратифікувала цей договір та відповідний Факультативний протокол, який визнає компетенцію Комітету приймати скарги;

г) генеральний секретар ООН особисто дав письмовий дозвіл на розгляд.

**15. Який головний орган ООН, де представлені абсолютно всі держави-члени на рівних умовах («одна країна – один голос»), приймає загальні резолюції щодо прав людини?**

а) генеральна Асамблея;

б) Рада Безпеки;

в) міжнародний Суд;

г) Рада з Опіки.

**16. Яку назву має посада головної офіційної особи ООН, яка безпосередньо відповідає за керівництво Управлінням, що координує всю правозахисну діяльність ООН?**

а) голова Ради Безпеки ООН;
б) спеціальний прокурор ООН;
в) верховний комісар ООН з прав людини;
г) генеральний директор ЮНЕСКО.

**17. Який орган ООН має право запроваджувати міжнародні санкції чи давати дозвіл на використання військової сили у разі масових порушень прав людини, що загрожують міжнародному миру?**

а) Рада Безпеки;
б) Рада ООН з прав людини;
в) генеральна Асамблея;
г) економічна і Соціальна Рада.

**18. Рішення та погляди (views) договірних комітетів ООН за результатами розгляду скарг окремих осіб:**

а) є кримінальними вироками з призначенням тюремних строків для чиновників;

б) не є безпосередніми судовими актами, але мають авторитетне юридичне значення та накладають на державу обов'язок виправити порушення;

в) мають виключно характер неофіційних новин у медіа;
г) автоматично скасовують дію Конституції держави-відповідача.

**19. Яка установа передувала Раді ООН з прав людини і була ліквідована у 2006 році через надмірну політизацію?**

а) комісія ООН з прав людини;
б) міжнародна амністія;
в) Рада з Опіки ООН;
г) спеціальний комітет з деколонізації.

**20. Скільки основних органів ООН було створено згідно з її Статутом?**

а) 3;
б) 6;
в) 10;
г) 15.

**21. Яка структура в рамках Секретаріату ООН безпосередньо забезпечує технічну та організаційну підтримку роботи всіх договірних комітетів і Ради з прав людини?**

а) управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ);
б) бюро з демократичних інститутів;
в) Рада Безпеки;
г) економічна і Соціальна Рада.

**22. Як часто збирається на свої чергові сесії Рада ООН з прав людини протягом року?**

а) один раз на два роки;
б) не менше трьох разів на рік;
в) щомісяця;
г) виключно у разі початку міжнародного конфлікту.

**23. Якщо Рада ООН з прав людини хоче терміново розглянути критичну ситуацію в певній країні поза графіком, вона може скликати:**

а) військову колегію;
б) спеціальну сесію;
в) міжнародний трибунал;
г) економічний форум.

**24. Який документ, прийнятий у 1993 році на Всесвітній конференції з прав людини, заклав основу для створення посади Верховного комісара ООН з прав людини?**

а) Віденська декларація і Програма дій;
б) Паризькі принципи;
в) Гельсінський заключний акт;
г) Копенгагенський документ.

**25. Хто затверджує кандидатуру Верховного комісара ООН з прав людини за поданням Генерального секретаря?**

а) міжнародний Суд ООН;
б) Рада Безпеки ООН;
в) генеральна Асамблея ООН;
г) комітет міністрів Ради Європи.

**26. На який термін призначається Верховний комісар ООН з прав людини?**

а) на 2 роки з правом продовження;
б) на 4 роки з можливістю відновлення повноважень ще на один строк;
в) на 6 років без права переобрання;
г) довічно.

**27. Що з наведеного НЕ входить до функцій Управління Верховного комісара ООН з прав людини?**

а) надання технічної допомоги урядам для покращення законодавства;
б) безпосереднє засудження лідерів країн до тюремного ув’язнення;
в) моніторинг ситуації з правами людини на місцях через польові місії;
г) підтримка роботи правозахисних інститутів ООН.

**28. Які органи ООН у сфері прав людини розробляють так звані «Загальні коментарі» (General Comments) для роз’яснення змісту статей міжнародних договорів?**

а) військові спостерігачі Ради Безпеки;
б) договірні органи (комітети експертів);
в) статутні органи АСЕАН;

г) тільки Міжнародний Суд.

**29. Яку назву мають принципи 1993 року, що визначають міжнародні стандарти статусу та діяльності національних правозахисних інституцій (омбудсменів)?**

а) паризькі принципи;

б) лімські принципи;

в) бангкокські правила;

г) токійські стандарти.

**30. Спеціальні доповідачі ООН у рамках Спеціальних процедур виконують свої обов'язки як:**

а) оплачувані державні службовці своїх країн;

б) незалежні експерти, які працюють в особистій якості та не отримують заробітної плати від ООН;

в) офіційні представники військових відомств;

г) судді Міжнародного кримінального суду.

**31. Комітет ООН з прав людини (двома словами) контролює виконання:**

а) міжнародного пакту про громадянські і політичні права;

б) загальної декларації прав людини;

в) конвенції проти катувань;

г) статуту ООН.

**32. Механізм розгляду міждержавних скарг у договірних органах ООН означає, що:**

а) держава скаржиться на ООН до Міжнародного Суду;

б) одна держава-учасниця заявляє про невиконання зобов'язань за договором іншою державою-учасницею;

в) міжнародна організація накладає штраф на країну;

г) приватна компанія позивається до іноземного уряду.

**33. Комітет з прав дитини ООН здійснює моніторинг виконання:**

а) римського статуту;

б) конвенції про права дитини;

в) пекінських правил правосуддя;

г) міжнародного пакту про працю.

**34. Якщо держава-учасниця тривалий час не подає обов'язкову періодичну доповідь до Комітету ООН, цей Комітет має право:**

а) оголосити країні війну від імені ООН;

б) розглянути ситуацію в країні за відсутності доповіді на основі альтернативних джерел (НУО, медіа);

в) повністю анулювати громадянство всіх жителів країни;

г) заблокувати золотовалютні резерви держави.

**35. До якого головного органу ООН подає свої щорічні звіти Рада ООН з прав людини?**

а) до Ради Безпеки;

б) до Генеральної Асамблеї;
в) до Міжнародного Суду;
г) до Ради з Опіки.

**36. Яка спеціалізована установа ООН опікується правами біженців, надаючи їм захист та гуманітарну допомогу по всьому світу?**

а) УВКБ ООН (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців);
б) ЮНІСЕФ (UNICEF);
в) ВООЗ (WHO);
г) МВФ (IMF).

**37. Тексти міжнародних конвенцій про права людини, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН, стають юридично обов'язковими для конкретної держави після їх:**

а) підписання на дипломатичній зустрічі;
б) ратифікації (або приєднання) цією державою відповідно до її внутрішніх процедур;
в) опублікування у місцевій пресі;
г) схвалення лідером сусідньої країни.

**38. Який договірний орган ООН контролює виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок?**

а) комітет з прав людини;
б) комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (КЛДЖ / CEDAW);
в) комісія зі статусу жінок;
г) економічна рада.

**39. Хто може надавати так звані «альтернативні доповіді» (тіньові звіти) до комітетів ООН для об'єктивної оцінки ситуації в країні?**

а) тільки військові відомства сусідніх держав;
б) неурядові правозахисні організації (НУО) та громадські інститути;
в) виключно міністерства внутрішніх справ країни, що звітує;
г) тільки комерційні банки.

**40. Рішення Міжнародного Суду ООН у спорах між державами є:**

а) суто рекомендаційними порадами;
б) обов'язковими для виконання сторонами спору;
в) об'єктом перегляду місцевими судами;
г) таємними інструкціями для армії.

**41. Спеціальні процедури ООН можуть мати «тематичний мандат». Прикладом такого мандату є:**

а) спеціальний доповідач з питання про право на свободу мирних зібрань та асоціацій;
б) незалежний експерт з питань фінансування ООН;
в) комісія з перевірки кордонів;
г) спеціальний представник з морського права.

**42. Якщо Спеціальний доповідач ООН отримує інформацію про серйозну загрозу правам конкретної особи (наприклад, ризик страти), він може направити уряду країни:**

а) наказ про розпуск поліції;

б) заклик до термінових дій (Urgent Appeal);

в) позов до місцевого суду;

г) вимогу про виплату кредиту.

**43. Який орган ООН має право створювати спеціальні місії з розслідування (Fact-finding missions) для фіксації воєнних злочинів на території держав?**

а) тільки Міжнародна організація праці;

б) Рада ООН з прав людини або Рада Безпеки;

в) тільки Всесвітня організація охорони здоров'я;

г) ЮНЕСКО.

**44. У якому місті розташований Міжнародний Суд ООН?**

а) Женева;

б) Гаага;

в) Нью-Йорк;

г) Страсбург.

**45. Документи, які приймає Генеральна Асамблея ООН у формі Декларацій (наприклад, Декларація про право на розвиток):**

а) мають характер міжнародних законів негайної дії;

б) є актами «м'якого права» (soft law), що мають важливе політичне та концептуальне значення;

в) є таємними внутрішніми циркулярами ООН;

г) не мають взагалі ніякого значення в міжнародних відносинах.

**46. Який договірний комітет ООН стежить за виконанням конвенції, що захищає права людей із тривалими фізичними, психічними чи інтелектуальними порушеннями?**

а) комітет з прав осіб з інвалідністю;

б) комітет з економічних прав;

в) соціальна комісія ООН;

г) комітет проти катувань.

**47. Фінансування діяльності Управління Верховного комісара ООН з прав людини здійснюється за рахунок:**

а) виключно штрафів, накладених на країни-порушники;

б) регулярного бюджету ООН та добровільних внесків держав-членів і донорів;

в) прибутків від комерційної діяльності ООН;

г) податків з міжнародного туризму.

**48. Який статус мають висновки договірних комітетів за результатами розгляду періодичної доповіді держави?**

а) вони видаються у формі «Заключних зауважень» (Concluding Observations) з конкретними рекомендаціями;

б) вони є судовими вироками про вину уряду;

в) вони публікуються як рекламні матеріали;

г) вони є підставою для негайного введення військ.

**49. Скільки договірних органів (комітетів) з прав людини існує в системі ООН станом на сьогодні?**

а) 3;

б) 5;

в) 10;

г) 25.

**50. Головне значення системи ООН у сфері прав людини полягає у:**

а) повному підпорядкуванні всіх національних армій єдиному командуванню;

б) створенні універсальних стандартів захисту прав та глобальних механізмів контролю за їх дотриманням;

в) скасуванні національних валют в усьому світі;

г) контролі за збором врожаю в країнах, що розвиваються.

## Розділ 3.
## ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК БАЗОВЕ ДЖЕРЕЛО ЗАКРІПЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Ця тема присвячена аналізу одного з найважливіших документів в історії людства – Загальної декларації прав людини, прийнятої Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року в Парижі. Вивчається історичний контекст створення Декларації як відповіді на звірства Другої світової війни, а також роль Редакційного комітету (Елеонори Рузвельт, Рене Кассена та інших). Розглядається структура документа, який складається з преамбули та 30 статей, що вперше в історії об’єднали в єдиному тексті як громадянські й політичні, так і соціально-економічні та культурні права особи. Особлива увага приділяється еволюції юридичної сили Декларації: від рекомендаційного акта («м’якого права») до визнаного джерела міжнародного звичаєвого права, норми якого стали імперативними для більшості держав. Аналізується роль Декларації як першого елемента Міжнародного білля про права людини, що визначив вектор розвитку національних конституцій та міжнародних договорів другої половини XX століття.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Точна дата прийняття Декларації (10 грудня відзначається як Міжнародний день прав людини).

– Юридична природа документа (трансформація з рекомендаційної резолюції у звичаєве міжнародне право).

– Конкретний зміст ключових статей: Стаття 1 (рівність у гідності та правах), Стаття 3 (право на життя та свободу), Стаття 4 (заборона рабства), Стаття 5 (заборона катувань) та Стаття 11 (презумпція невинуватості).

– Положення Статті 29 щодо обов'язків людини перед громадою та правомірних меж обмеження прав.

– Склад Міжнародного білля про права людини (Декларація та два Міжнародні пакти 1966 року).

**1. У якому році Генеральна Асамблея ООН прийняла Загальну декларацію прав людини?**

а) 1945 рік;
б) 1948 рік;
в) 1950 рік;
г) 1966 рік.

**2. Якого числа та місяця щороку весь світ відзначає Міжнародний день прав людини (на честь прийняття Декларації)?**

а) 1 червня;

б) 24 жовтня;

в) 10 грудня;

г) 4 листопада.

**3. Яку першочергову юридичну силу мала Загальна декларація прав людини на момент її прийняття Резолюцією ГА ООН?**

а) мала статус суворо обов'язкового міжнародного договору під загрозою негайних санкцій;

б) була рекомендаційним актом (декларацією), яка з часом набула ваги звичаєвого міжнародного права;

в) була частиною внутрішнього законодавства США;

г) мала характер таємного воєнного меморандуму.

**4. Хто очолював Комітет з розробки тексту Загальної декларації прав людини?**

а) Елеонора Рузвельт;

б) Шарль Малік;

в) Рене Кассен;

г) Вінстон Черчилль.

**5. Зі скількох статей складається Загальна декларація прав людини?**

а) 10 статей;

б) 20 статей;

в) 30 статей;

г) 50 статей.

**6. Що стверджує Стаття 1 Загальної декларації прав людини?**

а) усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах;

б) держава є вищою цінністю, якій підпорядкована людина;

в) чоловіки мають більше прав, ніж жінки;

г) права людини потрібно заслужити працею.

**7. Які права людини об'єднує в одному тексті Загальна декларація?**

а) виключно права військовослужбовців;

б) лише екологічні та цифрові права;

в) тільки цивільні та судові права;

г) як громадянські й політичні, так і економічні, соціальні та культурні права.

**8. Яка стаття Декларації містить абсолютну заборону рабства, работоргівлі чи підневільного стану?**

а) стаття 1;

б) стаття 4;

в) стаття 10;

г) стаття 25.

**9. Стаття 5 Загальної декларації прав людини категорично забороняє:**

а) катування, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання;

б) володіння приватною власністю;

в) зміну громадянства без дозволу уряду;

г) створення професійних спілок.

**10. Який судовий принцип гарантує Стаття 11 Декларації словами «Кожен... має право вважатися невинним доти, доки його вину не буде встановлено в законному порядку»?**

а) принцип невідворотності покарання;

б) презумпція невинуватості;

в) право на суд присяжних;

г) принцип змагальності сторін.

**11. Яке право гарантує особі Стаття 13 Загальної декларації прав людини?**

а) право вільно пересуватися та обирати собі місце проживання у межах кожної держави, а також залишати будь-яку країну і повертатися до своєї;

б) право на безкоштовний проїзд у громадському транспорті;

в) право на таємне володіння вогнепальною зброєю;

г) право на безкоштовне отримання житла від мерії міста.

**12. Відповідно до Статті 15 Декларації, ніхто не може бути безпідставно позбавлений:**

а) робочого місця;

б) свого громадянства або права змінити своє громадянство;

в) права на відпустку влітку;

г) доступу до мережі Інтернет.

**13. Яке право закріплено у Статті 17 Загальної декларації прав людини?**

а) право на свободу думки, совісті і релігії;

б) право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими;

в) право на справедливі умови праці;

г) право на участь у виборах.

**14. Свободу думки, совісті і релігії, включаючи свободу змінювати релігію та сповідувати її як одноособово, так і разом з іншими, закріплює:**

а) стаття 18;

б) стаття 8;

в) стаття 28;

г) стаття 3.

**15. Згідно з Декларацією (Стаття 21), основою влади уряду повинна бути:**

а) військова сила та міць армії;

б) воля народу, яка повинна знаходити вияв у періодичних і нефальсифікованих виборах;

в) ідеологія керівної політичної партії;

г) фінансова допомога міжнародних організацій.

**16. Яке право людини детально розписане та гарантоване Статтею 23 Декларації?**

а) право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі умови праці та на захист від безробіття;

б) право на освіту та безкоштовне навчання в університеті;

в) право на відпочинок, дозвілля та обмеження робочого часу;

г) право на участь у культурному житті суспільства.

**17. Що проголошує Стаття 26 Загальної декларації щодо початкової освіти?**

а) вона має бути платною та добровільною;

б) вона повинна здійснюватися виключно релігійними установами;

в) вона має бути обов'язковою і безплатною;

г) держава не повинна займатися початковою освітою.

**18. У Статті 29 Декларації зазначено, що кожна людина має обов'язки перед:**

а) виключно керівником своєї компанії;

б) громадою, в якій тільки й можливий вільний і повний розвиток її особистості;

в) податковими органами іноземних держав;

г) міжнародним судом в Гаазі.

**19. Які два Міжнародні пакти разом із Загальною декларацією складають історичний «Міжнародний білль про права людини»?**

а) пакт про громадянські і політичні права та Пакт про економічні, соціальні і культурні права;

б) статут ООН та Римським статут;

в) женевські конвенції та Віденська конвенція;

г) конвенція про права дитини та Конвенція проти катувань.

**20. Стаття 30 Декларації чітко вказує, що жодне положення Декларації не може тлумачитися як право будь-якої держави, групи чи особи:**

а) звертатися за захистом до ООН;

б) займатися діяльністю, спрямованою на знищення прав і свобод, викладених у Декларації;

в) змінювати місце свого проживання;

г) брати участь у мирних культурних заходах.

**21. Яка історична пам'ятка та філософська концепція лягла в основу структури та духу Загальної декларації прав людини?**

а) теорія юридичного позитивізму та Кодекс Наполеона;

б) філософія природного права та ідеї Епохи Просвітництва;

в) економічний маніфест індустріального суспільства;

г) середньовічні статути релігійних орденів.

**22. Хто з відомих французьких юристів, який згодом отримав Нобелівську премію миру, відіграв одну з ключових ролей у написанні фінального тексту Декларації?**

а) Шарль де Голль;

б) Рене Кассен;

в) Жан Моне;

г) Робер Шуман.

**23. Стаття 2 Загальної декларації проголошує, що кожна людина повинна мати всі права і свободи без жодного розрізнення за ознакою:**

а) лише раси, кольору шкіри та статі;

б) лише мови, релігії та політичних переконань;

в) раси, статі, мови, релігії, політичних переконань, національного чи соціального походження, майнового або іншого стану;

г) наявності вищої освіти та стажу офіційної роботи.

**24. Яке право гарантує Стаття 9 Загальної декларації прав людини?**

а) ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання;

б) право на щорічну оплачувану відпустку;

в) право на створення акціонерних товариств;

г) ніхто не може бути позбавлений права на користування Інтернетом.

**25. Відповідно до Статті 10 Декларації, кожна людина має право на те, щоб її справа була розглянута:**

а) таємно і в найкоротший строк військовим прокурором;

б) прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом;

в) органами виконавчої влади без залучення адвокатів;

г) спеціальною комісією місцевої ради.

**26. Стаття 12 Декларації захищає людину від свавільного втручання в її:**

а) професійну діяльність на державному підприємстві;

б) особисте і сімейне життя, від свавільних зазіхань на недоторканність її житла, таємницю кореспонденції чи на її честь і репутацію;

в) фінансові операції на міжнародних валютних біржах

г) політичні погляди під час виборчих кампаній.

**27. Що проголошує Стаття 14 Загальної декларації щодо права на притулок?**

а) кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком (за винятком переслідувань за неполітичні злочини);

б) держави зобов’язані безкоштовно надавати житло всім іноземним туристам;

в) притулок може надаватися лише особам з високим фінансовим доходом;

г) право на притулок повністю скасовується в умовах воєнного стану.

**28. Стаття 16 Декларації регулює права у сфері сімейних відносин і стверджує, що:**

а) шлюб може укладатися лише за згодою батьків наречених;

б) чоловіки та жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю;

в) держава самостійно визначає кількість дітей у кожній сім'ї;

г) офіційна реєстрація шлюбу є обов'язковою для отримання вищої освіти.

**29. Який статус має право на свободу переконань і на вільне їх вираження згідно зі Статтею 19 Декларації?**

а) воно включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами;

б) воно діє лише в межах приватного спілкування вдома;

в) воно може бути повністю скасоване для працівників державних медіа;

г) воно стосується виключно питань релігійної проповіді.

**30. Стаття 20 Декларації гарантує право на свободу мирних зібрань і асоціацій, а також чітко вказує, що:**

а) усі громадяни зобов'язані перебувати в державних профспілках;

б) ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації;

в) збори громадян дозволяються лише всередині закритих приміщень;

г) організація мітингів потребує обов'язкової сплати державного збору.

**31. Відповідно до Статті 21 Декларації, кожна людина має право рівного доступу до:**

а) вищих керівних посад у приватних банках;

б) державної служби в своїй країні;

в) міжнародних інвестиційних фондів;

г) таємних документів урядових спецслужб.

**32. Стаття 24 Загальної декларації прав людини закріплює право на:**

а) соціальне страхування на випадок хвороби;

б) відпочинок і дозвілля, включаючи розумне обмеження робочого дня та періодичну оплачувану відпустку;

в) безкоштовне отримання земельної ділянки;

г) участь у наукових дослідженнях без згоди автора.

**33. Що включає право на достатній життєвий рівень, згідно зі Статтею 25 Декларації?**

а) наявність у власності заміського будинку та автомобіля;

б) їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування на випадок безробіття, хвороби чи старості;

в) безкоштовне навчання в іноземних університетах;

г) щомісячну фінансову допомогу від міжнародних організацій.

**34. Яку мету повинна мати освіта відповідно до Статті 26 Загальної декларації?**

а) повне підпорядкування особистості інтересам панівної політичної партії;

б) повний розвиток людської особистості та збільшення поваги до прав людини і основоположних свобод;

в) підготовку виключно спеціалістів військової справи;

г) ліквідацію гуманітарних наук та розвиток тільки технічних дисциплін.

**35. Стаття 27 Декларації гарантує кожній людині право вільно брати участь у:**

а) діяльності іноземних політичних рухів;

б) культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі та користуватися його благами;

в) розподілі прибутків великих приватних корпорацій;

г) зміні адміністративних кордонів регіонів.

**36. Що проголошує Стаття 28 Декларації щодо міжнародного та соціального порядку?**

а) міжнародний порядок має контролюватися виключно воєнними блоками;

б) кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, за якого права і свободи, викладені в Декларації, можуть бути повністю здійснені;

в) економічний лад країн повинен базуватися на державній монополії;

г) порядок у світі встановлюється рішеннями урядів великих держав.

**37. Відповідно до Статті 29 Декларації, при здійсненні своїх прав і свобод кожен підлягає лише таким обмеженням, які встановлені законом виключно з метою:**

а) забезпечення належного визнання та поваги до прав і свобод інших та задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту;

б) захисту інтересів урядових посадових осіб

в) збільшення податкових надходжень до державного бюджету;

г) підтримки офіційної державної релігії країни.

**38. Загальна декларація прав людини за своєю структурою складається з преамбули та:**

а) 10 статей;

б) 20 статей;

в) 30 статей;

г) 50 статей.

**39. Який статус у міжнародному правовому полі має Загальна декларація сьогодні?**

а) залишається виключно неофіційним філософським есе;

б) визнана авторитетним джерелом звичаєвого міжнародного права, на яке посилаються суди та конституції більшості країн світу;

в) є внутрішнім регламентом Генеральної Асамблеї ООН;

г) має статус тимчасового воєнного меморандуму.

**40. Декларація проголошує, що «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах». Це означає, що права людини є:**

а) наданими державою за особливі трудові заслуги;

б) природними, невід'ємними та притаманними кожному від народження;

в) тимчасовими привілеями для повнолітніх громадян;

г) результатом підписання міжнародних комерційних угод.

**41. Чи містить Загальна декларація прав людини положення про право на володіння майном?**

а) так, Стаття 17 проголошує, що кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими, і ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна;

б) ні, майнові права регулюються виключно національними кодексами і не входять до стандартів прав людини;

в) містить, але право володіння майном надається лише державним службовцям;

г) містить положення виключно про колективну державну власність.

**42. Як у Декларації сформульовано право на свободу думки, совісті і релігії (Стаття 18)?**

а) це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання та свободу сповідувати їх як одноособово, так і разом з іншими, прилюдно чи приватно;

б) релігійні права громадян повністю підпорядковуються офіційній державній церкві;

в) свобода релігії діє лише для іноземних громадян, які тимчасово перебувають у країні;

г) сповідування будь-якої релігії дозволяється лише всередині спеціальних закритих зон.

**43. Яка норма Декларації захищає особу від свавільного позбавлення громадянства або права змінити його?**

а) стаття 5;

б) стаття 15;

в) стаття 25;

г) стаття 30.

**44. Відповідно до Статті 23 Декларації, кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на:**

а) рівну оплату за рівну працю;

б) отримання безкоштовного житла поруч із місцем роботи;

в) керівну посаду на підприємстві після 5 років стажу;

г) звільнення від сплати будь-яких податків на доходи.

**45. На якій мові був розроблений та вперше офіційно зачитаний оригінальний текст Загальної декларації прав людини в 1948 році?**

а) французькій та англійській;

б) німецькій та італійській;

в) латині;

г) російській та китайській.

**46. Хто, згідно з Декларацією, має першочергове право обирати вид освіти для своїх неповнолітніх дітей (Стаття 26)?**

а) органи місцевого самоврядування;

б) батьки;

в) дирекція загальноосвітньої школи;

г) міністерство освіти та науки країни.

**47. Що зазначає Стаття 30 Декларації щодо тлумачення її тексту?**

а) текст може тлумачитися урядом для виправдання обмеження будь-яких прав;

б) жодне положення не може тлумачитися як надання будь-якій державі, групі або особі права займатися діяльністю, спрямованою на знищення викладених у ній прав;

в) права людини можуть тлумачитися виключно військовими трибуналами;

г) тлумачення тексту здійснюється приватними юридичними компаніями.

**48. Прийняття Загальної декларації прав людини відбулося під час засідання Генеральної Асамблеї ООН у місті:**

а) Нью-Йорк;

б) Париж;

в) Женева;

г) Лондон.

**49. Який документ НЕ входить до складу історичного «Міжнародного білля про права людини»?**

а) загальна декларація прав людини;

б) міжнародний пакт про громадянські і політичні права;

в) римський статут Міжнародного кримінального суду;

г) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

**50. Основна історична місія Загальної декларації прав людини полягала у:**

а) створенні єдиних світових збройних сил правопорядку;

б) встановленні загального стандарту правових та моральних вимог до держав щодо поваги та захисту особистості;

в) скасуванні державних кордонів на європейському континенті;

г) запровадженні єдиної світової валютної системи.

## Розділ 4. МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

Тема присвячена детальному аналізу Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГПП), прийнятого ООН у 1966 році. Цей документ перевів загальні принципи Загальної декларації у формат юридично обов'язкового для виконання договору. У межах теми вивчається каталог класичних «негативних» свобод індивіда: право на життя, свободу та особисту недоторканність, заборона рабства і катувань, право на справедливий суд, презумпція невинуватості, свобода думки, совісті, релігії та вираження поглядів. Особлива увага приділяється Статті 4 Пакту, що регламентує процедуру дерогації – правомірної можливості держави тимчасово відступати від своїх зобов'язань в умовах офіційно оголошеного надзвичайного стану чи війни. Проте вивчаються й абсолютні права (non-derogable rights), обмеження яких суворо заборонено за будь-яких обставин. Також аналізується діяльність Комітету з прав людини ООН та механізми Першого (індивідуальні скарги) та Другого (скасування смертної кари) факультативних протоколів.

**На що звернути увагу під час тестування:**

- Рік прийняття (1966) та рік набрання чинності (1976) Пакту.
- Перелік абсолютних прав, які не можуть бути обмежені навіть під час війни (заборона катувань, рабства, зворотньої сили кримінального закону, право на правосуб'єктність).
- Процедура повідомлення міжнародної спільноти про введення надзвичайного стану та відступ від Пакту.
- Мандат Комітету з прав людини ООН (не плутати з Радою з прав людини).
- Суть Загальних коментарів (General Comments) Комітету як інструменту офіційного тлумачення Пакту.

**1. Який міжнародний орган безпосередньо створено на базі цього Пакту для моніторингу його виконання державами?**

а) комітет з прав людини ООН;
б) європейський суд з прав людини;
в) Рада ООН з прав людини;
г) верховний комісар ООН з прав людини.

**2. У якому році Міжнародний пакт про громадянські і політичні права був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН?**

а) 1948 рік;
б) 1950 рік;
в) 1966 рік;
г) 1989 рік.

**3. Яке з наведених прав держава має право обмежити в умовах офіційно оголошеного надзвичайного стану?**

а) свободу від катувань та жорстокого поводження;

б) право на свободу пересування та вибір місця проживання;

в) свободу від рабства та підневільного стану;

г) право на визнання правосуб'єктності.

**4. Перший факультативний протокол до цього Пакту регулює:**

а) порядок створення міжнародних військових трибуналів;

б) правила ведення оборонних дій під час війни;

в) процедуру розгляду Комітетом індивідуальних скарг від окремих осіб на порушення їхніх прав;

г) умови фінансування правозахисних місій ООН.

**5. Яку головну мету переслідує Другий факультативний протокол до цього Пакту?**

а) захист прав дітей, що постраждали від збройних конфліктів;

б) повну ліквідацію та скасування смертної кари в країнах-учасницях;

в) заборону будь-яких проявів політичної цензури у ЗМІ;

г) забезпечення права на альтернативну службу для вірян.

**6. На який строк обираються незалежні експерти до складу Комітету з прав людини ООН?**

а) на 2 роки;

б) на 4 роки;

в) на 6 років;

г) на 10 років.

**7. Відповідно до Статті 20 Пакту, будь-яка пропаганда війни повинна бути:**

а) визнана законною формою політичної дискусії;

б) заборонена законом;

в) обмежена лише під час проведення виборчих кампаній;

г) об'єктом регулювання виключно кодексів журналістської етики.

**8. Стаття 14 Пакту детально гарантує кожній людині право на:**

а) отримання безкоштовної вищої юридичної освіти;

б) свободу думки, совісті та релігійних переконань;

в) справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом;

г) захист від таємного збирання інформації приватними особами.

**9. Чи дозволяє Пакт застосовувати смертну кару за злочини, вчинені особами віком до 18 років?**

а) дозволяє, але лише за рішенням вищого суду або військового трибуналу;

б) залишає це питання на повний самостійний розсуд національного законодавства;

в) категорично забороняє за будь-яких обставин;

г) дозволяє у випадках скоєння особливо важких терактів.

**10. З якої кількості незалежних експертів високих моральних якостей складається Комітет з прав людини ООН?**

а) 9 експертів;

б) 15 експертів;

в) 18 експертів;

г) 45 експертів.

**11. Що означає принцип заборони зворотньої сили кримінального закону (Стаття 15)?**

а) суд може самостійно вигадувати покарання, якщо закону немає;

б) погіршення умов тримання засуджених є обов'язковим елементом покарання;

в) амністія автоматично поширюється на всі категорії кримінальних злочинів;

г) ніхто не може бути засуджений за дію, яка на момент її вчинення не становила злочину.

**12. Яке право релігійних, мовних або етнічних меншин закріплено у Статті 27 Пакту?**

а) право на утворення окремих суверенних республік у межах держави;

б) право разом з іншими членами своєї групи користуватися рідною мовою, культурою та сповідувати свою релігію;

в) право на повне звільнення від сплати будь-яких державних податків;

г) право на створення власних ізольованих правоохоронних органів.

**13. Відповідно до Статті 9 Пакту, кожна затримана за кримінальним звинуваченням особа має право:**

а) бути негайно звільненою без складання будь-яких протоколів;

б) на безкоштовне надання державного житла на час слідства;

в) у найкоротший строк бути доставленою до судді для розгляду правомірності її затримання;

г) на автоматичну зміну громадянства з метою уникнення суду.

**14. Які обмеження свободи мирних зібрань вважаються допустимими згідно з цим Пактом?**

а) тільки ті, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах держбезпеки, громадського порядку чи захисту прав інших;

б) будь-які обмеження, які уряд країни вважає корисними для збереження стабільності;

в) тільки повна заборона зборів громадян у вихідні та святкові дні;

г) обмеження, що базуються на рівні доходів чи майновому стані організаторів мітингу.

**15. Від якого втручання захищає людину Пакт у сфері приватного та сімейного життя, житла чи таємниці кореспонденції?**

а) від обов’язку сплачувати комунальні платежі за власне житло;

б) від свавільного або незаконного втручання з боку держави чи третіх осіб;

в) від необхідності офіційної державної реєстрації шлюбу;

г) від проведення обов'язкових загальнодержавних переписів населення.

**16. Право на визнання правосуб'єктності (Стаття 16 Пакту) означає, що:**

а) кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її особою перед законом;

б) особа має право працювати виключно на посадах судді чи прокурора;

в) громадянин зобов'язаний мати вищу юридичну освіту для захисту своїх прав;

г) Людина автоматично стає народним депутатом за досягненням певного віку.

**17. Як Пакт визначає юридичний статус примусової або обов'язкової праці?**

а) примусова праця повністю заохочується для підвищення економіки країни;

б) ніхто не має примушуватися до неї (за винятком законних вироків суду, військової чи альтернативної служби);

в) примусова праця є обов'язковою для всіх категорій здобувачів вищої освіти під час канікул;

г) примусова праця застосовується до всіх без винятку іноземних громадян.

**18. Будь-який примус, що принижує свободу людини мати або приймати релігію чи переконання на свій вибір:**

а) повністю дозволяється заради підтримки єдиної державної ідеології;

б) допускається правоохоронними органами виключно щодо неповнолітніх;

в) суворо забороняється нормами цього Пакту;

г) регулюється виключно внутрішніми розпорядженнями місцевих органів поліції.

**19. Чи допускається за цим Пактом позбавлення волі особи виключно на тій підставі, що вона не в змозі виконати договірне зобов'язання (наприклад, повернути борг)?**

а) дозволяється, якщо сума фінансового боргу є надзвичайно великою;

б) залежить виключно від внутрішньої політики комерційного банку, що видав кредит;

в) широко застосовується як основний засіб впливу на боржників;

г) категорично забороняється Статтею 11 цього Пакту.

**20. Кожна дитина без будь-якої дискримінації має право на такі заходи захисту, яких вимагає її стан як неповнолітнього, з боку:**

а) тільки міжнародних благодійних фондів;

б) її родини, суспільства та держави;

в) виключно органів прикордонного контролю;

г) тільки релігійних організацій.

**21. Який юридичний статус мають Загальні коментарі (General Comments), що видаються Комітетом з прав людини ООН?**

а) вони є обов'язковими для виконання воєнними трибуналами;

б) вони є міжнародними карними кодексами;

в) вони мають статус законів, що автоматично замінюють норми Конституцій;

г) вони є авторитетним правовим тлумаченням змісту статей Пакту для допомоги державам.

**22. Відповідно до Статті 6 Пакту, у країнах, які не скасували смертну кару, вирок про смертну кару НЕ може бути винесений за злочини, вчинені особами, молодшими за:**

а) 16 років;

б) 18 років;

в) 21 рік;

г) 25 років.

**23. Яка норма Пакту категорично забороняє тримання особи в підневільному стані у будь-яких його проявах?**

а) стаття 2;

б) стаття 4;

в) стаття 8;

г) стаття 12.

**24. Стаття 10 Пакту проголошує, що всі особи, позбавлені волі, мають право на:**

а) гуманне поводження і повагу до гідності, притаманної людській особі;

б) безкоштовне надання державного житла після звільнення;

в) щорічне фінансове утримання від міжнародних фондів;

г) повне звільнення від сплати будь-яких податків.

**25. Відповідно до Статті 12 Пакту, кожен, хто законно перебуває на території будь-якої держави, має право на:**

а) безкоштовний проїзд у залізничному транспорті;

б) вільне отримання земельних ділянок у прикордонній зоні;

в) свободу пересування і свободу вибору місця проживання;

г) зміну адміністративних кордонів регіонів за власним бажанням.

**26. Стаття 13 Пакту встановлює, що іноземець, який законно перебуває на території держави-учасниці, може бути висланий лише:**

а) за особистим усним розпорядженням будь-якого офіцера поліції;

б) на виконання рішення, винесеного відповідно до закону, з можливістю подання доводів проти свого вислання;

в) у випадку, якщо він не володіє державною мовою на високому рівні;

г) якщо він відмовляється відкривати рахунки в місцевих банках.

**27. Що гарантує особі принцип презумпції невинуватості, закріплений у Статті 14 Пакту?**

а) обов'язок затриманого самостійно доводити суду свою повну невинність;

б) право правоохоронців публічно називати особу злочинцем до вироку суду;

в) кожен звинувачений у кримінальному злочині має право вважатися невинним, поки його вину не буде доведено згідно із законом;

г) автоматичне скасування будь-яких підозр у разі відсутності свідків.

**28. Якщо особа була засуджена за кримінальний злочин, вона, згідно з Пактом, має право на те, щоб її вирок і засудження були:**

а) розглянуті вищою судовою інстанцією згідно із законом;

б) скасовані негайно за першою вимогою її родичів;

в) опубліковані в соціальних мережах для загального голосування;

г) замінені на фінансовий штраф на користь місцевої громади.

**29. Стаття 17 Пакту захищає кожного від свавільного або незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, а також від:**

а) сплати державних зборів на майно;

б) незаконних посягань на недоторканність житла чи таємницю кореспонденції;

в) обов'язкового страхування цивільного транспорту;

г) участі у загальнодержавному переписі населення.

**30. Свобода сповідувати релігію або переконання, згідно зі Статтею 18 Пакту, підлягає лише обмеженням, які встановлені законом і є необхідними для охорони:**

а) кордонів держави від іноземного впливу;

б) громадської безпеки, порядку, здоров'я, моралі чи основних прав інших осіб;

в) інтересів виключно керівної політичної партії;

г) фінансової стабільності державних релігійних фондів.

**31. Відповідно до Статті 19 Пакту, право на вільне вираження поглядів включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію:**

а) незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку;

б) лише у разі отримання письмового дозволу від цензурного комітету;

в) тільки всередині приватних закритих клубів чи організацій;

г) якщо ця інформація не містить критики діяльності уряду.

**32. Стаття 20 Пакту проголошує, що будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, має бути:**

а) об'єктом вільного обговорення на телевізійних шоу;

б) заохочений державою ради підвищення патріотизму;

в) заборонений законом;

г) регульований лише внутрішніми правилами інтернет-платформ.

**33. Які обмеження права на свободу асоціацій (створення організацій та профспілок) допускає Стаття 22 Пакту?**

а) будь-які обмеження за особистим рішенням міністра внутрішніх справ;

б) встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах держбезпеки, громадського порядку чи захисту прав інших;

в) тільки повну заборону створення асоціацій у вихідні дні;

г) обмеження, що базуються виключно на майновому стані засновників.

**34. Стаття 23 Пакту визнає сім'ю як природний і основний осередок суспільства та стверджує, що вона має право на захист з боку:**

а) виключно приватних детективних агенцій;

б) суспільства та держави;

в) тільки міжнародних благодійних фондів;

г) органів прикордонного контролю.

**35. Відповідно до Статті 24 Пакту, кожна дитина без будь-якої дискримінації має право на заходи захисту, а також обов'язково:**

а) має бути зареєстрована негайно після народження і мати ім'я;

б) повинна отримати безкоштовний автомобіль від держави;

в) має право на звільнення від відвідування школи за бажанням;

г) повинна бути зарахована до військового резерву країни.

**36. Стаття 25 Пакту гарантує кожному громадянину право та можливість без обґрунтованих обмежень:**

а) приймати участь у веденні державних справ, голосувати та бути обраним на справжніх періодичних виборах;

б) володіти акціями абсолютно всіх державних підприємств;

в) скасовувати судові вироки щодо своїх родичів;

г) не сплачувати податки у разі незгоди з політикою уряду.

**37. Що проголошує Стаття 26 Пакту щодо рівності перед законом?**

а) суд має право робити винятки для заможних громадян;

б) закон застосовується лише до осіб, які мають офіційне працевлаштування;

в) усі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону;

г) держава зобов'язана забезпечити всім громадянам однакову заробітну плату.

**38. Якщо Комітет з прав людини ООН розглядає індивідуальну скаргу особи проти держави, він направляє свої остаточні висновки:**

а) виключно до Ради Безпеки для введення санкцій;

б) тільки до засобів масової інформації як прес-реліз;

в) до Генеральної Асамблеї для зміни міжнародних кордонів;

г) державі-учасниці та самій особі (заявнику).

**39. Яка фінансова умова діяльності членів Комітету з прав людини ООН визначена Пактом?**

а) вони отримують повний оклад міністрів від своїх урядів;

б) вони працюють безкоштовно, повністю за власний рахунок;

в) вони отримують винагороду з коштів ООН на умовах, що встановлюються Генеральною Асамблеєю;

г) їхня діяльність фінансується виключно приватними банками.

**40. Держава, яка ратифікувала Перший факультативний протокол до Пакту, тим самим визнає компетенцію Комітету ООН:**

а) змінювати чинні закони в країні без згоди парламенту;

б) вводити поліцейські сили ООН на свою територію;

в) накладати фінансові арешти на державні рахунки за кордоном;

г) приймати і розглядати повідомлення (скарги) від осіб, які стверджують, що вони є жертвами порушення Пакту.

**41. Які вимоги висуває Пакт до кандидатів у члени Комітету з прав людини ООН?**

а) вони повинні бути лідерами правлячих політичних партій;

б) вони мають бути військовими генералами з досвідом командування;

в) вони повинні бути особами з високими моральними якостями та визнаною компетентністю у сфері прав людини;

г) вони зобов'язані мати статус доларових мільйонерів.

**42. Хто забезпечує Комітет з прав людини ООН необхідним персоналом та матеріальними засобами для ефективного виконання його функцій?**

а) міністерство закордонних справ США;

б) генеральний секретар ООН;

в) Світовий банк розвитку;

г) Рада Європи у Страсбурзі.

**43. Відповідно до Пакту, у складі Комітету з прав людини ООН НЕ може бути:**

а) більше ніж по одному громадянину від однієї і тієї ж держави;

б) жодної жінки-експерта;

в) осіб, які працюють у сфері вищої освіти;

г) громадян країн, що розвиваються.

**44. Де зазвичай проходять офіційні засідання та сесії Комітету з прав людини ООН?**

а) у Страсбурзі чи Брюсселі;

б) у Вашингтоні чи Лондоні;

в) у Нью-Йорку чи Женеві;

г) у Відні чи Копенгагені.

**45. Що зобов'язані робити держави-учасниці Пакту відповідно до Статті 40 цього договору?**

а) надавати свої війська за першою вимогою Ради Безпеки;

б) сплачувати додатковий податок на користь Секретаріату ООН;

в) подавати доповіді про вжиті ними заходи щодо втілення в життя закріплених у Пакті прав;

г) закривати приватні вищі навчальні заклади.

**46. Процедура дерогації (відступу від зобов'язань під час надзвичайного стану) за Пактом вимагає від держави негайного:**

а) розпуску діючого парламенту та суду;

б) інформування інших держав-учасниць через Генерального секретаря ООН про права, від яких вона відступила, та причини;

в) закриття всіх державних та приватних кордонів на в'їзд;

г) запровадження повної попередньої воєнної цензури в пресі.

**47. Яке з наведених прав може бути обмежене державою під час війни відповідно до Статті 4 Пакту?**

а) право на життя;

б) свобода від катувань та нелюдського поводження;

в) свобода від рабства;

г) право на свободу вираження поглядів та публічні збори.

**48. Текст Міжнародного пакту про громадянські і політичні права був офіційно відкритий для підписання, ратифікації та приєднання у:**

а) 1948 році;

б) 1950 році;

в) 1966 році;

г) 1976 році.

**49. Другий факультативний протокол до Пакту, спрямований на скасування смертної кари, проголошує, що:**

а) смертна кара дозволяється за будь-які майнові злочини;

б) жодна особа, яка перебуває під юрисдикцією держави-учасниці Протоколу, не може бути страчена;

в) страта є обов'язковим покаранням для іноземних громадян;

г) питання страти залишається на повний самостійний розсуд поліції.

**50. Основна мета функціонування Міжнародного пакту про громадянські і політичні права полягає у:**

а) створенні єдиного світового уряду правопорядку;

б) повному скасуванні національного суверенітету країн-членів;

в) запровадженні юридично обов'язкових до виконання договірних стандартів захисту базових свобод індивіда;

г) контролі за фінансовими операціями на приватних ринках.

## Розділ 5.
## МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ І КУЛЬТУРНІ ПРАВА

Ця тема присвячена дослідженню другого базового договору ООН 1966 року, що закріплює юридичні стандарти для прав «другого покоління». На відміну від цивільних свобод, реалізація економічних, соціальних і культурних прав має іншу юридичну природу, що базується на концепції «прогресивного (поступового) здійснення». Держави зобов'язуються вживати максимальних заходів у межах наявних у них ресурсів для поетапного досягнення повної реалізації цих прав. У межах теми детально вивчається каталог прав особи: право на працю (вільний вибір роботи, справедливі та сприятливі умови, рівна оплата, право на страйк і створення профспілок); право на соціальне забезпечення та соціальне страхування; право на достатній життєвий рівень (включаючи достатнє харчування, одяг, житло та безперервне покращення умов життя); право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Особливе місце посідає вивчення права на освіту, де початкова освіта визнається обов'язковою та безплатною для всіх, а середня та вища мають ставати безкоштовними поступово. Також аналізуються культурні права, зокрема участь у культурному житті, користування благами наукового прогресу та захист авторських прав. Контроль за виконанням Пакту покладено на Комітет з економічних, соціальних і культурних прав ООН, а Факультативний протокол 2008 року запровадив процедуру розгляду індивідуальних скарг.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Специфіка зобов'язань держав за Статтею 2 (концепція прогресивної реалізації в межах наявних ресурсів).

– Структурні елементи права на працю та межі правомірного обмеження права на страйк.

– Обов'язкові стандарти безплатності та доступності для різних рівнів освіти (Стаття 13).

– Заходи держави щодо захисту сім'ї, охорони материнства та категорична заборона шкідливої дитячої праці.

– Функції Комітету з економічних, соціальних і культурних прав ООН та роль міжнародного співробітництва у впровадженні норм Пакту

**1. Який ключовий принцип реалізації прав закладено в основу цього Пакту (на відміну від громадянських прав)?**

а) негайна та абсолютна реалізація всіх без винятку прав одразу після підписання договору;

б) реалізація прав виключно за рахунок залучення зовнішніх кредитів міжнародних валютних фондів;

в) поступова реалізація прав у максимальних межах наявних у держави ресурсів;

г) надання всього спектра соціальних прав лише тим громадянам, які мають офіційне працевлаштування.

**2. Який орган ООН спочатку розглядав періодичні доповіді країн щодо виконання цього Пакту, до моменту створення окремого Комітету?**

а) економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОР);

б) Рада Безпеки ООН;

в) міжнародний Суд ООН;

г) головний Секретаріат ООН.

**3. Право на працю у розумінні цього Пакту включає право:**

а) на безконкурсне отримання будь-якої бажаної керівної посади особи;

б) кожної людини заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується;

в) на довічне та незмінне працевлаштування на одному конкретному підприємстві;

г) на встановлення абсолютно однакової заробітної плати для всіх професій у державі.

**4. Держави-учасниці цього Пакту зобов'язуються забезпечити право громадян на створення:**

а) приватних військових чи охоронних компаній зі зброєю;

б) політичних партій виключно з однією обов'язковою державною ідеологією;

в) професійних спілок та вступу до них за власним вільним вибором;

г) закритих митних та економічних зон виключно для іноземців.

**5. Який рівень освіти за цим Пактом має бути обов'язковим і безплатним для всіх без винятку членів суспільства?**

а) початкова освіта;

б) дошкільна освіта;

в) вища університетська освіта;

г) навчання в аспірантурі та докторантурі.

**6. Що передбачає право особи на соціальне забезпечення, закріплене в нормах Пакту?**

а) обов'язкове щорічне надання безкоштовного автомобіля кожному громадянину;

б) право на захист і страхування у випадку хвороби, інвалідності, старості чи втрати годувальника;

в) повне звільнення особи від виконання будь-яких цивільних або державних обов'язків;

г) забезпечення щомісячного відпочинку на закордонних курортах за кошти держбюджету.

**7. Які кроки має вживати держава для реалізації права на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я?**

а) повну заборону продажу будь-яких хімічних медикаментів та ліків;

б) скорочення дитячої смертності, покращення промислової гігієни та боротьбу з епідеміями;

в) безкоштовне надання пластичних та естетичних операцій усім охочим громадянам;

г) ліквідацію приватних медичних центрів та перехід на народну медицину.

**8. Культурні права, гарантовані цим Пактом, включають право кожної людини:**

а) на безкоштовне отримання абсолютно всіх друкованих книжкових видань у країні;

б) брати участь у культурному житті, користуватися результатами наукового прогресу та захищати свої авторські права;

в) вільно руйнувати пам'ятники архітектури під час проведення сучасних мистецьких акцій;

г) вимагати від уряду повної заборони іноземної культури та мови в державі.

**9. У якому році було прийнято Факультативний протокол до цього Пакту, що відкрив можливість подання індивідуальних скарг?**

а) 1966 рік;

б) 1976 рік;

в) 2008 рік;

г) 2020 рік.

**10. Яка інституція здійснює безпосередній професійний експертний моніторинг виконання країнами цього Пакту в сучасній структурі ООН?**

а) міжнародна організація праці;

б) комітет з економічних, соціальних і культурних прав;

в) комісія ООН з промислового розвитку;

г) рада ООН з прав людини.

**11. Поняття «справедливі і сприятливі умови праці» включає обов'язкове забезпечення працівників:**

а) винагородою, яка гарантує щонайменше задовільне існування для них та їхніх родин, а також рівною платою за рівну працю;

б) робочим днем без будь-якого обмеження часу за першою вимогою керівника компанії;

в) обов'язковим наданням нової вищої керівної посади кожні три роки роботи;

г) повним скасуванням будь-яких податків на доходи фізичних осіб (ПДФО).

**12. Які особливі заходи захисту та підтримки жінок передбачені нормами цього Пакту?**

а) особливий захист протягом розумного періоду до і після пологів (включаючи надання оплачуваної відпустки);

б) повне звільнення від трудової діяльності назавжди після народження першої дитини;

в) заборона займати будь-які державні посади під час перебування в офіційному шлюбі;

г) надання автоматично потрійного окладу заробітної плати порівняно з чоловіками на аналогічних посадах.

**13. Право на достатній життєвий рівень покладає на державу обов'язок забезпечити особу та її родину:**

а) заміським будинком та окремою земельною ділянкою під особисте господарство;

б) достатнім харчуванням, одягом та житлом, а також безперервним покращенням умов життя;

в) безкоштовною вищою освітою в будь-якому престижному університеті світу;

г) щорічними безкоштовними путівками на дорогі світові курорти.

**14. Реалізація права на професійну та технічну освіту за цим Пактом передбачає, що:**

а) технічна і професійна середня освіта має бути зроблена загальнодоступною всіма способами (зокрема безплатним навчанням);

б) держава зобов'язана суттєво збільшити тривалість строкової служби в армії;

в) повинні бути повністю ліквідовані всі гуманітарні університети в країні;

г) підлітки мають залучатися до важкої індустріальної праці на заводах замість школи.

**15. Чи допускає цей Пакт використання дитячої праці в галузях, які є шкідливими для здоров'я чи морального розвитку підлітків?**

а) допускає за наявності офіційної письмової згоди від батьків дитини;

б) дозволяє виключно під час літніх чи зимових шкільних канікул;

в) залишає це питання на особистий розсуд приватного працедавця;

г) категорично забороняє та встановлює, що такі дії повинні каратися законом.

**16. Яке ставлення до свободи, необхідної для наукових досліджень і творчої діяльності, вимагається від держав-учасниць Пакту?**

а) вона повинна суворо контролюватися державною політичною цензурою;

б) вона обмежується виключно точними та технічними інженерними науками;

в) вона повинна поважатися державою;

г) вона надається виключно дійсним членам державних академій наук.

**17. З якої кількості незалежних експертів складається Комітет з економічних, соціальних і культурних прав ООН?**

а) 10 експертів;

б) 12 експертів;

в) 18 експертів;

г) 30 експертів.

**18. Держави-учасниці Пакту визнають, що забезпечення права на охорону здоров'я вимагає:**

а) повної заборони імпорту будь-якого іноземного медичного обладнання в країну;

б) переходу системи охорони здоров'я виключно на нетрадиційну народну медицину;

в) платного лікування абсолютно всіх категорій небезпечних інфекційних хвороб;

г) створення умов для забезпечення медичною допомогою та медичним доглядом усіх у разі недуги.

**19. Яке значення має міжнародне співробітництво у контексті реалізації норм цього Пакту?**

а) воно вважається непотрібним елементом, що шкодить державному суверенітету;

б) обмежується виключно культурним обміном художніми виставками;

в) є одним із ключових засобів досягнення прав через надання технічної та економічної допомоги;

г) стосується виключно питань транзиту комерційних товарів через кордони.

**20. Якщо держава об'єктивно не має достатньо фінансових коштів для негайного забезпечення безплатної вищої освіти, вона:**

а) має право повністю закрити всі вищі навчальні заклади на своїй території;

б) повинна вживати прогресивних кроків і поступово впроваджувати безплатне навчання;

в) зобов'язана негайно вийти зі складу учасниць цього Пакту ООН;

г) має зробити повністю платною також і початкову базову освіту.

**21. Яка основна відмінність юридичного характеру зобов'язань за цим Пактом порівняно з Пактом про громадянські права?**

а) зобов'язання за цим Пактом мають суто рекомендаційний характер і не є обов'язковими;

б) права за цим Пактом реалізуються негайно та повністю у день його підписання;

в) пакт передбачає прогресивну (поступову) реалізацію прав залежно від економічного розвитку та ресурсів держави;

г) виконання цього Пакту контролюється воєнними трибуналами НАТО.

**22. Яке право, закріплене у Статті 6 Пакту, держава зобов'язана поважати, вживаючи заходів для забезпечення професійного навчання та розробки політики зайнятості?**

а) право на безкоштовне надання житла;

б) право на працю;

в) право на участь у виборах;

г) право на безвізовий виїзд за кордон.

**23. Відповідно до Статті 7 Пакту, держави визнають право кожного на справедливі умови праці, що включає, зокрема:**

а) виключно право на роботу без вихідних днів

б) обов'язкове щорічне надання безкоштовного автомобіля працівникам;

в) однакове право жінок і чоловіків користуватися всіма умовами праці з отриманням рівної плати за рівну працю;

г) повне звільнення працівників від сплати будь-яких податків на доходи

**24. Стаття 7 Пакту також гарантує кожному працівникові право на відпочинок, дозвілля та:**

а) розумне обмеження робочого часу і періодичну оплачувану відпустку;

б) безкоштовне отримання заміського будинку від підприємства;

в) обов'язкове отримання вищої посади кожні два роки;

г) щомісячні фінансові субсидії від Світового банку.

**25. Що проголошує Стаття 8 Пакту щодо права на створення професійних спілок?**

а) держава має право повністю заборонити будь-які профспілки своїм наказом;

б) профспілки можуть створюватися виключно на державних оборонних підприємствах;

в) держави зобов'язуються забезпечити право кожної людини створювати профспілки та вступати до них за власним вибором;

г) вступ до профспілок є платним і регулюється міжнародними банками.

**26. Яке специфічне право у сфері трудових відносин гарантує Стаття 8 Пакту, за умови його здійснення відповідно до національного законодавства?**

а) право на безкоштовне харчування на робочому місці;

б) право на страйк;

в) право на довічне працевлаштування в одній установі;

г) право на повне ігнорування наказів керівництва.

**27. Стаття 9 Пакту проголошує, що держави-учасниці визнають право кожної людини на:**

а) отримання безкоштовної вищої університетської освіти без іспитів;

б) соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування;

в) безкоштовне володіння акціями приватних корпорацій;

г) зміну адміністративних кордонів свого регіону.

**28. Відповідно до Статті 10 Пакту, сім'ї, яка є природним та основним осередком суспільства, має надаватися:**

а) якомога ширший захист та допомога, особливо під час її заснування та поки вона відповідає за утримання дітей;

б) обов’язкова фінансова допомога від іноземних дипломатичних місій;

в) окреме безкоштовне офісне приміщення для ведення бізнесу;

г) право на звільнення від сплати комунальних послуг.

**29. Який особливий захист Стаття 10 Пакту вимагає надавати матерям?**

а) повне звільнення від будь-яких домашніх обов’язків назавжди;

б) особливий захист протягом розумного періоду до і після пологів (включаючи оплачувану відпустку або відпустку з достатньою соціальною допомогою);

в) надання потрійної заробітної плати порівняно з чоловіками на аналогічних посадах;

г) заборону займати керівні державні посади під час заміжжя.

**30. Що зазначає Пакт щодо використання праці дітей та підлітків (Стаття 10)?**

а) праця дітей дозволяється без будь-яких обмежень для підвищення економіки країни;

б) діти мають право працювати на шахтах за письмовою згодою батьків;

в) застосування дитячої праці у сферах, шкідливих для здоров’я чи моралі, має каратися законом, а держави повинні встановити вікові межі;

г) підлітки повністю звільняються від відвідування школи ради праці на заводах.

**31. Стаття 11 Пакту закріплює право кожного на достатній життєвий рівень для нього самого та його сім'ї, що включає достатнє:**

а) харчування, одяг і житло, а також безперервне покращення умов життя;

б) надання заміської земельної ділянки під особисте господарство;

в) фінансування за рахунок бюджетів іноземних держав;

г) забезпечення дорогою побутовою технікою.

**32. Держави-учасниці Пакту, визнаючи фундаментальне право кожної людини на свободу від голоду, зобов’язані приймати програми для:**

а) повної заборони експорту будь-яких продуктів за кордон;

б) покращення методів виробництва, охорони та розподілу продуктів харчування за допомогою науки;

в) переходу сільського господарства виключно на державну монополію;

г) закриття всіх приватних продовольчих магазинів.

**33. Що проголошує Стаття 12 Пакту щодо права на здоров'я?**

а) держава зобов'язана безкоштовно проводити естетичні операції усім охочим;

б) лікування всіх інфекційних хвороб має бути виключно платним;

в) держави визнають право кожного на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я;

г) система охорони здоров'я має повністю перейти на нетрадиційну народну медицину.

**34. Заходи, які держави повинні вживати для повної реалізації права на здоров'я (Стаття 12), включають:**

а) повну заборону імпорту іноземного медичного обладнання;

б) забезпечення охорони здоров'я дитини, покращення гігієни праці, запобігання епідеміям та створення умов для медичної допомоги у разі недуги;

в) зменшення кількості державних лікарень ради економії бюджету;

г) закриття приватних фармацевтичних компаній.

**35. Стаття 13 Пакту детально регулює право кожної людини на освіту і стверджує, що освіта має бути спрямована на:**

а) повний розвиток людської особистості, усвідомлення її гідності та надання можливості брати участь у вільному суспільстві;

б) повне підпорядкування особи інтересам панівної ідеології уряду;

в) підготовку спеціалістів виключно військової та промислової справи;

г) ліквідацію гуманітарних наук у вищих навчальних закладах.

**36. Відповідно до Статті 13 Пакту, середня освіта у її різних формах (включаючи технічну та професійну) має бути:**

а) повністю ліквідована в сільській місцевості;

б) зроблена загальнодоступною всіма способами, зокрема поступовим запровадженням безплатного навчання;

в) обов'язковою та платною для всіх верств населення;

г) об'єктом регулювання виключно приватних компаній.

**37. Що зазначає Пакт щодо вищої освіти (Стаття 13)?**

а) вища освіта має бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного всіма способами, зокрема поступовим запровадженням безплатного навчання;

б) університети мають право приймати здобувачів вищої освіти без будь-яких іспитів та конкурсів;

в) вища освіта надається виключно дітям державних службовців;

г) навчання в університетах має бути лише платним для громадян своєї країни.

**38. Стаття 13 Пакту також покладає на держави обов'язок активно розробляти:**

а) програми військової підготовки для школярів;

б) мережу шкіл, встановлювати задовільну систему стипендій та постійно покращувати матеріальні умови викладацького персоналу;

в) плани закриття гуманітарних ліцеїв;

г) нові податкові збори з батьків учнів.

**39. Яке право батьків щодо освіти своїх дітей закріплено у Статті 13 Пакту?**

а) батьки не мають жодного права вибору, освіта повністю контролюється державою;

б) батьки зобов'язані віддавати дітей лише до спеціальних військових інтернатів;

в) батьки мають право обирати для своїх дітей недержавні школи, які відповідають мінімальним стандартам, та забезпечувати релігійне виховання;

г) вибір школи здійснюється виключно керівництвом місцевої поліції.

**40. Стаття 15 Пакту визнає право кожного на участь у культурному житті, а також на:**

а) безкоштовне отримання абсолютно всіх друкованих книг у державі;

б) користування благами наукового прогресу та його практичного застосування;

в) руйнування пам'ятників архітектури під час художніх перформансів;

г) повну заборону іноземної культури та мови на телебаченні.

**41. Відповідно до Статті 15 Пакту, кожна людина має право користуватися захистом моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з:**

а) будь-якими фінансовими операціями на комерційних ринках;

б) будь-якими науковими, літературними або художніми працями, автором яких вона є (авторське право);

в) отриманням спадщини від іноземних родичів;

г) купівлею нерухомого майна у місті.

**42. Який обов'язок покладається на держави Статтею 15 Пакту для реалізації культурних та наукових прав?**

а) введення суворої політичної цензури на наукові публікації;

б) вжиття заходів, необхідних для охорони, розвитку та поширення науки і культури;

в) обмеження фінансування творчих спілок та об'єднань;

г) надання доступу до науки лише членам державних академій.

**43. На який строк обираються незалежні експерти до складу Комітету з економічних, соціальних і культурних прав ООН?**

а) на 2 роки;

б) на 4 роки;

в) на 6 років;

г) на 9 років.

**44. З якої кількості незалежних експертів складається Комітет з економічних, соціальних і культурних прав ООН?**

а) 9 експертів;

б) 15 експертів;

в) 18 експертів;

г) 45 експертів.

**45. Факультативний протокол до цього Пакту, прийнятий у 2008 році, надав Комітету ООН повноваження:**

а) приймати та розглядати повідомлення (скарги) від окремих осіб, які стверджують, що вони є жертвами порушення державою будь-якого з прав, закріплених у Пакті;

б) самостійно змінювати статті державного бюджету країн-учасниць;

в) накладати арешт на міжнародні комерційні вантажі країн-порушників;

г) розпускати уряди держав у разі невиконання соціальних програм.

**46. Текст Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у:**

а) 1948 році;

б) 1950 році;

в) 1966 році;

г) 1976 році.

**47. Відповідно до Статті 2 Пакту, держави зобов'язуються вживати заходів для реалізації прав як самостійно, так і в рамках:**

а) міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема в економічній та технічній галузях;

б) виключно військових та оборонних союзів;

в) таємних двосторонніх політичних меморандумів;

г) великих приватних транснаціональних корпорацій.

**48. Стаття 14 Пакту встановлює, що якщо держава на момент приєднання не змогла забезпечити безплатну початкову освіту, вона зобов'язана:**

а) повністю закрити всі початкові школи у країні;

б) протягом двох років розробити та прийняти детальний план дій для поступового запровадження безплатного обов'язкового навчання;

в) зробити платною також і середню базову освіту;

г) негайно вийти зі складу учасниць цього Пакту ООН.

**49. При здійсненні прав, що забезпечуються державою відповідно до цього Пакту, вона може встановлювати обмеження лише за законом і тільки в тій мірі, в якій це:**

а) забезпечує збільшення доходів державних чиновників;

б) сумісно з природою цих прав і виключно з метою сприяння загальному добробуту в демократичному суспільстві;

в) потрібно для підтримки офіційної державної релігії країни;

г) захищає фінансові інтереси великих промислових латифундистів.

**50. Головне історичне та правове значення Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права полягає у:**

а) створенні єдиної світової валютної системи та скасуванні грошей

б) закріпленні міжнародних зобов'язуючих стандартів, що гарантують людині гідний рівень життя, соціальний захист та доступ до освіти й культури

в) повному скасуванні національного суверенітету держав-членів ООН

г) запровадженні обов'язкової військової праці для всього населення світу

## Розділ 6.
## СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У МЕЖАХ РАДИ ЄВРОПИ

Ця тема охоплює вивчення найефективнішої у світі регіональної системи захисту прав людини, створеної у межах Ради Європи. Головним правовим інструментом системи є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ) 1950 року, що трансформувала принципи загального правозахисту в дієвий судовий механізм. Центральне місце в темі посідає дослідження структури, юрисдикції та діяльності Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у Страсбурзі. Здобувачі вивчають порядок формування Суду (по одному судді від кожної держави, які обираються ПАРЄ), структуру (одноособові судді, Комітети, Палати та Велика палата) та критерії прийнятності індивідуальних скарг (вичерпання ефективних національних засобів захисту, дотримання встановленого процесуального строку, відсутність анонімності тощо). Особлива увага приділяється юридичній силі рішень ЄСПЛ, які є обов'язковими для виконання державою-відповідачем, та ролі Комітету міністрів Ради Європи, що здійснює нагляд за їх виконанням. Окремо вивчаються Протоколи до Конвенції (що розширюють перелік захищених прав, зокрема скасування смертної кари), Європейська соціальна хартія 1961 року, яка доповнює систему у сфері соціально-економічних прав, та інститут Уповноваженого з прав людини Ради Європи.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Чітке знання критеріїв прийнятності скарги до ЄСПЛ (включаючи оновлений Протоколом № 15 строк для звернення).

– Роль та повноваження Великої палати ЄСПЛ, а також процедура винесення «пілотних рішень» при системних порушеннях у країні.

– Поняття «справедливої сатисфакції» за Статтею 41 Конвенції та види заходів (індивідуальні та загальні), які держава зобов'язана вжити на виконання рішення Суду.

– Доктрина «поля свободи розсуду» (margin of appreciation) та умови дерогації (відступу від зобов’язань) за Статтею 15.

– Статус рішень та практики ЄСПЛ у національній правовій системі України.

**1. Який регіональний міжнародний договір є основним правовим інструментом захисту прав людини у Раді Європи?**

а) загальна декларація прав людини;

б) конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ);

в) статут Організації Об’єднаних Націй;

г) маастрихтський договір про створення ЄС.

**2. У якому європейському місті розташована постійна штаб-квартира Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)?**

а) Брюссель;
б) Женева;
в) Люксембург;
г) Страсбург.

**3. Який статутний орган Ради Європи наділений повноваженнями обирати суддів до складу ЄСПЛ?**

а) парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ);
б) комітет міністрів Ради Європи;
в) венеціанська комісія з питань права;
г) європейська комісія з прав людини.

**4. На який строк обирається суддя Європейського суду з прав людини відповідно до чинних правил?**

а) на 5 років із правом обов'язкового переобрання на другий строк;
б) на 9 років без права переобрання на повторний строк;
в) на 6 років із правом лише одного повторного переобрання;
г) довічно, до моменту досягнення суддею граничного віку.

**5. Хто безпосередньо здійснює офіційний нагляд за належним виконанням остаточних рішень ЄСПЛ державами-відповідачами?**

а) генеральний секретар Ради Європи;
б) голова Європейського суду з прав людини;
в) комітет міністрів Ради Європи;
г) європейський Парламент.

**6. Яка ключова умова прийнятності скарги до ЄСПЛ вимагається у контексті захисту прав всередині країни?**

а) заявник зобов'язаний спочатку звернутися особисто до Президента України;
б) достатньо лише подати первинну заяву до місцевого органу поліції;
в) заявник має вичерпати всі доступні ефективні внутрішні судові інстанції;
г) скарга приймається лише після попереднього розгляду справи органами ООН.

**7. Який строк встановлено для звернення до ЄСПЛ після винесення остаточного рішення національного суду (відповідно до Протоколу № 15)?**

а) 1 рік;
б) 6 місяців;
в) 3 роки;
г) 4 місяці.

**8. Яку назву має міжнародний акт Ради Європи, що захищає комплекс економічних та соціальних прав (1961 рік)?**

а) Європейська соціальна хартія;
б) Хартія основних прав Європейського Союзу;

в) Шенгенська багатостороння угода;

г) Віденська правова декларація.

**9. Скільки суддів входить до загального складу Європейського суду з прав людини у Страсбурзі?**

а) по три судді від кожної великої європейської країни;

б) кількість, яка чітко дорівнює кількості держав-учасниць Конвенції (по одному від кожної держави);

в) фіксована та незмінна кількість – рівно 15 суддів;

г) 27 суддів відповідно до кількості країн-членів Європейського Союзу.

**10. Які категорії справ, крім індивідуальних заяв громадян, має право розглядати ЄСПЛ відповідно до Статті 33 Конвенції?**

а) скарги релігійних організацій на поведінку своїх прихожан;

б) міждержавні справи (заяви однієї держави проти іншої країни);

в) скарги комерційних банків на рішення міжнародних валютних фондів;

г) запити великих приватних корпорацій про правильне тлумачення їхніх статутів.

**11. Що означає термін «справедлива сатисфакція», яку ЄСПЛ може присудити особі за результатами розгляду справи?**

а) обов’язкове негайне звільнення з роботи винного чиновника або судді;

б) надання заявнику права безвізового в'їзду до всіх країн світу;

в) публічне вибачення глави держави в ефірі центральних телеканалів;

г) грошова компенсація матеріальної, моральної шкоди та судових витрат.

**12. Чи має право держава частково відступити від своїх зобов'язань за Конвенцією (Стаття 15) під час війни?**

а) категорично не має жодного права робити будь-які відступи за будь-яких умов;

б) може вжити заходів, що відступають від зобов’язань, виключно в межах гостроти становища (за винятком абсолютних прав);

в) може повністю скасувати будь-які права громадян без жодних обмежень;

г) може робити це лише за умови отримання попередньої згоди від Генеральної Асамблеї ООН.

**13. До категорій абсолютних прав за Конвенцією (від яких не можна відступати навіть під час війни) належать:**

а) свобода від катувань, рабства та караність виключно на підставі закону;

б) право на свободу вираження власних поглядів та думок;

в) право на мирні зібрання та свободу створення об’єднань;

г) право на повагу до свого приватного та сімейного життя.

**14. Який орган Ради Європи є головним політичним інститутом, що складається з міністрів закордонних справ країн-членів?**

а) парламентська асамблея Ради Європи;

б) конгрес місцевих та регіональних влад;

в) європейська комісія проти расизму та нетерпимості;

г) комітет міністрів Ради Європи.

**15. Протокол № 6 та Протокол № 13 до Європейської конвенції з прав людини присвячені питанням:**

а) забезпечення повної свободи пересування товарів та послуг;

б) скасування смертної кари (в мирний та воєнний час відповідно);

в) спеціального захисту прав національних меншин та їхніх мов;

г) спільної боротьби країн Європи з транснаціональною кіберзлочинністю.

**16. Яку головну судову функцію в загальній структурі ЄСПЛ виконує Велика палата?**

а) займається фінансовим аудитом та розподілом внутрішнього бюджету Суду;

б) розглядає виключно адміністративні та дисциплінарні скарги на суддів;

в) розглядає серйозні справи щодо тлумачення Конвенції або справи після процедури перегляду;

г) проводить первинну технічну реєстрацію та сортування листів від громадян.

**17. Який орган обирає (призначає) Уповноваженого з прав людини Ради Європи (Ombudsman)?**

а) європейський суд з прав людини;

б) Рада Безпеки Організації Об’єднаних Націй;

в) президент Європейської Ради у Брюсселі;

г) парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ).

**18. Остаточні судові рішення, винесені Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ), є суворо обов’язковими для:**

а) лише тих країн, які історично мають статус засновників Ради Європи;

б) держави, яка виступає відповідачем у конкретній судовій справі;

в) абсолютно всіх країн світу без будь-якого винятку;

г) тільки для органів Генеральної Асамблеї ООН.

**19. Які мови офіційно визнані робочими мовами в діяльності Європейського суду з прав людини?**

а) французька та англійська;

б) німецька та італійська;

в) українська та польська;

г) латина та давньогрецька.

**20. Свою захисну діяльність Європейський комітет із запобігання катуванням (КЗК) здійснює через:**

а) заочне засудження наглядачів та керівників в'язниць;

б) організацію масових мітингів під стінами державних установ;

в) накладання жорсткого економічного ембарго на торгівлю з країною;

г) візити (інспекції) до місць позбавлення волі, тримання під вартою чи психіатричних лікарень.

**21. Що означає доктрина «поля свободи розсуду» (margin of appreciation), яку ЄСПЛ застосовує під час розгляду справ?**

а) право поліції діяти без урахування норм кримінального кодексу;

б) певну міру свободи, яка залишається національній владі для оцінки та інтерпретації відповідності деяких обмежувальних заходів нормам Конвенції;

в) право комерційних банків самостійно змінювати відсоткові ставки по кредитах;

г) можливість держави повністю ігнорувати будь-які остаточні вироки Суду.

**22. На підставі якого документа, підписаного у 1949 році в Лондоні, було створено саму Організацію Ради Європи?**

а) статут Ради Європи;

б) європейська соціальна хартія;

в) маастрихтський договір;

г) римський статут.

**23. Якщо Велика палата ЄСПЛ виносить своє остаточне судове рішення у справі, чи можна його оскаржити до будь-якої іншої інстанції?**

а) так, його можна оскаржити до Верховного Суду США;

б) його можна переглянути за рішенням Генеральної Асамблеї ООН;

в) воно може бути скасоване Комітетом міністрів Ради Європи;

г) ні, рішення Великої палати є остаточним і оскарженню не підлягає.

**24. Який статус мають рішення ЄСПЛ у правовій системі України відповідно до національного законодавства?**

а) вони є суто рекомендаційними порадами, які суди можуть не враховувати;

б) вони є таємними внутрішніми інструкціями для органів прокуратури;

в) вони публікуються виключно як інформаційні матеріали для здобувачів вищої освіти;

г) суди України застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права.

**25. Яка мінімальна юридична структура (склад суддів) в ЄСПЛ має право одностайно оголосити індивідуальну скаргу неприйнятною без подальшого розгляду?**

а) колегія з 5 суддів;

б) одноособовий суддя;

в) тільки Велика палата у повному складі;

г) спеціальний дорадчий комітет експертів ООН.

**26. Хто має право подати клопотання про передачу справи на розгляд Великої палати ЄСПЛ після того, як рішення було винесене звичайною Палатою?**

а) тільки Генеральний секретар Ради Європи;

б) будь-яка зі сторін у справі протягом трьох місяців з дати винесення рішення Палатою;

в) виключно голова Парламентської асамблеї;

г) тільки уряд третьої держави, яка не брала участі у процесі.

**27. Що вимагає Європейська конвенція у Статті 6 щодо строку судового розгляду справи?**

а) справа має бути розглянута судом упродовж 10 робочих днів з моменту арешту;

б) судовий розгляд може тривати невизначений термін за бажанням прокурора;

в) кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку;

г) термін розгляду цивільних справ повністю регулюється місцевою поліцією.

**28. Стаття 8 Конвенції гарантує кожному право на повагу до його приватного і сімейного життя, а також до:**

а) його житла і кореспонденції;

б) його комерційних фінансових рахунків у приватних банках;

в) державної служби без складання іспитів;

г) безкоштовного отримання земельних ділянок у столиці.

**29. Які обмеження свободи вираження поглядів (Стаття 10) допускає Європейська конвенція?**

а) обмеження, що базуються на релігійних догмах панівної церкви;

б) повну заборону будь-якої критики діяльності чинного уряду;

в) тільки ті, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах нацбезпеки, громадського порядку чи захисту репутації інших;

г) будь-які обмеження за особистим розпорядженням міністра внутрішніх справ.

**30. Відповідно до Статті 11 Конвенції, право на свободу мирних зібрань включає також право особи на:**

а) створення приватних озброєних загонів самооборони;

б) повне ігнорування правил дорожнього руху під час демонстрацій;

в) звільнення від сплати будь-яких податків під час страйку;

г) створення професійних спілок і вступ до них для захисту своїх інтересів.

**31. Що проголошує Стаття 14 Європейської конвенції щодо заборони дискримінації?**

а) користування правами і свободами, визнаними в Конвенції, має бути забезпечене без жодної дискримінації за будь-якою ознакою;

б) дискримінація дозволяється щодо громадян країн, які не входять до Ради Європи;

в) питання дискримінації регулюються виключно внутрішніми підзаконними актами міністерств;

г) держава має право обмежувати права меншин під час економічної кризи.

**32. Якщо держава-учасниця Конвенції порушила права особи, і внутрішнє право цієї держави дозволяє лише часткове відшкодування, ЄСПЛ, за Статтею 41, може надати потерпілій стороні:**

а) безкоштовне житло у будь-якій країні Європи;

б) повне право на безвізовий виїзд до США;

в) права на безконкурсне заняття державних посад;

г) справедливу сатисфакцію (грошову компенсацію).

**33. Хто забезпечує фінансування видатків на діяльність Європейського суду з прав людини, включаючи зарплати суддів та утримання Секретаріату?**

а) міжнародний валютний фонд;

б) Рада Європи (за рахунок внесків держав-членів);

в) виключно уряд Французької Республіки;

г) штрафи, які Суд накладає на приватні компанії.

**34. Засідання Європейського суду з прав людини, за загальним правилом, є:**

а) повністю таємними і проходять без ведення протоколів;

б) публічними (прилюдними), якщо Суд у виняткових випадках не вирішить інакше;

в) об’єктом прямого трансляційного контролю з боку НАТО;

г) доступними виключно для офіційних представників урядів.

**35. Який статус мають Протоколи до Європейської конвенції з прав людини (наприклад, Протокол № 1 або Протокол № 4)?**

а) вони є неофіційними філософськими коментарями до тексту;

б) вони стають додатковими статтями Конвенції для тих держав, які їх ратифікували;

в) вони автоматично скасовують дію базового тексту Конвенції;

г) вони розробляються приватними юридичними компаніями.

**36. Стаття 1 Протоколу № 1 до Європейської конвенції захищає право:**

а) на безкоштовну вищу університетську освіту;

б) на участь у муніципальних виборах;

в) кожної фізичної або юридичної особи мирно володіти своїм майном;

г) на отримання щомісячної фінансової допомоги від держави.

**4. Яке право гарантує Стаття 2 Протоколу № 1 до Європейської конвенції?**

а) право на працю;

б) право на освіту;

в) право на охорону здоров'я;

г) право на соціальне забезпечення.

**38. Відповідно до Протоколу № 4 до Конвенції, ніхто не може бути позбавлений волі лише на тій підставі, що він не в змозі виконати:**

а) будь-яке судове рішення у кримінальній справі;

б) наказ військового командира під час воєнного стану;

в) своє якесь договірне зобов'язання (наприклад, повернути цивільний борг);

г) пиравила громадського порядку у громадському місці.

**39. Протокол № 7 до Конвенції гарантує особі, засудженій за кримінальний злочин, право на те, щоб її вирок був переглянутий:**

а) органами місцевої виконавчої влади;

б) спеціальною поліцейською комісією;

в) судом вищої інстанції;

г) шляхом загальнонаціонального референдуму.

**40. Що означає принцип «ne bis in idem», закріплений у Протоколі № 7 до Конвенції?**

а) ніхто не може бути притягнений до суду або покараний кримінально двічі за один і той самий злочин

б) кожен звинувачений має право на двох безкоштовних державних адвокатів

в) судовий процес повинен проходити двома офіційними європейськими мовами

г) держава зобов'язана виплатити особі подвійну суму компенсації шкоди

**41. Який орган Ради Європи розробляє авторитетні висновки щодо відповідності законопроектів країн стандартам демократії та верховенства права (Венеціанська комісія)?**

а) європейська комісія проти расизму;

б) комітет міністрів Ради Європи;

в) європейська комісія за демократію через право;

г) парламентська асамблея.

**42. Хто має право подати міждержавну заяву до ЄСПЛ відповідно до Статті 33 Конвенції?**

а) будь-яка Висока Договірна Сторона (держава-учасниця) проти будь-якої іншої Високої Договірної Сторони;

б) тільки Генеральний секретар ООН;

в) виключно Голова Європейського Парламенту в Брюсселі;

г) тільки Рада Безпеки після початку міжнародного конфлікту.

**43. Якщо ЄСПЛ визнає індивідуальну скаргу особи прийнятною, він насамперед пропонує сторонам:**

а) негайно розпочати нове розслідування кримінальної справи в країні;

б) досягти дружнього врегулювання справи на основі поваги до прав людини;

в) сплатити фінансовий штраф на користь Секретаріату Суду;

г) звернутися за допомогою до військових підрозділів НАТО.

**44. Упродовж якого строку суддя ЄСПЛ зберігає свої повноваження (граничний вік для перебування на посаді)?**

а) повноваження судді автоматично припиняються, коли він досягає 70 років;

б) граничного віку немає, суддя працює довічно;

в) повноваження припиняються у віці 60 років;

г) суддя може працювати до досягнення 80 років за згодою уряду.

**45. Секретаріат Європейського суду з прав людини очолює:**

а) верховний комісар ООН;

б) генеральний секретар Ради Європи;

в) канцлер Секретаріату (Registrar), який обирається самим Судом;

г) міністр закордонних справ Франції.

**46. Процедура «пілотного рішення» (pilot-judgment procedure) застосовується ЄСПЛ у випадках, коли:**

а) справа стосується виключно цивільної авіації та прав пілотів;

б) у країні виявлено системну (структурну) проблему, яка призводить до появи великої кількості схожих скарг від громадян;

в) держава вперше в історії стає відповідачем у судовому процесі;

г) розгляд справи проходить у прискореному режимі за 24 години.

**47. Який документ Ради Європи, прийнятий у 1995 році, спрямований на захист етнічних, мовних та культурних особливостей меншин на континенті?**

а) рамкова конвенція про захист національних меншин;

б) європейський соціальний кодекс;

в) паризька хартія для нової Європи;

г) страсбурзька декларація прав людини.

**48. Хто здійснює безпосереднє ведення та реєстрацію індивідуальних заяв, що надходять до ЄСПЛ від громадян?**

а) комітет міністрів Ради Європи;

б) секретаріат Суду;

в) офіційні представники міністерств юстицій країн-відповідачів;

г) приватні європейські правозахисні фонди.

**49. Держава-учасниця, проти якої було винесено рішення ЄСПЛ, зобов'язана не лише виплатити компенсацію, а й вжити заходів загального характеру, що включають:**

а) зміну чинного законодавства чи судової практики для запобігання подібним порушенням у майбутньому;

б) повне розпущення місцевих правоохоронних органів;

в) проведення дострокових загальнонаціональних виборів до парламенту;

г) скасування дії чинної Конституції держави.

**50. Головна місія та правове значення функціонування системи Ради Європи та ЄСПЛ полягає у:**

а) створенні єдиних військових сил та оборонного союзу на континенті;

б) запровадженні єдиної європейської комерційної валюти;

в) повному підпорядкуванні національних урядів рішенням Брюсселя;

г) забезпеченні реального та ефективного механізму судового захисту фундаментальних прав кожної людини на європейському просторі.

## Розділ 7.
## МІЖАМЕРИКАНСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тема присвячена аналізу регіональної правозахисної системи, що діє на американському континенті під егідою Організації американських держав (ОАД). Історичним початком системи стало прийняття 1948 року Американської декларації прав і обов'язків людини (що випередила Загальну декларацію ООН), а її договірною основою є Американська конвенція про права людини (Пакт Сан-Хосе) 1969 року. Система характеризується унікальною дволанковою структурою контрольних органів, що складається з Міжамериканської комісії з прав людини (Вашингтон, США) та Міжамериканського суду з прав людини (Сан-Хосе, Коста-Рика). Здобувачі вивчають специфіку розподілу повноважень: фізичні особи та НУО не мають права прямого звернення до Суду – всі первинні петиції подаються виключно до Комісії, яка проводить розслідування, здійснює візити на місця (on-site observations), і лише у разі недосягнення врегулювання може передати справу до Суду. Особлива увага приділяється специфіці змісту Американської конвенції, що, на відміну від європейських стандартів, містить унікальну норму про захист права на життя «як правило, з моменту зачаття», закріплює право на відповідь у ЗМІ та містить суворі обмеження щодо відновлення смертної кари. Також вивчається Протокол Сан-Сальвадор 1988 року, що регулює економічні та соціальні права в регіоні.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Специфіка двоступеневої процедури розгляду скарг (обов'язковість звернення до Комісії перед Судом).

– Унікальні норми Пакту Сан-Хосе: захист життя з моменту зачаття (Стаття 4) та право на юридичну відповідь у медіа (Стаття 14).

– Склад, строки повноважень та порядок обрання членів Міжамериканської комісії (7 експертів) та суддів Суду (7 суддів).

– Консультативна юрисдикція Міжамериканського суду щодо тлумачення договорів для всіх держав ОАД.

– Механізм та значення тимчасових заходів (provisional measures) Суду для запобігання непоправній шкоді особам у термінових ситуаціях.

**1. Який міжнародний договір, прийнятий у 1969 році, є головним юридичним інструментом Міжамериканської системи?**

а) американська декларація прав і обов’язків людини;
б) американська конвенція про права людини (Пакт Сан-Хосе);
в) статут Організації американських держав;
г) картахенська декларація.

**2. В рамках якої міжнародної регіональної організації функціонує Міжамериканська система захисту прав людини?**

а) Організація Американських Держав (ОАД);
б) Меркосур (MERCOSUR);
в) Андська спільнота;
г) Північноамериканська зона вільної торгівлі.

**3. У якому місті постійно засідає Міжамериканський суд з прав людини?**

а) Вашингтон (США);
б) Сан-Хосе (Коста-Рика);
в) Буенос-Айрес (Аргентина);
г) Мехіко (Мексика).

**4. Де територіально знаходиться штаб-квартира Міжамериканської комісії з прав людини?**

а) Вашингтон (США);
б) Богота (Колумбія);
в) Ліма (Перу);
г) Сантьяго (Чилі).

**5. З якої кількості членів (експертів) складається Міжамериканська комісія з прав людини?**

а) 5 членів;
б) 7 членів;
в) 11 членів;
г) 15 членів.

**6. Скільки суддів входить до складу Міжамериканського суду з прав людини?**

а) 7 суддів;
б) 9 суддів;
в) 15 суддів;
г) 19 суддів.

**7. Яку головну особливість щодо права на життя з моменту зачаття має Американська конвенція (Стаття 4)?**

а) вона повністю забороняє будь-яке медичне втручання;
б) вона захищає право на життя, як правило, з моменту зачаття;
в) вона не містить жодних згадок про момент зачаття;
г) вона залишає це питання виключно на розсуд релігійних громад.

**8. Хто має право безпосередньо подавати скаргу (петицію) до Міжамериканського суду з прав людини?**

а) будь-яка фізична особа або група осіб самостійно;
б) тільки Міжамериканська комісія з прав людини або держави-учасниці;
в) лише Генеральний секретар ОАД;
г) виключно уряди країн Північної Америки.

**9. Фізичні особи, групи осіб або неурядові організації мають право подавати первинні скарги про порушення прав до:**

а) міжамериканського суду безпосередньо;

б) міжамериканської комісії з прав людини;

в) постійної ради ОАД;

г) Верховного суду Коста-Рики.

**10. Який документ, прийнятий у 1948 році (на декілька місяців раніше за Загальну декларацію ООН), став першим міжнародним актом у цій системі?**

а) американська декларація прав і обов'язків людини;

б) пакт Сан-Хосе;

в) вашингтонський протокол;

г) декларація Квебеку.

**11. На який строк обираються судді Міжамериканського суду з прав людини?**

а) на 4 роки;

б) на 6 років;

в) на 9 років;

г) довічно.

**12. Яку назву має додатковий протокол до Американської конвенції, що присвячений економічним, соціальним та культурним правам (1988 рік)?**

а) протокол Сан-Сальвадор;

б) протокол Асунсьйон;

в) протокол Картахена;

г) вашингтонський договір.

**13. Що проголошує Американська конвенція щодо права на відповідь (Стаття 14)?**

а) кожен, хто постраждав від неточних або образливих заяв у ЗМІ, має право на відповідь або виправлення в тому ж мас-медіа;

б) ЗМІ мають право ігнорувати будь-які скарги громадян;

в) будь-яка критика чиновників у пресі повністю забороняється;

г) право на відповідь мають лише офіційні представники уряду.

**14. Відповідно до Американської конвенції, у країнах, де смертну кару не було скасовано, вона може застосовуватися лише за:**

а) будь-які майнові та фінансові злочини;

б) найтяжчі злочини і виключно на підставі вироку компетентного суду;

в) політичну діяльність проти чинного уряду;

г) порушення правил громадського порядку.

**15. Чи дозволяє Американська конвенція відновлювати смертну кару в державах, які її вже скасували?**

а) дозволяє за умови проведення загальнонаціонального референдуму;

б) залежить від рішення чинного Президента країни;

в) категорично забороняє;

г) дозволяє лише в умовах воєнного стану.

**16. Яку консультативну функцію має Міжамериканський суд з прав людини?**

а) він консультує держави щодо укладання комерційних військових союзів

б) він має право тлумачити Конвенцію та інші договори щодо захисту прав людини в Американських державах за запитом країн ОАД

в) він надає консультації виключно приватним комерційним банкам

г) він розробляє плани економічного розвитку для країн Латинської Америки

**17. Що означає принцип «право на ім'я», закріплений у Статті 18 Американської конвенції?**

а) кожна особа має право на ім'я, прізвище та реєстрацію одразу після народження;

б) людина може змінювати своє ім'я щомісяця без повідомлення державних органів;

в) держава самостійно обирає імена для дітей з бідних родин;

г) право на ім'я мають лише особи, які володіють нерухомістю.

**18. Тимчасові заходи (provisional measures), які може вживати Міжамериканський суд у випадках надзвичайної важливості та терміновості, спрямовані на:**

а) негайне арештування майна держави-порушника;

б) запобігання непоправній шкоді особам у справах, що перебувають на його розгляді;

в) повне припинення дії Конституції країни;

г) введення миротворчих військ ОАД.

**19. Яка мова НЕ є офіційною мовою діяльності Організації американських держав та її правозахисних органів?**

а) Іспанська;

б) Англійська;

в) Португальська;

г) Німецька.

**20. Рішення Міжамериканського суду з прав людини щодо виплати компенсації постраждалим:**

а) можуть бути проігноровані національними судами;

б) можуть виконуватися в країні за процедурою виконання внутрішніх судових рішень проти держави;

в) мають виключно рекомендаційний характер;

г) підлягають перегляду Верховним судом США.

**21. Яка офіційна інституція в рамках Організації американських держав виступає головним політичним та директивним органом, що затверджує бюджет правозахисних установ?**

а) Міжамериканський банк розвитку;

б) Генеральна Асамблея ОАД;

в) Рада з безпеки та співробітництва;

г) Міжамериканська рада оборони.

**22. Який юридичний характер мають Консультативні висновки (Advisory Opinions), що видаються Міжамериканським судом з прав людини?**

а) вони є суворо таємними воєнними доктринами

б) вони є карними вироками проти конкретних політиків

в) вони не вирішують конкретного спору, але є авторитетним юридичним тлумаченням норм для всіх країн ОАД

г) вони мають силу законів, що автоматично скасовують національні податки

**23. Стаття 6 Американської конвенції про права людини («Пакт Сан-Хосе») містить сувору заборону:**

а) використання іноземної валюти на комерційних ринках;

б) проведення будь-яких загальнонаціональних переписів населення;

в) примусової чи обов’язкової праці, а також рабства і работоргівлі;

г) створення приватних акціонерних товариств.

**24. Відповідно до Статті 7 Американської конвенції, ніхто не може бути позбавлений фізичної свободи інакше як:**

а) на підставах і відповідно до процедур, що встановлені Конституцією або законами держави;

б) за усним розпорядженням будь-якого офіцера місцевої поліції;

в) у разі наявності у особи фінансових боргів перед приватними банками;

г) за рішенням керівництва правлячої політичної партії.

**25. Що проголошує Стаття 8 Американської конвенції щодо права на справедливий судовий розгляд?**

а) справа особи має бути розглянута таємно без ведення протоколу

б) кожна особа має право на розгляд справи з належними гарантіями та в розумний строк компетентним, незалежним і безстороннім судом

в) суд має право призначати покарання, які офіційно не записані в законі

г) затримана особа зобов'язана самостійно фінансувати роботу суддів

**26. Який судовий принцип гарантує Стаття 8 Американської конвенції кожній особі, звинуваченій у кримінальному злочині?**

а) принцип невідворотності негайного покарання без адвоката;

б) право правоохоронців публічно називати особу винною до вироку суду;

в) презумпцію невинуватості (особа вважається невинною, поки її вину не встановлено судом);

г) автоматичне звільнення від відповідальності у разі відсутності письмових свідків.

**27. Стаття 11 Американської конвенції закріплює право кожного на повагу до його честі та визнання його гідності, захищаючи від:**

а) свавільного або незаконного втручання в його приватне життя, сім'ю, житло чи кореспонденцію;

б) необхідності офіційної державної реєстрації шлюбу;

в) обов’язку сплачувати комунальні платежі за власну нерухомість;

г) участі у мирних культурних та освітніх заходах.

**28. Які обмеження свободи совісті та релігії (Стаття 12) допускає Американська конвенція?**

а) обмеження за особистим розпорядженням керівника військового відомства;

б) тільки ті, що встановлені законом і є необхідними для охорони громадської безпеки, порядку, здоров'я, моралі чи прав інших;

в) повну заборону сповідування релігії під час проведення виборів;

г) обмеження, що базуються на майновому стані прихожан.

**29. Стаття 13 Американської конвенції гарантує свободу думки та вираження поглядів, прямо вказуючи, що це право НЕ може підлягати:**

а) жодному фінансовому оподаткуванню в країні;

б) попередній цензурі, а лише наступній відповідальності, яка чітко встановлена законом;

в) обговоренню в рамках засідань Парламентської Асамблеї;

г) захисту, якщо особа критикує дії місцевої мерії.

**30. Відповідно до Статті 15 Американської конвенції, право на мирні зібрання визнається без зброї, а його обмеження мають бути:**

а) об’єктом особистого схвалення з боку Президента країни;

б) встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах нацбезпеки, громадського порядку чи захисту здоров’я і прав інших;

в) повною забороною зборів громадян у вихідні дні;

г) регульованими виключно внутрішніми розпорядженнями поліції.

**31. Стаття 20 Американської конвенції проголошує, що кожна людина має право на:**

а) громадянство;

б) безкоштовний проїзд у міждержавному транспорті;

в) отримання керівної посади без конкурсу;

г) безкоштовне житло поруч із морем.

**32. Що зазначає Американська конвенція щодо права на приватну власність (Стаття 21)?**

а) держава має право відібрати будь-яке майно особи без пояснення причин;

б) кожна фізична та юридична особа має право на користування та володіння своїм майном; закон може підпорядкувати його інтересам суспільства;

в) власність може належати виключно державним службовцям;

г) пакт повністю забороняє будь-яку приватну власність.

**33. Стаття 22 Американської конвенції гарантує кожній особі, яка законно перебуває на території держави, право на:**

а) безкоштовну вищу освіту в університетах США;

б) свободу пересування та вибору місця проживання;

в) повне звільнення від сплати податків на майно;

г) зміну адміністративних кордонів країни.

**34. Який захист надає Стаття 22 Американської конвенції іноземцям щодо колективного вислання (депортації)?**

а) колективне вислання іноземців повністю дозволяється під час кризи;

б) колективне вислання іноземців суворо забороняється

в) вислання регулюється виключно таємними воєнними циркулярами

г) рішення про депортацію приймається головою комерційного банку

**35. Стаття 23 Американської конвенції гарантує кожному громадянину право брати участь в управлінні державними справами, а також?**

а) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах шляхом загального, рівного та таємного голосування;

б) безкоштовно володіти акціями іноземних приватних корпорацій;

в) скасовувати судові вироки щодо своїх близьких родичів;

г) не підкорятися законам, якщо він не згоден з урядом.

**36. Що проголошує Стаття 24 Американської конвенції щодо рівності перед законом?**

а) багаті громадяни мають право на особливі судові привілеї;

б) усі особи є рівними перед законом, і вони мають право без дискримінації на рівний захист закону;

в) закон діє лише щодо осіб, які мають офіційний трудовий стаж;

г) держава зобов’язана зробити всіх людей однаковими за рівнем майна.

**37. Стаття 25 Американської конвенції закріплює право на судовий захист, стверджуючи, що кожен має право на:**

а) негайне і просте правове звернення до компетентного суду для захисту від дій, що порушують його фундаментальні права;

б) автоматичне отримання грошової компенсації від поліції без розслідування;

в) таємний розгляд справи без залучення свідків та прокурорів;

г) право оскаржувати закони держави виключно в релігійних установах.

**38. Хто обирає експертів (членів) до складу Міжамериканської комісії з прав людини?**

а) Верховний комісар ООН;

б) Генеральна Асамблея ОАД шляхом таємного голосування зі списку кандидатів, запропонованих урядами;

в) Президент США особисто за згодою Конгресу;

г) Судді Міжамериканського суду в Коста-Риці.

**39. На який строк обираються члени Міжамериканської комісії з прав людини?**

а) на 2 роки;

б) на 3 роки;

в) на 4 роки;

г) на 6 років.

**40. Яку основну функцію виконує Міжамериканська комісія з прав людини відповідно до Статті 41 Конвенції?**

а) сприяння повазі та захисту прав людини, надання рекомендацій державам, підготовка доповідей та розгляд петицій;

б) безпосереднє командування військовими підрозділами країн ОАД;

в) проведення фінансового аудиту діяльності комерційних банків;

г) за заочне засудження урядовців до тюремних строків.

**41. Чи має Міжамериканська комісія з прав людини право здійснювати візити безпосередньо в країни («on-site» observations) для перевірки ситуації?**

а) ні, це категорично заборонено Статутом ОАД;

б) так, вона має право проводити спостереження безпосередньо на місці за згодою або запрошенням відповідної держави;

в) візити проводяться лише таємно під керівництвом військової розвідки;

г) вона проводить інспекції лише у разі початку війни між країнами.

**42. Хто обирає суддів Міжамериканського суду з прав людини?**

а) генеральний секретар ООН;

б) держави-учасниці Американської конвенції на засіданні Генеральної Асамблеї ОАД;

в) комітет міністрів Ради Європи;

г) Рада Безпеки ОАД.

**43. Які вимоги висуває Конвенція до кандидатів у судді Міжамериканського суду з прав людини?**

а) вони повинні бути діючими офіцерами військової юстиції;

б) вони мають бути лідерами правлячих політичних партій;

в) вони повинні бути юристами найвищої моральної репутації, які відповідають вимогам для зайняття вищих судових посад у своїх країнах;

г) вони зобов’язані володіти великою комерційною нерухомістю в Сан-Хосе.

**44. На який строк обираються судді Міжамериканського суду з прав людини?**

а) на 4 роки з правом одного переобрання;

б) на 6 років з можливістю переобрання лише один раз;

в) на 9 років без права повторного переобрання;

г) довічно, до досягнення ними граничного віку.

**45. Рішення Міжамериканського суду з прав людини у конкретній справі є:**

а) суто рекомендаційними порадами, які держави можуть ігнорувати;

б) остаточними та обов'язковими для виконання сторонами спору;

в) об'єктом обов'язкового перегляду Верховним судом США;

г) тимчасовими інструкціями для місцевих правоохоронних органів.

**46. Якщо Міжамериканський суд встановлює порушення права, він, крім компенсації, може розпорядитися:**

а) повністю скасувати дію Конституції держави-відповідача;

б) розпустити правоохоронні органи країни наступного дня;

в) щоб жертві було забезпечено поновлення її порушеного права або усунуто наслідки цих дій;

г) передати територію регіону під управління міжнародних сил.

**47. Які дві мови є офіційними робочими мовами безпосередньо в процесах та документах Міжамериканського суду з прав людини?**

а) французька та німецька;

б) іспанська та англійська;

в) португальська та італійська;

г) латина та датська.

**48. Текст Американської конвенції про права людини був прийнятий на Міжамериканській спеціалізованій конференції у місті:**

а) Вашингтон;

б) Сан-Хосе;

в) Буенос-Айрес;

г) Богота.

**49. У якому році Американська конвенція про права людини офіційно набрала юридичної чинності після необхідної кількості ратифікацій?**

а) 1948 році;

б) 1969 році;

в) 1978 році;

г) 1990 році.

**50. Головне історичне та правове значення функціонування Міжамериканської системи полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони на території Латинської Америки;

б) забезпеченні дієвого регіонального механізму (Комісії та Суду) для захисту демократії та фундаментальних свобод людини від свавілля влади;

в) повному підпорядкуванні всіх армій контенту єдиному військовому союзу;

г) скасуванні державних кордонів між країнами Північної та Південної Америки.

## Розділ 8.
## АРАБСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Ця тема присвячена дослідженню правових стандартів та інституційних механізмів захисту прав людини, що сформувалися на Близькому Сході та в Північній Африці. Основним договірним інструментом цієї системи є Арабська хартія прав людини, прийнята у новій чинній редакції у 2004 році під егідою Ліги Арабських Держав (ЛАД). Ключова специфіка теми полягає в аналізі того, як міжнародні стандарти правозахисту гармонізуються з національно-культурною ідентичністю, релігійними цінностями та принципами ісламського права (Шаріату). Здобувачі вивчають структуру та мандат Арабського комітету з прав людини (Хартійного комітету), що складається з 7 незалежних експертів і здійснює моніторинг через розгляд періодичних доповідей країн. На відміну від європейської чи міжамериканської моделей, арабська система тривалий час будувалася без судового компонента та без прямого механізму розгляду індивідуальних скарг громадян у Комітеті. У межах теми також розглядається Каїрська декларація про права людини в ісламі 1990 року (прийнята в рамках OIC) та спроби реформування системи через схвалення Статуту Арабського суду з прав людини.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Специфіка правової природи Арабської хартії (2004) та її координація з нормами Шаріату.

– Функції, склад (7 експертів) та порядок подання звітів до Арабського комітету з прав людини.

– Особливості захисту права на життя, поваги до сім'ї як основи суспільства та обмеження прав під час надзвичайного стану за Хартією.

– Відсутність у Хартійного комітету прямої компетенції розглядати індивідуальні петиції (скарги) громадян.

– Роль Ліги Арабських Держав (ЛАД) як інституційної платформи для функціонування системи.

**1. Який базовий регіональний документ, прийнятий у новій редакції в 2004 році, є основою Арабської системи захисту прав людини?**

а) Каїрська декларація про права людини в ісламі;

б) Арабська хартія прав людини;

в) Туніська правова угода;

г) г) Статут Ради співробітництва арабських держав.

**2. Під егідою якої міжнародної регіональної організації було розроблено та прийнято Арабську хартію прав людини?**

а) Ліга Арабських Держав (ЛАД);

б) Організація ісламського співробітництва;

в) Рада співробітництва держав Затоки;

г) Африканський Союз.

**3. Який орган є головним інститутом моніторингу виконання Арабської хартії прав людини державами-учасницями?**

а) Арабський суд з прав людини;

б) Арабський комітет з прав людини (Хартійний комітет);

в) Постійна комісія ЛАД;

г) Рада старійшин.

**4. З якої кількості незалежних експертів складається Арабський комітет з прав людини?**

а) 5 експертів;

б) 7 експертів;

в) 11 експертів;

г) 15 експертів.

**5. Де територіально знаходиться штаб-квартира Ліги Арабських Держав, де зазвичай проходять засідання правозахисних органів?**

а) Каїр (Єгипет);

б) Ер-Ріяд (Саудівська Аравія);

в) Туніс (Туніс);

г) Дубай (ОАЕ).

**6. Яку головну особливість має Арабська хартія прав людини щодо співвідношення з національним законодавством і релігійними нормами?**

а) вона повністю відкидає будь-який вплив релігії на права людини;

б) вона розглядає права людини в контексті національних цінностей та принципів ісламського права (Шаріату);

в) вона є точною копією Європейської конвенції без жодних змін;

г) вона діє лише на території країн Магрибу.

**7. Які функції виконує Арабський комітет з прав людини?**

а) розглядає виключно кримінальні справи проти терористів;

б) розглядає періодичні доповіді держав-учасниць про вжиті заходи для реалізації хартії;

в) виносить вироки про позбавлення волі лідерів держав;

г) запроваджує жорсткі економічні санкції.

**8. Чи передбачає Арабська хартія прав людини (2004 року) процедуру розгляду індивідуальних скарг громадян проти своїх держав у Комітеті?**

а) так, це є її головним інструментом;

б) ні, вона не містить механізму розгляду індивідуальних петицій Комітетом;

в) передбачає, але лише за згодою Ради Безпеки ООН;

г) дозволяє скарги лише від іноземних громадян.

**9. На який строк обираються члени Арабського комітету з прав людини?**

а) на 2 роки;

б) на 3 роки;

в) на 4 роки;

г) на 6 років.

**10. Який документ, прийнятий у 1990 році в рамках Організації ісламського співробітництва, базується виключно нанормах Шаріату як єдиному джерелі прав?**

а) Каїрська декларація про права людини в ісламі;

б) Арабська хартія прав людини;

в) Марокканський протокол;

г) Багдадський пакт.

**11. Що проголошує Арабська хартія прав людини щодо права на життя (Стаття 5)?**

а) право на життя може бути скасоване урядом у будь-який момент;

б) кожна людина має право на життя, і цей захист встановлюється законом;

в) життя людини захищається лише після досягнення повноліття;

г) декларація взагалі не містить статей про право на життя.

**12. Яке ставлення Арабської хартії до катувань та жорстокого поводження (Стаття 8)?**

а) вони повністю і категорично заборонені, і жодні обставини не можуть бути виправданням для них;

б) вони допускаються під час проведення слідства поліцією;

в) вони регулюються виключно рішеннями місцевих військових командирів;

г) вони дозволені щодо іноземних громадян.

**13. Які категорії прав, крім громадянських, закріплює Арабська хартія прав людини 2004 року?**

а) виключно права на свободу слова;

б) економічні, соціальні, культурні права та право на розвиток;

в) лише права військовослужбовців;

г) тільки права релігійних меншин.

**14. Відповідно до Хартії, кожна особа має право на справедливий судовий розгляд, що включає:**

а) презюмування (презумпцію) невинуватості особи, поки її вину не доведено судом;

б) обов’язкове засудження особи без адвоката для прискорення процесу;

в) таємний розгляд справ без ведення протоколу;

г) право суду призначати покарання, яких немає в законі.

**15. Що зазначає Арабська хартія щодо права на свободу думки, совісті та релігії?**

а) ці свободи повністю скасовуються урядом;

б) вони гарантуються кожній людині і можуть бути обмежені лише відповідно до закону

в) вони належать виключно чоловікам;

г) вони діють лише для іноземних туристів.

**16. Який документ про створення Арабського суду з прав людини було схвалено ЛАД у 2014 році (хоча він тривалий час проходив стадію ратифікації)?**

а) Статут Арабського суду з прав людини;

б) Олександрійський протокол;

в) Касабланкська угода;

г) Кувейтська конвенція.

**17. Свобода руху та вибору місця проживання в межах країни за Хартією:**

а) може бути обмежена лише відповідно до закону, якщо це необхідно для охорони здоров'я чи безпеки;

б) повністю забороняється для всіх громадян;

в) надається лише державним службовцям вищої ланки;

г) контролюється виключно релігійними патрулями.

**18. Хто має право висувати кандидатів до складу Арабського комітету з прав людини?**

а) генеральний секретар ООН;

б) держави-учасниці Арабської хартії;

в) тільки уряд Єгипту;

г) міжнародні неурядові організації.

**19. Яка мова є офіційною мовою розробки документів та функціонування Арабської системи?**

а) англійська;

б) французька;

в) арабська;

г) перська.

**20. Відповідно до Хартії, захист сім'ї, яка базується на шлюбі між чоловіком та жінкою, є обов'язком:**

а) тільки міжнародних благодійних організацій;

б) держави та суспільства;

в) виключно органів прикордонного контролю;

г) лише приватних юридичних фірм.

**21. Що Арабська хартія прав людини 2004 року проголошує основою для побудови системи прав і свобод індивіда в арабському світі?**

а) тільки документи військово-політичних союзів країн Магрибу;

б) резолюції Ради Безпеки Організації американських держав;

в) Історичну спадщину, релігійні цінності та засади ісламського права (Шаріат);

г) Виключно норми англосаксонської правової системи.

**22. Яка інституція є вищим політичним органом Ліги Арабських Держав (ЛАД), що затверджує зміни до тексту Хартії?**

а) Міжнародний валютний фонд;

б) Рада Ліги Арабських Держав (на рівні глав держав або міністрів);

в) Парламентська асамблея Ради Європи;

г) Верховний суд Коста-Рики.

**23. Стаття 19 Арабської хартії прав людини гарантує кожній особі право на:**

а) безкоштовний проїзд у громадському транспорті по всій території ЛАД;

б) рівність перед судовими органами та право на справедливий судовий розгляд;

в) отримання безкоштовної заміської нерухомості від держави;

г) зміну адміністративних кордонів своєї провінції.

**24. Відповідно до Арабської хартії, будь-які форми рабства, работоргівлі, примусової праці або торгівлі людьми:**

а) допускаються під час проведення масштабних індустріальних робіт;

б) залежать виключно від рішення місцевих комерційних компаній;

в) регулюються внутрішніми циркулярами міністерств праці;

г) категорично заборонені за будь-яких обставин і мають каратися законом.

**25. Що проголошує Арабська хартія щодо права на свободу від свавільного арешту чи тримання під вартою?**

а) поліція має право затримувати особу на будь-який термін без суду;

б) ніхто не може бути підданий свавільному арешту, обшуку чи затриманню без законних підстав;

в) затримання дозволяється лише щодо іноземних громадян;

г) питання арешту регулюються таємними інструкціями уряду.

**26. Який судовий принцип гарантує Стаття 16 Арабської хартії кожній особі, звинуваченій у вчиненні кримінального злочину?**

а) презюмування (презумпцію) невинуватості, поки її вину не доведено судом;

б) обов’язкове засудження особи без участі захисника (адвоката);

в) право правоохоронців карати особу без судового вироку;

г) автоматичне скасування кримінальної справи за відсутності письмових доказів.

**27. Стаття 21 Арабської хартії захищає кожну людину від свавільного або незаконного втручання в її:**

а) професійну діяльність на комерційних ринках;

б) приватне життя, сім'ю, недоторканність житла чи таємницю листування;

в) сплату фінансових зборів на користь приватних банків;

г) політичну лояльність до діючого уряду.

**28. Які обмеження права на свободу вираження поглядів, думок та право шукати й поширювати інформацію допускає Арабська хартія?**

а) будь-які обмеження за особистим усним розпорядженням поліції;

б) тільки встановлені законом і необхідні для поваги прав інших, захисту нацбезпеки, громадського порядку, здоров'я чи моралі;

в) повну заборону критики дій посадових осіб у медіа;

г) обмеження, що базуються на релігійному статусі особи.

**29. Відповідно до Статті 24 Арабської хартії, кожен громадянин має право на свободу політичної діяльності, що включає:**

а) право голосувати та бути обраним на вільних періодичних виборах;

б) право вільно змінювати державні кордони суверенних країн;

в) звільнення від виконання будь-яких законів держави;

г) право на безконкурсне зайняття найвищих урядових посад.

**30. Що зазначає Арабська хартія прав людини стосовно права на громадянство?**

а) держава може позбавити особу громадянства без жодних пояснень;

б) кожна людина має право на громадянство, і ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого громадянства;

в) громадянство надається лише особам з високим фінансовим майном;

г) партійні органи самостійно обирають громадян країни.

**31. Стаття 26 Арабської хартії гарантує кожній особі, яка законно перебуває на території держави-учасниці, право на:**

а) безкоштовну вищу освіту в будь-якому університеті світу;

б) свободу пересування та вільний вибір місця проживання в її межах;

в) повне звільнення від сплати комунальних платежів

г) створення приватних військових компаній

**32. Який захист надає Арабська хартія іноземцям щодо колективного вислання з території країни?**

а) колективне вислання іноземців повністю дозволяється у вихідні дні;

б) питання депортації іноземців регулюються таємними воєнними планами;

в) колективне вислання іноземців категорично забороняється за будь-яких умов;

г) вислання здійснюється за рішенням комерційних банків.

**33. Стаття 31 Арабської хартії проголошує, що право на приватну власність гарантується кожному громадянину, і ніхто не може бути:**

а) позбавлений свого майна безпідставно (експропріація допускається лише для суспільних потреб за законом та зі справедливою компенсацією);

б) обмежений у праві продавати державне майно;

в) примушений сплачувати податки на особисту нерухомість;

г) власником майна, якщо він не є членом панівної партії.

**34. Що закріплює Арабська хартія щодо права на свободу думки, совісті та релігії?**

а) ці свободи повністю скасовуються під час проведення виборів;

б) вони гарантуються кожній людині і не можуть підлягати обмеженням, крім передбачених законом;

в) релігійні свободи діють виключно для іноземних туристів;

г) держава самостійно обирає релігію для всіх громадян.

**35. Стаття 34 Арабської хартії гарантує право на працю, яке забезпечує працівникові:**

а) справедливу заробітну плату, яка гарантує гідний життєвий рівень для нього та його родини, а також безпечні умови праці;

б) робочий день без обмеження часу за першою вимогою керівника;

в) обов'язкове отримання нової вищої посади кожні два роки;

г) повне скасування податків на доходи фізичних осіб.

**36. Відповідно до Статті 35 Арабської хартії, держави зобов'язуються забезпечити громадянам право на створення:**

а) приватних озброєних загонів правопорядку;

б) професійних спілок та право на страйк у межах закону;

в) ізольованих митних зон для іноземного капіталу;

г) політичних рухів виключно з однією ідеологією.

**37. Що проголошує Арабська хартія щодо права на охорону здоров'я (Стаття 39)?**

а) держава зобов'язана безкоштовно проводити пластичні операції;

б) система охорони здоров'я має базуватися лише на народній медицині;

в) лікування всіх хвороб здійснюється за рахунок міжнародних кредитів;

г) держави визнають право кожного на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я та безкоштовні базові медичні послуги.

**38. Який рівень освіти за Арабською хартією має бути обов'язковим і безплатним для всіх громадян (Стаття 41)?**

а) Вища університетська освіта

б) Початкова та базова середня освіта

в) Навчання в аспірантурі та докторантурі

г) Дошкільне виховання в приватних дитячих садках

**39. Стаття 42 Арабської хартії гарантує кожній людині право вільно брати участь у:**

а) Культурному житті суспільства, користуватися благами наукового прогресу та захищати свої авторські права

б) Розподілі прибутків великих приватних промислових компаній

в) Зміні чинних адміністративних кордонів регіонів

г) Діяльності іноземних військових блоків та організацій

**40. Хто має право обирати незалежних експертів до складу Арабського комітету з прав людини?**

а) Верховний комісар ООН з прав людини

б) Держави-учасниці Арабської хартії шляхом таємного голосування

в) Генеральний секретар ЛАД особисто за згодою армії

г) Судді Європейського суду з прав людини у Страсбурзі

**41. На який строк обираються незалежні експерти до складу Арабського комітету з прав людини?**

а) На 2 роки

б) На 3 роки

в) На 4 роки з правом лише одного переобрання

г) На 6 років без права повторного висування

**42. Куди Арабський комітет з прав людини направляє свої остаточні висновки та рекомендації після розгляду доповідей країн?**

а) До Ради Ліги Арабських Держав через Генерального секретаря ЛАД

б) Виключно до Рада Безпеки ООН у Нью-Йорку

в) До Світового банку розвитку для припинення кредитування

г) Тільки до редакцій місцевих приватних газет

**43. Відповідно до правил Арабського комітету з прав людини, у його складі НЕ може бути:**

а) Більше ніж одного громадянина від однієї і тієї ж держави

б) Жодної особи з вищою юридичною освітою

в) Представників країн Близького Сходу

г) Осіб, які працюють у сфері освіти

**44. Держави-учасниці Арабської хартії зобов'язані подавати свої періодичні доповіді до Комітету ЛАД:**

а) Щороку

б) Кожні три роки (або за встановленим Комітетом графіком)

в) Один раз на десять років

г) Тільки у разі початку воєнних дій

**45. Перша редакція Арабської хартії прав людини була прийнята ЛАД у 1994 році, але через відсутність ратифікацій вона:**

а) Автоматично стала обов'язковим міжнародним законом

б) Була повністю переписана Радою Європи

в) Не набрала юридичної сили, що призвело до розробки нової редакції 2004 року

г) Стала основою Конституції Сполучених Штатів Америки

**46. Процедура відступу від зобов'язань під час надзвичайного стану за Арабською хартією суворо забороняє обмежувати права на:**

а) Свободу вираження поглядів та мирні зібрання громадян

б) Свободу пересування та вибір місця проживання в країні

в) Створення приватних комерційних організацій та компаній

г) Життя, свободу від катувань, рабства та право на справедливий суд

**47. Яка мова є офіційною мовою ведення засідань, складання протоколів та документів Арабського комітету з прав людини ЛАД?**

а) Англійська

б) Французька

в) Арабська

г) Перська

**48. Текст нової чинної Арабської хартії прав людини був офіційно підписаний на саміті глав держав ЛАД у місті:**

а) Каїр

б) Туніс

в) Ер-Ріяд

г) Дубай

**49. У якому році чинна Арабська хартія прав людини офіційно набрала законної чинності після ратифікації її необхідною кількістю держав?**

а) 1948 році

б) 1990 році

в) 2004 році

г) 2008 році

**50. Основне правове значення функціонування Арабської системи захисту прав людини полягає у:**

а) Створенні єдиної військової армії та оборонного союзу на Близькому Сході

б) Повному скасуванні національного суверенітету всіх країн-членів ЛАД

в) Запровадженні єдиної комерційної арабської валюти

г) Поєднанні міжнародних правових стандартів захисту особистості з релігійно-культурними особливостями арабського регіону

## Розділ 9. АФРИКАНСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тема присвячена вивченню унікальної регіональної системи, яка діє на африканському континенті під егідою Африканського Союзу (АС). Основним нормативним актом системи є Африканська хартія прав людини і народів 1981 року (відома як Банжульська хартія). Основна філософсько-правова відмінність цієї системи відображена в її назві: вона вперше в міжнародній практиці інтегрувала в єдиний текст захист індивідуальних прав людини, колективних прав народів (право на самовизначення, право на мир, безпечне довкілля, розвиток та розпорядження своїми багатствами) та обов'язків індивіда перед сім'єю, громадою і державою. Здобувачі вищої освіти детально аналізують діяльність двох контрольних органів: Африканської комісії з прав людини і народів (Банжул, Гамбія), що має широкі повноваження щодо розгляду скарг від осіб та НУО, та Африканського суду з прав людини і народів (Аруша, Танзанія), створеного спеціальним Протоколом для винесення обов'язкових судових рішень. Окремо вивчається Протокол Мапуту 2003 року, який є одним із найпрогресивніших у світі міжнародних документів щодо захисту прав жінок.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Концептуальна тріада Банжульської хартії: індивідуальні права – права народів (колективні) – обов'язки людини.

– Повноваження та структура Африканської комісії (11 членів) та порядок взаємодії з Африканським судом (11 суддів).

– Умови прийнятності повідомлень (скарг) від фізичних осіб та неурядових організацій в Африканській комісії.

– Значення Протоколу Мапуту в контексті ліквідації дискримінації та захисту прав жінок в Африці.

– Юридична сила рішень Африканського суду та роль Асамблеї глав держав і урядів АС у контролі за їх виконанням.

**1. Який основний міжнародний договір є фундаментом Африканської системи захисту прав людини (прийнятий у 1981 році)?**

а) Африканська хартія прав людини і народів (Банжульська хартія);

б) Статут Африканського Союзу;

в) Кійська декларація;

г) Момбаська правова угода.

**2. Під егідою якої організації (наступниці Організації африканської єдності) діє Африканська система захисту прав людини?**

а) Африканський Союз (АС);

б) ЕКОВАС (ECOWAS);

в) Співдружність націй;

г) Південноафриканське співтовариство розвитку;

**3. Яку унікальну рису має Африканська хартія, що відображено навіть у її назві?**

а) вона захищає виключно права іноземних інвесторів;

б) вона поєднує захист індивідуальних прав людини із захистом колективних прав народів;

в) вона не містить жодних згадок про обов'язки людини;

г) вона повністю ігнорує соціально-економічні права.

**4. Де територіально знаходиться постійна штаб-квартира Африканської комісії з прав людини і народів?**

а) Аддіс-Абеба (Ефіопія);

б) Банжул (Гамбія);

в) Преторія (ПАР);

г) Найробі (Кенія).

**5. Який судовий орган, створений згідно з Протоколом 1998 року, доповнив систему захисту прав на африканському континенті?**

а) африканський суд з прав людини і народів;

б) міжнародний кримінальний суд;

в) суд ЕКОВАС;

г) африканський арбітражний трибунал.

**6. З якої кількості членів складається Африканська комісія з прав людини і народів?**

а) 7 членів;

б) 11 членів;

в) 15 членів;

г) 18 членів.

**7. Скільки суддів входить до складу Африканського суду з прав людини і народів?**

а) 7 суддів;

б) 11 суддів;

в) 15 суддів;

г) 20 суддів.

**8. На який строк обираються члени Африканської комісії з прав людини і народів?**

а) на 3 роки;

б) на 4 роки;

в) на 6 років;

г) на 9 років.

**9. Яку назву має відомий додатковий протокол до Африканської хартії, присвячений захисту прав жінок в Африці (прийнятий у 2003 році)?**

а) протокол Мапуту;

б) кігалійська угода;

в) дакарський регламент;

г) лусакський пакт.

**10. Які права народів (колективні права) прямо закріплені в Африканській хартії?**

а) раво на рівність народів, право на самовизначення, право на багатства та ресурси, право на розвиток і мир;

б) Право на монополізацію міжнародної торгівлі;

в) Право на вето в Генеральній Асамблеї ООН;

г) Право на повне скасування екологічних стандартів.

**11. Окрім прав людини, Африканська хартія містить окрему главу, присвячену:**

а) обов'язкам індивіда перед сім'єю, суспільством, державою та Африканською спільнотою;

б) правилам ведення зовнішньої торгівлі;

в) фінансовим штрафам за порушення трудової дисципліни;

г) повноваженням військових командувачів.

**12. Чи має Африканська комісія з прав людини і народів право розглядати скарги (комунікації) від окремих осіб та неурядових організацій?**

а) ні, вона працює виключно з доповідями урядів;

б) так, вона має право розглядати як міждержавні скарги, так і інші комунікації (від осіб та НУО);

в) скарги приймаються лише за умови схвалення їх Радою Безпеки ООН;

г) дозволяються скарги лише від великих промислових корпорацій.

**13. У якому місті засідає Африканський суд з прав людини і народів?**

а) Аруша (Танзанія);

б) Банжул (Гамбія);

в) Каїр (Єгипет);

г) Йоганнесбург (ПАР).

**14. Відповідно до Африканської хартії (Стаття 5), будь-які форми експлуатації та приниження людини, зокрема рабство та катування:**

а) допускаються за рішенням військових судів;

б) повністю забороняються;

в) регулюються виключно внутрішніми інструкціями в'язниць;

г) дозволені щодо іноземців.

**15. Яке право у сфері правосуддя гарантує Стаття 7 Африканської хартії?**

а) Право на справедливий судовий розгляд, включаючи право на захист та презумпцію невинуватості;

б) Право на негайне помилування без проведення розслідування;

в) Право суду судити особу таємно;

г) Право на відсутність адвоката під час важких процесів.

**16. Свобода совісті, професії та вільного сповідування релігії за Африканською хартією:**

а) повністю ліквідується під час виборів;

б) гарантується за умови дотримання закону та громадського порядку;

в) належить виключно державним службовцям;

г) контролюється міжнародними миротворчими силами.

**17. Хто обирає суддів Африканського суду з прав людини і народів?**

а) генеральний секретар ООН;

б) асамблея глав держав і урядів Африканського Союзу;

в) міжнародний Суд ООН;

г) Африканська комісія особисто.

**18. На який строк обираються судді Африканського суду з прав людини і народів?**

а) на 4 роки;

б) на 6 років;

в) на 9 років;

г) на 10 років.

**19. Яка інституція має право безпосередньо звертатися до Африканського суду зі скаргами на держави?**

а) Африканська комісія з прав людини і народів;

б) будь-який місцевий муніципалітет;

в) тільки комерційні банки країн Європи;

г) виключно ЮНІСЕФ.

**20. Африканська хартія прав людини і народів прямо покладає на державу обов'язок захищати сім'ю та піклуватися про:**

а) збільшення імпорту військової техніки;

б) здоров'я і моральний стан сім'ї, а також захист людей похилого віку та осіб з інвалідністю;

в) закриття приватних освітніх закладів;

г) фінансовий стан виключно великих латифундистів.

**21. Що є вищим політичним та директивним органом Африканського Союзу (АС), який обирає членів Африканської комісії з прав людини і народів?**

а) міжнародний валютний фонд;

б) асамблея глав держав і урядів Африканського Союзу;

в) Рада Безпеки Організації американських держав;

г) вища рада оборони країн Західної Африки.

**22. Який унікальний обов'язок індивіда перед батьками прямо закріплює Африканська хартія прав людини і народів у Статті 29?**

а) обов'язок фінансувати виключно державні пенсійні фонди;

б) обов'язок узгоджувати з батьками вибір своєї політичної партії;

в) обов'язок поважати своїх батьків, утримувати їх та допомагати їм у разі потреби;

г) обов’язок проживати разом із батьками в одному помешканні до повноліття.

**23. Стаття 4 Африканської хартії проголошує, що людська істота є недоторканною, а кожна людина має право на:**

а) безкоштовний проїзд у громадському транспорті по всьому контенту;

б) отримання керівної посади на підприємстві без конкурсу;

в) повагу до її життя та цілісності її особистості;

г) зміну адміністративних кордонів своєї держави за власним бажанням.

**24. Відповідно до Статті 5 Африканської хартії, будь-які форми експлуатації та приниження людини, зокрема рабство, работоргівля, катування чи жорстоке поводження:**

а) дозволяються під час проведення масштабних сільськогосподарських робіт;

б) залежать виключно від рішення місцевих приватних працедавців;

в) регулюються внутрішніми циркулярами міністерств внутрішніх справ;

г) повністю забороняються і вважаються грубим порушенням договору.

**25. Що проголошує Африканська хартія щодо права на свободу та особисту безпеку (Стаття 6)?**

а) поліція має право затримувати особу на будь-який термін без суду;

б) кожна людина має право на свободу та особисту безпеку, і ніхто не може бути позбавлений цієї свободи інакше як на підставах, встановлених законом;

в) затримання дозволяється лише щодо громадян сусідніх держав;

г) питання особистої безпеки регулюються таємними інструкціями уряду.

**26. Який судовий принцип гарантує Стаття 7 Африканської хартії кожній особі, звинуваченій у вчиненні кримінального злочину?**

а) презюмування (презумпцію) невинуватості, поки її вину не доведено судом;

б) обов’язкове засудження особи без участі захисника (адвоката);

в) право правоохоронців карати особу без судового вироку;

г) автоматичне скасування кримінальної справи за відсутності письмових доказів.

**27. Стаття 9 Африканської хартії проголошує, що кожна людина має право на інформацію, а також право:**

а) публікувати таємні документи урядових спецслужб;

б) виражати та поширювати свої думки в межах закону;

в) сплачувати фінансові збори на користь приватних банків;

г) повністю ігнорувати правила громадського порядку.

**28. Які обмеження права на свободу асоціацій (створення організацій) допускає Африканська хартія (Стаття 10)?**

а) будь-які обмеження за особистим розпорядженням керівника військового відомства;

б) кожна людина має право створювати асоціації за умови, що вона дотримується правил, встановлених законом;

в) повну заборону створення будь-яких організацій під час проведення виборів;

г) обмеження, що базуються виключно на майновому стані засновників.

**29. Відповідно до Статті 12 Африканської хартії, кожна людина має право на свободу пересування та вибору місця проживання, що може бути обмежене лише:**

а) законом для захисту національної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моралі;

б) особистим усним розпорядженням будь-якого офіцера місцевої поліції;

в) у разі наявності у особи фінансових боргів перед приватними компаніями;

г) за рішенням керівництва правлячої політичної партії.

**30. Що зазначає Африканська хартія прав людини і народів стосовно права на політичну участь (Стаття 13)?**

а) держава може заборонити громадянам брати участь у виборах без пояснень;

б) кожен громадянин має право вільно брати участь в управлінні державою або безпосередньо, або через обраних представників;

в) політичні права надаються лише особам з високим фінансовим майном;

г) організація мітингів потребує обов'язкової сплати державного збору.

**31. Стаття 14 Африканської хартії проголошує, що право на власність гарантується, а його обмеження допускаються лише в інтересах:**

а) громадської потреби або в загальних інтересах суспільства та відповідно до положень відповідних законів;

б) збільшення особистих прибутків державних службовців вищої ланки;

в) фінансової стабільності іноземних інвестиційних компаній;

г) створення великих закритих промислових латифундій.

**32. Яке право у сфері праці гарантує Стаття 15 Африканської хартії кожній людині?**

а) Право на безконкурсне заняття будь-якої керівної посади;

б) Право працювати в умовах рівної плати за рівну працю;

в) Право на повне ігнорування трудової дисципліни;

г) Право вимагати від працедавця щомісячного відпочинку за кордоном.

**33. Стаття 16 Африканської хартії проголошує, що кожна людина має право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, а держави зобов'язані:**

а) вживати необхідних заходів для захисту здоров'я своїх народів та забезпечити медичну допомогу у разі хвороби;

б) повністю заборонити продаж будь-яких хімічних медикаментів;

в) скоротити кількість державних лікарень ради економії бюджету;

г) перевести систему охорони здоров'я виключно на народну медицину.

**34. Що закріплює Африканська хартія щодо права на освіту (Стаття 17)?**

а) навчання у школах має бути виключно платним для всіх громадян;

б) кожна людина має право на освіту, а також право вільно брати участь у культурному житті своєї громади;

в) освіта повністю контролюється релігійними місіями сусідніх країн;

г) держава має право скасувати вивчення гуманітарних наук.

**35. Стаття 18 Африканської хартії визнає сім'ю як природний осередок суспільства і покладає на державу обов'язок піклуватися про:**

а) фізичне і моральне здоров'я сім'ї, а також про захист прав жінок, дітей, осіб похилого віку та осіб з інвалідністю;

б) робочий день без обмеження часу для всіх дорослих членів родини;

в) надання окремого автомобіля кожній новоствореній родині;

г) повне скасування податків на доходи фізичних осіб.

**36. Відповідно до Статті 20 Африканської хартії, усі африканські народи мають невід'ємне право на:**

а) монополізацію міжнародної торгівлі корисними копалинами;

б) самовизначення, вільне визначення свого політичного статусу та здійснення економічного розвитку;

в) отримання безкоштовної фінансової допомоги від країн Європи;

г) створення спільних військових блоків проти ООН.

**37. Що проголошує Африканська хартія щодо права народів на безпечне довкілля (Стаття 24)?**

а) народи мають право на загальне задовільне довкілля, сприятливе для їхнього розвитку;

б) держава має право повністю скасувати екологічні стандарти заради розвитку індустрії;

в) питання екології регулюються виключно приватними промисловими компаніями;

г) екологічні права діють лише для іноземних інвесторів.

**38. Хто має право висувати кандидатів до складу Африканської комісії з прав людини і народів?**

а) виключно Генеральний секретар ООН у Нью-Йорку;

б) держави-учасниці Африканської хартії (кожна держава може висунути до двох кандидатів);

в) тільки уряд Гамбії як країни розташування штаб-квартири;

г) міжнародна амністія та інші неурядові організації.

**39. На який строк обираються члени Африканської комісії з прав людини і народів?**

а) на 2 роки;

б) на 4 роки;

в) на 6 років з можливістю переобрання;

г) на 9 років без права повторного висування.

**40. Яку основну функцію виконує Африканська комісія з прав людини і народів відповідно до Статті 45 Хартії?**

а) збір інформації, просування прав людини через семінари та просвіту, тлумачення Хартії та розгляд повідомлень про порушення;

б) безпосереднє командування військовими миротворчими підрозділами;

в) проведення фінансового аудиту діяльності центральних банків країн АС;

г) заочне засудження урядовців до тюремних строків.

**41. Чи має Африканський суд з прав людини і народів право виносити рішення про виплату компенсації (репарацій) постраждалим?**

а) ні, Суд має право лише писати рекомендаційні листи;

б) так, якщо Суд встановлює порушення, він постановляє усунути наслідки порушення та призначити справедливу компенсацію;

в) компенсації виплачуються виключно за рахунок бюджету ООН;

г) питання репарацій регулюються виключно внутрішнім законодавством країни-відповідача.

**42. Хто обирає суддів Африканського суду з прав людини і народів?**

а) генеральний секретар ООН;

б) асамблея глав держав і урядів Африканського Союзу шляхом таємного голосування;

в) комітет міністрів Ради Європи;

г) Рада Безпеки Африканського Союзу.

**43. Які вимоги висуває Протокол до кандидатів у судді Африканського суду з прав людини і народів?**

а) вони повинні бути юристами найвищої моральної репутації з визнаним досвідом у сфері прав людини та кваліфікацією для вищих судових посад;

б) вони мають бути лідерами правлячих політичних партій;

в) вони повинні бути діючими офіцерами військової юстиції;

г) вони зобов’язані володіти великою комерційною нерухомістю в Танзанії.

**44. На який строк обираються судді Африканського суду з прав людини і народів?**

а) на 4 роки з правом одного переобрання;

б) на 6 років з можливістю переобрання лише один раз;

в) на 9 років без права повторного переобрання;

г) довічно, до досягнення ними граничного віку.

**45. Рішення Африканського суду з прав людини і народів у конкретній справі є:**

а) суто рекомендаційними порадами, які держави можуть ігнорувати;

б) остаточними та обов'язковими для виконання сторонами спору;

в) об'єктом обов'язкового перегляду Міжнародним Судом ООН;

г) тимчасовими інструкціями для місцевих правоохоронних органів.

**46. Протокол Мапуту 2003 року до Африканської хартії спрямований на захист:**

а) прав виключно великих промислових латифундистів;

б) Роботи Секретаріату Африканського Союзу;

в) Прав жінок в Африці, включаючи ліквідацію дискримінації та шкідливих традиційних практик;

г) Створення приватних митних та економічних зон.

**47. Які мови офіційно визнані робочими мовами в діяльності Африканського суду з прав людини і народів?**

а) французька, англійська, арабська, португальська, іспанська та суахілі (офіційні мови Африканського Союзу);

б) виключно французька та німецька;

в) португальська та італійська;

г) латина та датська.

**48. Текст Африканської хартії прав людини і народів був прийнятий на саміті Організації африканської єдності у місті:**

а) Вашингтон;

б) Банжул;

в) Найробі;

г) Аддіс-Абеба.

**49. У якому році Африканська хартія прав людини і народів офіційно набрала юридичної чинності після необхідної кількості ратифікацій?**

а) 1948 році;

б) 1981 році;

в) 1986 році;

г) 1998 році.

**50. Головне історичне та правове значення функціонування Африканської системи полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони на території всієї Африки;

б) повному підпорядкуванні всіх армій контенту єдиному військовому союзу;

в) скасуванні державних кордонів між країнами Західної та Східної Африки;

г) забезпеченні унікального регіонального механізму захисту прав, що гармонійно поєднує індивідуальні свободи, колективні права народів та обов’язки людини.

## Розділ 10.
## СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В МЕЖАХ АСОЦІАЦІЇ ДЕРЖАВ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ (АСЕАН), ОРГАНІЗАЦІЇ З БЕЗПЕКИ І СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ (ОБСЄ)

Ця комбінована тема охоплює аналіз специфічних політико-правових систем захисту прав людини в Азії та на євроатлантичному просторі. У першій частині розглядається молода правозахисна система АСЕАН, її базовий документ – Декларація АСЕАН з прав людини 2012 року, та діяльність Міжурядової комісії (AICHR). Азіатська модель базується на принципах поваги до суверенітету, невтручання у внутрішні справи та врахування регіонального контексту («азіатські цінності»), через що комісія має виключно дорадчі та просвітницькі функції. Друга частина присвячена «людському виміру» (Human Dimension) ОБСЄ, який бере початок від Гельсінського заключного акта 1975 року («третій кошик»). ОБСЄ унікальна тим, що її зобов'язання мають політичний, а не юридичний характер, і приймаються консенсусом 57 держав. Здобувачі вивчають діяльність спеціалізованих інститутів ОБСЄ: Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) у Варшаві (моніторинг виборів), Верховного комісара у справах національних меншин (превентивна дипломатія) та Представника з питань свободи ЗМІ.

**На що звернути увагу під час тестування:**

- Політична природа зобов'язань ОБСЄ та принцип консенсусу при прийнятті рішень.
- Мандат та основні напрями діяльності БДІПЛ ОБСЄ (насамперед стандарти спостереження за виборами).
- Функції Верховного комісара ОБСЄ у справах нацменшин як органу раннього попередження етнічних конфліктів.
- Суть та процедура застосування механізму ОБСЄ без згоди держави-порушника.
- Специфіка Декларації АСЕАН (2012) та обмеженість повноважень Міжурядової комісії AICHR (відсутність судових чи санкційних функцій).

**1. Який документ, прийнятий у 2012 році, став головним правовим орієнтиром для захисту прав людини в регіоні Південно-Східної Азії?**

а) Азіатський пакт про громадянські права;

б) Бангкокська конвенція;

в) декларація АСЕАН з прав людини;

г) Манільська хартія прав народів.

**2. Яка міжурядова комісія є основним органом АСЕАН, що відповідає за просування та захист прав людини?**

а) Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини (AICHR);

б) Азіатський суд з прав людини;

в) Регіональний комітет експертів АСЕАН;

г) Рада старійшин Південно-Східної Азії.

**3. Яку головну специфіку має Декларація прав людини АСЕАН щодо суверенітету держав-членів?**

а) вона дозволяє повне скасування національного суверенітету;

б) вона наголошує, що реалізація прав людини повинна розглядатися в національному та регіональному контексті з урахуванням суверенітету та невтручання;

в) вона повністю копіює систему Ради Європи та підпорядковує країни міжнародному суду;

г) вона діє виключно для військових союзів.

**4. В рамках якої організації діє Верховний комісар у справах національних меншин та Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ)?**

а) АСЕАН;

б) Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ);

в) Організація американських держав;

г) Рада Європи.

**5. У якому місті постійно розташована штаб-квартира Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ?**

а) Відень (Австрія);

б) Женева (Швейцарія);

в) в) Варшава (Польща);

г) г) Копенгаген (Данія).

**6. Який відомий документ, підписаний у 1975 році, заклав основи «третього кошика» ОБСЄ, присвяченого співробітництву в гуманітарній сфері та правах людини?**

а) Гельсінський заключний акт;

б) Паризька хартія для нової Європи;

в) Віденський документ;

г) Копенгагенська декларація.

**7. Який принцип прийняття рішень діє в ОБСЄ, що вимагає згоди абсолютно всіх держав-учасниць для затвердження документів?**

а) принцип простої більшості голосів;

б) принцип кваліфікованої більшості (2/3 голосів);

в) принцип консенсусу;

г) рішення приймаються виключно головою ОБСЄ особисто.

**8. Яку специфічну правову природу мають зобов'язання держав у рамках ОБСЄ («людський вимір»)?**

а) вони є суворо юридичними договорами, що підлягають ратифікації парламентами;

б) вони мають політичний характер (політичні зобов'язання), але мають величезну моральну та дипломатичну силу;

в) вони є таємними військовими протоколами;

г) вони мають характер релігійних догм.

**9. Скільки держав є учасницями ОБСЄ станом на сьогоднішній день (включаючи країни Європи, Центральної Азії та Північної Америки)?**

а) 27 держав;

б) 47 держав;

в) 57 держав;

г) 193 держави.

**10. Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ найбільш відоме у світі своєю діяльністю щодо:**

а) надання довгострокових фінансових кредитів;

б) спостереження за виборами та оцінки їхньої відповідності демократичним стандартам;

в) проведення військових інспекцій на кордонах;

г) організації спортивних змагань.

**11. Головна місія Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ полягає у:**

а) введенні жорсткої цензури на телебаченні;

б) спостереженні за розвитком медіа та наданні допомоги державам у забезпеченні свободи вираження поглядів та безпеки журналістів;

в) закритті приватних інтернет-порталів;

г) фінансуванні виключно державних газет.

**12. Яку роль відіграє Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин?**

а) він призначає керівників етнічних автономій у країнах;

б) він є інструментом раннього попередження для запобігання етнічним конфліктам на якомога ранній стадії;

в) він звільняє меншини від сплати податків;

г) він займається примусовим переселенням народів.

**13. Який документ ОБСЄ 1990 року вважається одним із найважливіших у розвитку стандартів вільних виборів та прав людини в Європі?**

а) Паризька хартія для нової Європи;

б) Копенгагенський документ (Документ Копенгагенської наради);

в) Варшавський документ;

г) Стамбульська декларація;

**14. Що означає Московський механізм ОБСЄ, прийнятий у 1991 році?**

а) процедуру фінансового аудиту ОБСЄ;

б) можливість формування місії незалежних експертів для розслідування серйозних порушень прав людини на території конкретної держави без її згоди;

в) правила проведення спільних військових парадів;

г) механізм виключення країни з ОБСЄ.

**15. Чи має право Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини (AICHR) накладати юридичні санкції на уряди країн-порушників?**

а) так, вона має право вводити повне економічне ембарго;

б) ні, її функції мають виключно дорадчий, координаційний та просвітницький характер;

в) вона має право розпускати парламенти країн Азії;

г) самим статутом АСЕАН це питання повністю заборонено обговорювати.

**16. Де розташована штаб-квартира Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)?**

а) Страсбург (Франція);

б) Брюссель (Бельгія);

в) Відень (Австрія);

г) Гаага (Нідерланди).

**17. До органів АСЕАН, що займаються специфічними правозахисними питаннями, крім загальної комісії AICHR, належить:**

а) комісія з просування та захисту прав жінок і дітей (ACWC);

б) азіатський трибунал з трудових спорів;

в) спеціальний комітет з деколонізації;

г) азіатська рада у справах релігій.

**18. Хто очолює ОБСЄ з політичної та організаційної точки зору, координуючи щоденну роботу організації?**

а) Верховний комісар ООН;

б) Діючий голова (Голова в офісі / Chairperson-in-Office), яким щороку стає міністр закордонних справ однієї з країн-учасниць;

в) Президент ОБСЄ, який обирається на 10 років;

г) Генеральний секретар НАТО.

**19. Яке ставлення Декларації прав людини АСЕАН до обов'язків людини (Стаття 6)?**

а) вона взагалі не містить поняття «обов'язки»;

б) вона прямо зазначає, що кожна людина має обов'язки перед своєю сім'єю, громадою та суспільством;

в) вона покладає обов'язки лише на іноземних громадян;

г) обов'язки регулюються виключно військовими статутами.

**20. Діяльність ОБСЄ традиційно поділяється на три блоки («кошики»). До якого з них належать питання прав людини та демократії?**

а) першого (військово-політичний);

б) другого (економіко-екологічний);
в) третього (людський вимір);
г) четвертого (цифровий вимір).

**21. Що є вищим вищим політичним та керівним органом АСЕАН, який приймає ключові стратегічні рішення та затверджує мандати комісій?**

а) міжнародний валютний фонд;
б) саміт лідерів держав АСЕАН;
в) Рада Безпеки Організації американських держав;
г) вища рада оборони країн Південної Азії.

**22. Який характер має Декларація АСЕАН з прав людини 2012 року з точки зору її міжнародно-правового статусу?**

а) вона є суворо таємною воєнною доктриною;
б) вона є карним кодексом регіону;
в) вона є політичною декларацією, яка не має статусу юридично обов'язкового договору, але є важливим регіональним стандартом;
г) вона має силу закону, що автоматично скасовує національні податки.

**23. Стаття 4 Декларації АСЕАН з прав людини містить сувору заборону:**

а) використання іноземної валюти на комерційних ринках;
б) проведення будь-яких загальнонаціональних переписів населення;
в) усіх форм рабства, торгівлі людьми та підневільного стану;
г) створення приватних акціонерних товариств.

**24. Відповідно до Декларації АСЕАН, реалізація прав людини повинна здійснюватися на основі принципу:**

а) поваги до національного суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи держав-членів;
б) особистих усних розпоряджень будь-якого офіцера місцевої поліції;
в) наявності у особи фінансових боргів перед приватними банками;
г) рішення керівництва правлячої політичної партії.

**25. Що проголошує Декларація АСЕАН щодо права на справедливий судовий розгляд?**

а) справа особи має бути розглянута таємно без ведення протоколу;
б) кожна особа має право на розгляд справи в розумний строк компетентним, незалежним і безстороннім судом, встановленим законом;
в) суд має право призначати покарання, які офіційно не записані в законі;
г) затримана особа зобов'язана самостійно фінансувати роботу суддів.

**26. Яку концепцію щодо балансу прав та обов'язків закріплює Декларація АСЕАН (Стаття 6)?**

а) права людини існують окремо від будь-яких обов'язків особи
б) права мають лише державні службовці вищої ланки

в) реалізація прав людини тісно пов’язана з обов'язками кожної особи перед її сім’єю, громадою та суспільством

г) автоматичне скасування кримінальної справи за відсутності письмових свідків

**27. Гельсінський заключний акт 1975 року, який заклав основу ОБСЄ, визначив принципи відносин між державами. Питання прав людини увійшли до:**

а) «Третиого кошика» (співробітництво в гуманітарній та культурній сферах, контакти між людьми);

б) «Першого кошика» щодо контролю за озброєнням;

в) «Другого кошика» щодо фінансових комерційних рахунків;

г) «Четвертого кошика» щодо цифрового простору.

**28. Які особливості мають політичні зобов'язання (political commitments) у рамках ОБСЄ порівняно з юридичними договорами?**

а) вони регулюються виключно внутрішніми підзаконними актами міністерств;

б) вони приймаються на основі консенсусу, не підлягають ратифікації, але мають величезну дипломатичну та політичну силу для держав;

в) повністю скасовують дію міжнародного кримінального права;

г) обмеження, що базуються на майновому стані прихожан.

**29. Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ надає державам допомогу в організації:**

а) спільних військових парадів та навчань армій;

б) демократичних виборів, проведення моніторингу виборчих процесів та розвитку громадянського суспільства;

в) міжнародних комерційних виставок та ярмарків;

г) захисту виключно таємних урядових каналів зв’язку.

**30. Держави-учасниці ОБСЄ у1991 визнали, що питання прав людини та людського виміру:**

а) є виключно внутрішньою справою кожної суверенної держави і не підлягають обговоренню;

б) є предметом прямого колективного занепокоєння всіх держав ОБСЄ і не можуть вважатися внутрішньою справою країни;

в) мають вирішуватися лише за попередньою згодою воєнних блоків;

г) регулюються виключно внутрішніми розпорядженнями поліції.

**31. Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ покликаний реагувати на випадки:**

а) порушення прав журналістів, переслідування преси та обмеження свободи слова в країнах ОБСЄ;

б) спроб медіа критикувати військові бюджети урядів;

в) отримання компаніями великих комерційних прибутків;

г) створення великих приватних друкованих холдингів.

**32. Що зазначає ОБСЄ щодо ролі Верховного комісара у справах національних меншин?**

а) він має право самостійно змінювати адміністративні кордони регіонів;

б) він є інструментом превентивної дипломатії, спрямованим на запобігання конфліктам за участю національних меншин на ранній стадії;

в) він звільняє національні меншини від сплати будь-яких податків;

г) він повністю забороняє використання мов меншин у пресі.

**33. Копенгагенський документ ОБСЄ 1990 року є визначним актом, який детально закріпив стандарти:**

а) проведення вільних, справедливих та чесних виборів, а також захисту прав меншин;

б) проведення міждержавних фінансових розрахунків у європейській зоні;

в) спільної охорони державних кордонів від нелегальної міграції;

г) заборони діяльності будь-яких приватних політичних партій.

**34. Який захист надає Декларація АСЕАН з прав людини щодо права на притулок (Стаття 16)?**

а) колективне вислання іноземців повністю дозволяється у вихідні дні;

б) питання депортації іноземців регулюються таємними воєнними планами;

в) кожна людина має право шукати і отримувати притулок в інших державах відповідно до законів цієї країни та міжнародних договорів;

г) вислання здійснюється за рішенням комерційних банків.

**35. Стаття 31 Декларації АСЕАН гарантує кожній людині право на працю, яке включає:**

а) вільний вибір роботи, справедливі та сприятливі умови праці, а також захист від безробіття;

б) безкоштовне володіння акціями іноземних приватних корпорацій;

в) скасовувати судові вироки щодо своїх близьких родичів;

г) не підкорятися законам, якщо він не згоден з урядом.

**36. Що проголошує Декларація АСЕАН щодо права на охорону здоров'я (Стаття 29)?**

а) багаті громадяни мають право на особливі медичні привілеї;

б) кожна людина має право на найвищий досяжний рівень медичної допомоги та на доступ до базових медичних послуг;

в) медична допомога діє лише щодо осіб, які мають офіційний трудовий стаж;

г) держава зобов'язана зробити всіх людей однаковими за рівнем здоров'я.

**37. Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини (AICHR) складається з представників:**

а) кожної з держав-членів АСЕАН (по одному представнику від кожної країни, які призначаються урядами);

б) автоматично призначуваних експертів Секретаріату ООН;

в) виключно військових офіцерів юстиції країн Азії;

г) право оскаржувати закони держави виключно в релігійних установах.

**38. Хто здійснює загальне політичне та координаційне керівництво ОБСЄ, забезпечуючи щоденну роботу та дипломатичні консультації?**

а) верховний комісар ООН;

б) діючий голова ОБСЄ (Chairperson-in-Office), яким стає міністр закордонних справ країни, що головує в ОБСЄ протягом року;

в) президент США особисто за згодою Конгресу;

г) судді Міжамериканського суду в Коста-Риці.

**39. Який орган ОБСЄ слугує постійним форумом для щотижневих політичних консультацій та прийняття рішень між послами держав-учасниць у Відні?**

а) постійна рада ОБСЄ;

б) воєнна колегія ОБСЄ;

в) фінансовий комітет ОБСЄ;

г) генеральний секретаріат ЛАД.

**40. Яку основну функцію виконує Секретаріат ОБСЄ, розташований у Відні?**

а) надання адміністративної та технічної підтримки діяльності організації, польових місій та інститутів ОБСЄ;

б) безпосереднє командування військовими підрозділами країн АС;

в) проведення фінансового аудиту діяльності комерційних банків;

г) заочне засудження урядовців до тюремних строків.

**41. Чи має право Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини (AICHR) приймати судові вироки проти країн?**

а) ні, це категорично заборонено Статутом АСЕАН;

б) ні, її мандат зосереджений на просуванні прав людини, просвіті, підготовці досліджень та наданні рекомендацій урядам;

в) візити проводяться лише таємно під керівництвом військової розвідки;

г) вона проводить інспекції лише у разі початку війни між країнами.

**42. Хто призначає Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин?**

а) Генеральний секретар ООН;

б) Рада міністрів закордонних справ ОБСЄ на основі консенсусу;

в) Комітет міністрів Ради Європи;

г) Рада Безпеки Африканського Союзу.

**43. Які вимоги висуває ОБСЄ до кандидатів на посаду директора БДІПЛ ОБСЄ?**

а) вони повинні бути відомими міжнародними діячами з визнаним досвідом у сфері прав людини, демократії та виборчих процесів

б) вони мають бути лідерами правлячих політичних партій

в) вони повинні бути діючими офіцерами військової юстиції

г) вони зобов'язані володіти великою комерційною нерухомістю у Варшаві

**44. На який строк обирається Директор Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ?**

а) на 4 роки з правом одного переобрання;

б) на 3 роки з можливістю продовження повноважень ще на один строк;

в) на 9 років без права повторного переобрання;

г) довічно, до досягнення ними граничного віку.

**45. Зобов'язання, прийняті державами на самітах ОБСЄ (наприклад, Паризька хартія для нової Європи 1990 року), є:**

а) суто рекомендаційними порадами, які держави можуть ігнорувати;

б) політично обов'язковими для всіх держав-учасниць ОБСЄ;

в) об'єктом обов'язкового перегляду Міжнародним Судом ООН;

г) тимчасовими інструкціями для місцевих правоохоронних органів.

**46. Поняття «Людський вимір» ОБСЄ (Human Dimension) охоплює комплекс питань, пов'язаних із:**

а) виключно вимірюванням демографічних показників населення;

б) контролем за видатками на утримання армій;

в) захистом прав людини, розвитком демократичних інститутів та верховенством права в країнах ОБСЄ;

г) створенням приватних митних та економічних зон.

**47. Які дві мови є офіційними робочими мовами серед шести офіційних мов ОБСЄ в рамках засідань та публікацій?**

а) Англійська та французька;

б) Виключно французька та німецька;

в) Португальська та італійська;

г) Латина та датська.

**48. Текст Декларації АСЕАН з прав людини був прийнятий на 21-му саміті цієї організації у місті:**

а) Вашингтон;

б) Пномпень;

в) Найробі;

г) Аддіс-Абеба.

**49. У якому році було створено Організацію з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) шляхом перетворення Наради (НБСЄ) на постійну структуру?**

а) 1948 році;

б) 1981 році;

в) 1995 році;

г) 1998 році.

**50. Головне історичне та правове значення функціонування ОБСЄ та АСЕАН у сфері прав людини полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони на території всієї Європи та Азії

б) повному підпорядкуванні всіх армій контенту єдиному військовому союзу

в) скасуванні державних кордонів між країнами регіонів

г) формуванні регіональних політичних та інституційних стандартів («людського виміру»), які стимулюють держави поважати права особи та демократичні процедури.

## Розділ 11.
## МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ця тема має виражений практичний характер і присвячена вивченню імперативних норм, які регламентують функціонування органів правопорядку в демократичному суспільстві. Головна мета теми – розкрити концепцію, згідно з якою підтримання правопорядку та захист прав людини є нероздільними завданнями поліції. Базовими джерелами тут виступають документи ООН: Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979) та Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї (1990). У межах теми детально досліджуються критерії правомірності обмеження особистої свободи: стандарти законного затримання та арешту, обов'язок негайного роз'яснення прав затриманому (право на захист, доступ до лікаря, повідомлення родини). Особливе місце посідає вивчення жорстких міжнародних рамок застосування сили та спецзасобів, які базуються на принципах абсолютної *необхідності* та *пропорційності*. Вогнепальна зброя визнається крайнім заходом, допустимим виключно у разі безпосередньої загрози життю людей. Також аналізуються Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) та правила захисту вразливих категорій (жінок, неповнолітніх) під час їх перебування під вартою.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Суть та межі застосування принципів необхідності та пропорційності правоохоронними органами.

– Випадки, у яких міжнародні стандарти допускають використання вогнепальної зброї проти особи як крайнього заходу.

– Процесуальні права особи в момент затримання (право на адвоката, лікаря, Habeas Corpus).

– Абсолютна недійсність наказів керівництва як виправдання для порушення прав людини (наприклад, здійснення катувань).

– Обов'язковість офіційної та негайної реєстрації факту затримання індивіда.

**1. Який документ, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 1979 році, є базовим зводом етичних та правових правил для поліції світу?**

а) міжнародна конвенція правопорядку;
б) кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку;
в) керівні принципи застосування сили;
г) декларація про поліцію Ради Європи.

**2. Стаття 3 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку зазначає, що правоохоронці можуть застосовувати силу лише:**

а) у будь-якому випадку, коли правопорушник не виконує словесний наказ;

б) у разі крайньої необхідності і лише в тій мірі, в якій це потрібно для виконання їхніх обов'язків;

в) для залякування демонстрацій за наказом керівництва;

г) якщо правопорушник є іноземним громадянином.

**3. Відповідно до міжнародних стандартів, вогнепальна зброя проти людей правоохоронцями може застосовуватися як крайній захід лише у випадках:**

а) безпосередньої загрози життю або заподіяння серйозних травм (самооборона чи захист інших);

б) спроби особи втекти з місця адміністративного правопорушення;

в) нецензурної лайки на адресу співробітника поліції;

г) проведення несанкціонованого мирного мітингу.

**4. Яку назву мають Основні принципи ООН 1990 року, що детально регламентують межі дій поліції при використанні спецзасобів та зброї?**

а) основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку;

б) керівництво з ведення вуличних боїв;

в) стандарти кримінального переслідування осіб;

г) женевські правила поведінки поліції.

**5. Під час затримання особи правоохоронці зобов'язані негайно:**

а) провести допит без присутності третіх осіб;

б) повідомити особі зрозумілою для неї мовою про причини затримання та її права;

в) конфіскувати все її майно на користь поліцейської дільниці;

г) змусити підписати визнання провини.

**6. Чи дозволяють міжнародні стандарти правоохоронцям виконувати наказ керівництва про здійснення катувань особи?**

а) дозволяють, якщо наказ віддано письмово під час воєнного стану;

б) жоден вищий наказ або виняткова обставина не можуть бути виправданням для катувань; правоохоронець зобов'язаний відмовитися від його виконання;

в) залежить від важкості злочину, який вчинила затримана особа;

г) дозволяють за умови погодження з прокурором.

**7. Відповідно до керівних принципів ООН, у разі застосування сили або зброї правоохоронці зобов'язані забезпечити постраждалим:**

а) негайне судове покарання;

б) медичну допомогу та першу невідкладну допомогу в найкоротший строк;

в) безкоштовний правовий захист у цивільних справах;

г) виплату грошової компенсації безпосередньо на місці події.

**8. Як міжнародні стандарти класифікують право на свободу від свавільного арешту чи затримання?**

а) як право, яке поліція може скасувати своїм внутрішнім розпорядженням;

б) як фундаментальне право людини, згідно з яким ніхто не може бути позбавлений свободи інакше як на підставах і відповідно до процедури, встановленої законом;

в) як пільгу, що надається лише зразковим громадянам;

г) як право, що діє виключно для неповнолітніх.

**9. Співробітники правоохоронних органів щодо інформації приватного характеру, що стала їм відома під час виконання обов'язків, повинні:**

а) публікувати її в соціальних мережах для підвищення довіри до поліції;

б) зберігати її в таємниці, якщо виконання обов’язку або інтереси правосуддя суворо не вимагають іншого;

в) передавати її комерційним структурам за винагороду;

г) використовувати її для особистого шантажу правопорушників.

**10. Які міжнародні правила ООН 1988 року встановлюють стандарти захисту всіх осіб, які піддаються будь-якій формі затримання чи тюремного ув’язнення?**

а) звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув’язненню в будь-якій формі;

б) пекінські правила правопорядку;

в) токійські стандарти поліції;

г) бангкокські правила допиту.

**11. Що проголошує міжнародний стандарт щодо умов тримання затриманих осіб?**

а) їх можна тримати в будь-яких приміщеннях, включаючи підвали без світла;

б) усі особи, позбавлені свободи, мають право на гуманне поводження та повагу до гідності, притаманної людській особі;

в) умови тримання мають бути максимально жорстокими для швидкого виправлення;

г) затримані повинні самостійно сплачувати за оренду камери.

**12. Правоохоронні органи повинні забезпечувати, щоб затримана особа мала реальний і невідкладний доступ до:**

а) засобів масової інформації та прес-конференцій;

б) юридичної допомоги (адвоката) та право зв’язатися зі своєю родиною;

в) міжнародних валютних ринків;

г) державних таємниць другого рівня.

**13. Застосування правоохоронцями сили під час мирних зборів та демонстрацій громадян:**

а) має бути загальним правилом для профілактики правопорушень;

б) повинно максимально уникатися, а у разі неминучості – обмежуватися мінімально необхідним рівнем;

в) дозволяється у повному обсязі без попередження;

г) залежить виключно від політичних поглядів учасників зборів.

**14. Свідчення та визнання провини, отримані правоохоронцями від особи за допомогою катувань або жорстокого поводження:**

а) є найкращим і головним доказом у судовому процесі;

б) не можуть бути використані як доказ у жодному судовому розгляді (крім справ проти осіб, звинувачених у застосуванні катувань);

в) можуть використовуватися на розсуд начальника поліції;

г) дозволені, якщо підтверджуються іншими непрямими доказами.

**15. Відповідно до Декларації базових принципів правосуддя для жертв злочинів, поліція повинна ставитися до потерпілих:**

а) з повною байдужістю для збереження безсторонності;

б) із співчуттям та повагою до їхньої гідності, забезпечуючи доступ до механізмів правосуддя;

в) як до головних підозрюваних у справі;

г) виключно як до джерела фінансових штрафів.

**16. Правоохоронець, який має підстави вважати, що відбулося або відбудеться порушення Кодексу поведінки іншим співробітником, зобов'язаний:**

а) приховати цей факт заради «честі мундира»;

б) доповісти про ситуацію вищому керівництву, а за необхідності – іншим компетентним органам, наділеним повноваженнями з перевірки;

в) звільнитися з органів поліції наступного дня;

г) організувати публічний самосуд.

**17. Що вимагають міжнародні стандарти щодо тримання під вартою жінок та чоловіків?**

а) вони повинні утримуватися разом в одних камерах для економії місця;

б) жінки повинні триматися в абсолютно окремих від чоловіків приміщеннях під наглядом співробітників-жінок;

в) розділення здійснюється лише за бажанням самих затриманих;

г) роздільне тримання діє лише для іноземних громадян.

**18. Неповнолітні особи, затримані правоохоронними органами, повинні:**

а) судитися за тими ж суворими правилами, що й дорослі рецидивісти

б) утримуватися окремо від дорослих, а їхня справа має розглядатися в найкоротші строки з урахуванням особливостей їхнього віку

в) триматися під вартою без повідомлення батьків до з’ясування обставин

г) бути повністю звільнені від будь-якої юридичної відповідальності

**19. Проведення будь-яких медичних або наукових дослідів над затриманими чи ув’язненими особами за міжнародним правом:**

а) повністю дозволяється для розвитку науки;

б) допускається за письмовою згодою начальника тюрми;

в) категорично забороняється, оскільки це принижує людську гідність;

г) дозволяється, якщо особа засуджена до довічного ув’язнення.

**20. Кожне затримання особи правоохоронними органами має бути:**

а) оформлено таємним записом у блокноті слідчого;

б) офіційно і негайно зареєстровано у спеціальному журналі (базі даних) із зазначенням точного часу, причин та посадових осіб;

в) проігноровано в офіційній звітності до моменту пред'явлення звинувачення;

г) об’єктом публічного голосування в органах місцевого самоврядування.

**21. Що є основною метою правоохоронної діяльності згідно з міжнародними стандартами ООН?**

а) максимальне наповнення державного бюджету через систему штрафів;

б) служіння суспільству та захист усіх осіб від протиправних дій відповідно до закону та прав людини;

в) повне підпорядкування судової системи рішенням керівництва поліції;

г) контроль за політичними поглядами та лояльністю громадян.

**22. Який характер має Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку ООН 1979 року для національних правоохоронних органів?**

а) він є таємною військовою інструкцією для спецслужб;

б) він є кримінальним кодексом міжнародної дії;

в) він є фундаментальним зводом міжнародних етичних і правових стандартів, які держави мають впроваджувати у національне законодавство;

г) він має силу закону, що автоматично скасовує цивільні суди.

**23. Стаття 7 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку містить сувору заборону:**

а) сплати державних зборів на майно поліції;

б) проведення будь-яких медичних оглядів затриманих;

в) вчинення будь-яких актів корупції, а також правоохоронці повинні рішуче боротися з цими явищами;

г) використання особистого транспорту під час служби.

**24. Відповідно до Основних принципів ООН 1990 року, правоохоронці під час використання сили та зброї повинні діяти з дотриманням принципу:**

а) пропорційності (сила та зброя застосовуються відповідно до серйозності правопорушення та легітимної мети, що переслідується);

б) особистих усних розпоряджень будь-якого офіцера місцевої поліції;

в) наявності у особи фінансових боргів перед приватними банками;

г) рішення керівництва правлячої політичної партії.

**25. Що проголошують міжнародні стандарти щодо права затриманої особи на медичну допомогу?**

а) медична допомога надається лише після повного визнання особою своєї провини;

б) посадові особи забезпечують повну охорону здоров'я осіб, які перебувають під їхньою вартою, та негайно вживають заходів для надання медичної допомоги;

в) лікування затриманих здійснюється виключно за рахунок їхніх родичів;

г) право на медичну допомогу повністю скасовується в умовах воєнного стану.

**26. Який правовий принцип гарантує Стаття 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права кожній затриманій особі?**

а) право на розгляд судом правомірності її затримання (Habeas Corpus);

б) обов'язкове тримання під вартою без права спілкування з адвокатом;

в) право правоохоронців карати особу без судового вироку;

г) автоматичне скасування кримінальної справи за відсутності письмових доказів.

**27. Міжнародні стандарти захисту прав людини в правоохоронній діяльності категорично забороняють тримати затриманих осіб у:**

а) спеціально обладнаних слідчих ізоляторах;

б) таємних місцях несвободи (затримання індивіда в таємниці від суспільства та суду є грубим порушенням права на свободу);

в) окремих камерах під охороною співробітників тієї ж статі;

г) приміщеннях, що фінансуються за рахунок державного бюджету.

**28. Які обмеження права на приватність під час проведення правоохоронцями обшуку помешкання є правомірними?**

а) будь-які обмеження за особистим розпорядженням керівника військового відомства;

б) тільки ті, що здійснюються на підставах і відповідно до процедури, встановленої законом (зазвичай за вмотивованим рішенням суду);

в) повну заборону обшуків у вихідні дні;

г) обмеження, що базуються виключно на майновому стані власника житла.

**29. Відповідно до Мінімальних стандартних правил ООН щодо поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели), дисциплінарні покарання у вигляді тримання в одиночній камері:**

а) мають застосовуватися як прогресивний крок, який встановлюється законом і триває лише як крайній захід протягом мінімального строку;

б) особистим усним розпорядженням будь-якого офіцера місцевої поліції;

в) у разі наявності у особи фінансових боргів перед приватними компаніями;

г) за рішенням керівництва правлячої політичної партії.

**30. Що зазначають Керівні принципи ООН стосовно використання правоохоронцями менш смертоносної зброї (спецзасобів)?**

а) держава повинна повністю заборонити використання будь-яких спецзасобів;

б) правоохоронні органи повинні бути оснащені різними видами зброї та спецзасобів для забезпечення диференційованого застосування сили;

в) спецзасоби надаються лише особам з високим фінансовим майном;

г) організація мітингів потребує обов'язкової сплати державного збору.

**31. Міжнародні стандарти вимагають, щоб правоохоронці під час допиту особи повністю уникали:**

а) будь-яких форм насильства, погроз, залякувань чи методів допиту, які пригнічують волю особи або принижують її гідність;

б) присутності професійного захисника (адвоката);

в) фіксації відповідей особи у письмових протоколах;

г) використання державної мови під час бесіди.

**32. Який захист надають міжнародні правила ООН затриманим іноземним громадянам?**

а) колективне вислання іноземців повністю дозволяється у вихідні дні;

б) питання депортації іноземців регулюються таємними воєнними планами;

в) вони мають право на негайне інформування дипломатичного представництва або консульства своєї держави про своє затримання;

г) вислання здійснюється за рішенням комерційних банків.

**33. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню ООН 1988 року, проголошує, що жодне положення не може використовуватися для:**

а) обмеження або відступу від будь-яких прав людини, які визнані в державі або закріплені в міжнародних договорах;

б) збільшення особистих прибутків державних службовців вищої ланки;

в) фінансової стабільності іноземних інвестиційних компаній;

г) створення великих закритих промислових колоній.

**34. Що закріплюють міжнародні стандарти щодо права затриманого на ознайомлення з матеріалами, які стали підставою для арешту?**

а) матеріали справи є суворо таємними до моменту винесення вироку;

б) затримана особа або її адвокат мають право отримати доступ до матеріалів, які є суттєвими для оскарження законності арешту;

в) ознайомлення з матеріалами повністю контролюється військовою розвідкою;

г) держава має право скасувати це право під час економічної кризи.

**35. Міжнародні стандарти ООН щодо правоохоронців, які застосували силу чи зброю, що призвело до поранення або смерті, вимагають:**

а) проведення негайного, ретельного, об'єктивного та незалежного розслідування цього інциденту компетентними органами;

б) робочого дня без обмеження часу для всіх співробітників поліції;

в) надання окремого автомобіля кожному учаснику операції;

г) повного скасування податків на доходи посадових осіб.

**36. Відповідно до Декларації про поліцію Ради Європи, поліцейський під час виконання своїх обов'язків повинен:**

а) керуватися виключно інтересами своєї політичної партії;

б) діяти на основі закону, проявляти високі моральні якості, безсторонність та повагу до прав людини кожної особи;

в) отримувати безкоштовну фінансову допомогу від країн Європи;

г) створювати спільні приватні охоронні компанії.

**37. Що проголошують Базові принципи ООН щодо ролі юристів (1990) стосовно правоохоронних органів?**

а) поліція та інші органи влади зобов'язані забезпечити юристам можливість виконувати свої функції без залякувань, перешкод чи свавільного втручання;

б) держава має право повністю скасувати інститут адвокатури;

в) питання захисту регулюються виключно приватними промисловими компаніями;

г) адвокатські права діють лише для іноземних інвесторів.

**38. Хто несе відповідальність за належне ведення журналів затримання осіб у правоохоронних органах?**

а) виключно Генеральний секретар ООН у Нью-Йорку;

б) посадові особи правоохоронних органів, які здійснюють затримання та керують місцем тримання під вартою;

в) тільки уряд країни розташування штаб-квартири;

г) міжнародна амністія та інші неурядові організації.

**39. На якій стадії кримінального провадження затримана особа має право на допомогу адвоката згідно з міжнародними стандартами?**

а) лише після завершення досудового слідства;

б) тільки під час розгляду справи у суді першої інстанції;

в) з моменту затримання або пред'явлення звинувачення (на найранішій стадії);

г) на 9-й день після арешту за рішенням прокурора.

**40. Яку основну функцію виконує Національний превентивний механізм (НПМ) щодо правоохоронних органів у державі?**

а) здійснення регулярних незалежних візитів до місць тримання затриманих поліцією для запобігання катуванням та жорстокому поводженню;

б) безпосереднє командування військовими миротворчими підрозділами;

в) проведення фінансового аудиту діяльності центральних банків;

г) заочне засудження урядовців до тюремних строків.

**41. Чи мають право правоохоронці проводити примусове дактилоскопування (зняття відбитків пальців) або фотографування особи?**

а) ні, це повністю заборонено Статутом ООН;

б) так, але виключно на підставах і в порядку, чітко визначеному національним законодавством із дотриманням гідності особи;

в) процедури проводяться лише таємно під керівництвом військової розвідки;

г) питання дактилоскопії регулюються виключно внутрішнім законодавством країни-відповідача.

**42. Хто здійснює контроль за законністю дій поліції під час застосування нею заходів примусу в демократичній державі?**

а) генеральний секретар ООН;

б) незалежні органи судової влади (суди), а також органи прокуратури та спеціалізовані цивільні інспекції;

в) комітет міністрів Ради Європи;

г) Рада Безпеки Африканського Союзу.

**43. Які вимоги висувають міжнародні стандарти до професійної підготовки працівників правоохоронних органів?**

а) навчання має обов'язково включати вивчення міжнародних стандартів прав людини, правил застосування сили, зброї та етики поведінки;

б) вони мають бути лідерами правлячих політичних партій;

в) вони повинні бути діючими офіцерами військової юстиції;

г) вони зобов'язані володіти великою комерційною нерухомістю.

**44. Відповідно до Керівних принципів ООН, використання вогнепальної зброї правоохоронцями з метою підтримання правопорядку під час демонстрацій:**

а) належить до загальних профілактичних заходів;

б) має максимально обмежуватися і допускається лише у випадках, коли менш жорсткі заходи є неефективними для захисту життя людей;

в) дозволяється без попередження за рішенням командира;

г) довічно, до досягнення ними граничного віку.

**45. Рішення правоохоронних органів про застосування спеціальних засобів (наприклад, сльозогінного газу) під час масових заходів має бути:**

а) суто таємною порадою, яку поліція може ігнорувати;

б) обґрунтованим, пропорційним загрозі та супроводжуватися чітким попередженням учасників, якщо це можливо;

в) об'єктом обов'язкового перегляду Міжнародним Судом ООН;

г) тимчасовою інструкцією для місцевих органів влади.

**46. Міжнародні правила захисту прав жінок у правоохоронній діяльності (Бангкокські правила) вимагають, щоб особистий обшук затриманої жінки проводився:**

а) виключно великими промисловими латифундистами;

б) співробітником правоохоронних органів тієї ж статі (жінкою) із повним забезпеченням приватності;

в) спеціальними підрозділами військової розвідки;

г) створення приватних митних та економічних зон.

**47. Які заходи правоохоронці повинні вживати щодо затриманих осіб, які мають ознаки психічних розладів?**

а) забезпечити їхнє утримання в окремих умовах із обов'язковим доступом до спеціалізованої медичної допомоги та нагляду;

б) виключно французька та німецька мови спілкування;

в) португальська та італійська системи ізоляції;

г) латина та датська моделі примусового лікування.

**48. Текст Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у місті:**

а) Вашингтон;

б) Нью-Йорк;

в) Найробі;

г) Аддіс-Абеба.

**49. У якому році було прийнято Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку ООН?**

а) 1948 році;

б) 1979 році;

в) 1990 році;

г) 1998 році.

**50. Основне історичне та правове значення міжнародних стандартів у правоохоронній діяльності полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони для фінансування поліції;

б) повному підпорядкуванні всіх армій контенту єдиному військовому союзу;

в) скасуванні державних кордонів між країнами регіонів;

г) забезпеченні того, щоб державний примус і сила здійснювалися виключно в межах закону, захищаючи права і гідність кожної людини.

## Розділ 12.
## МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ВІД КАТУВАНЬ ТА ІНШИХ ФОРМ НЕЛЮДСЬКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Тема присвячена аналізу системи захисту від одного з найважчих порушень людської гідності – катувань, жорстокого, нелюдського або принижуючого гідність поводження та покарання. У міжнародному праві заборона катувань має статус *jus cogens* (імперативної норми) і є абсолютною: жодні виняткові обставини (стан війни, загроза тероризму, внутрішня нестабільність, наказ начальника) не можуть бути виправданням. Основним універсальним актом є Конвенція ООН проти катувань 1984 року. Здобувачі вищої освіти вивчають юридичне визначення катування (навмисне заподіяння сильного болю посадовою особою з певною метою) та діяльність Комітету ООН проти катувань. Особлива увага приділяється принципу *non-refoulement* (заборона вислання чи екстрадиції особи до країни, де їй загрожують тортури) та Стамбульському протоколу як міжнародному стандарту медико-юридичного документування доказів насильства. Ключовим елементом теми є вивчення Факультативного протоколу (ОРСАТ) 2002 року, який змістив акцент на превенцію через систему регулярних та раптових візитів до місць несвободи, що здійснюються Підкомітетом ООН (SPT) та Національними превентивними механізмами (НПМ) на місцях.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– абсолютний, невідкличний характер заборони катувань та неможливість дерогації за жодних обставин.

– юридичні критерії визначення «катування» (тортур) відповідно до Конвенції ООН 1984 року.

– зміст принципу *non-refoulement* (невислання) за Статтею 3 Конвенції.

– юридичний статус свідчень чи визнань провини, якщо доведено, що вони отримані під тиском або тортурами (Стаття 15).

– суть та принципи діяльності Національного превентивного механізму (НПМ) та право на безперешкодні візити до місць несвободи.

**1. Яка Конвенція ООН, прийнята у 1984 році, є головним універсальним міжнародним договором у сфері боротьби з катуваннями?**

а) міжнародна конвенція гуманітарного права;

б) конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність поводження і покарання;

в) конвенція про захист цивільного населення;

г) римський статут заборони насильства.

**2. Який договірний орган ООН, що складається з 10 експертів, здійснює контроль за виконанням цієї Конвенції?**

а) Комітет з прав людини;
б) Комітет проти катувань;
в) Рада ООН з прав людини;
г) Міжнародний кримінальний трибунал.

**3. Як Конвенція ООН визначає поняття «катування» (тортури)?**

а) будь-яка дія, яка випадково завдала особі незначного дискомфорту;

б) будь-яке навмисне заподіяння сильного болю або страждання (фізичного чи морального) посадовою особою з метою отримання відомостей, визнання чи покарання;

в) виключно застосування фізичної сили під час затримання озброєного злочинця;

г) економічні санкції та фінансові штрафи, накладені судом.

**4. Чи може держава виправдати застосування катувань станом війни, внутрішньою нестабільністю чи наказом вищого керівника?**

а) так, під час війни катування повністю дозволені щодо полонених;

б) жодні виняткові обставини, включаючи стан війни чи наказ начальника, не можуть бути виправданням для катувань;

в) виправданням може бути особисте письмове розпорядження Президента;

г) допускається, якщо катування допомагають розкрити майновий злочин.

**5. Що означає принцип «non-refoulement» (невислання), закріплений у Статті 3 Конвенції проти катувань?**

а) заборону висилати іноземних громадян, які не мають візи;

б) жодна держава не повинна висилати, повертати або видавати особу іншій державі, де існують серйозні підстави вважати, що їй загрожує застосування катувань;

в) обов’язок негайно депортувати всіх правопорушників;

г) право держави закривати свої кордони під час пандемії.

**6. Відповідно до Конвенції, кожна держава-учасниця зобов’язана забезпечити, щоб усі акти катувань розглядалися згідно з її кримінальним правом як:**

а) дрібні адміністративні правопорушення;

б) кримінальні злочини (із встановленням суворого покарання з урахуванням їхнього тяжкого характеру);

в) дисциплінарні проступки поліцейського;

г) дії, що не тягнуть за собою жодної юридичної відповідальності.

**7. Держави-учасниці зобов’язані включати інформацію про заборону катувань до програм підготовки та навчання:**

а) виключно студентів художніх академій;

б) військовослужбовців, медичного персоналу, правоохоронців та державних посадових осіб, які мають відношення до затриманих;

в) тільки працівників сфери торгівлі та логістики;

г) менеджерів приватних інвестиційних компаній.

**8. Якщо до державної установи надходить скарга про застосування катувань, держава зобов'язана забезпечити:**

а) негайне звільнення заявника з роботи;

б) швидке та безстороннє розслідування цього факту компетентними органами;

в) таємне знищення всіх медичних документів;

г) проведення прес-конференції з виправданням чиновників.

**9. Який документ, прийнятий у 2002 році як додаток до Конвенції ООН, заснував систему регулярних візитів незалежних органів до місць позбавлення волі?**

а) факультативний протокол до Конвенції проти катувань (OPCAT);

б) перший протокол захисту ув'язнених;

в) паризька правова угода;

г) страсбурзький регламент інспекцій.

**10. Який міжнародний орган, створений відповідно до Факультативного протоколу (OPCAT), має право відвідувати місця тримання під вартою в країнах-учасницях?**

а) підкомітет ООН з питань запобігання катуванням (SPT);

б) воєнна колегія ООН;

в) світовий конгрес пенітенціарних служб;

г) генеральний комітет з депортацій.

**11. Факультативний протокол (OPCAT) зобов'язує кожну державу-учасницю створити або підтримувати на національному рівні один або кілька незалежних органів, які називаються:**

а) національний офіс військової цензури;

б) національний превентивний механізм (НПМ);

в) державний комітет з фінансових розслідувань;

г) рада директорів виправних колоній.

**12. Яку назву має відомий документ ООН (керівництво), що містить міжнародні стандарти ефективного медичного та юридичного розслідування і документування катувань?**

а) стамбульський протокол;

б) пекінські правила;

в) токійський документ;

г) мінська конвенція.

**13. Відповідно до Статті 14 Конвенції проти катувань, правова система держави повинна забезпечувати постраждалому від катувань:**

а) автоматичне отримання нової державної посади;

б) відшкодування та право на справедливу і адекватну компенсацію, включаючи засоби для якомога повнішої реабілітації;

в) повне звільнення від сплати комунальних послуг;

г) надання безкоштовної земельної ділянки.

**14. Спеціальний доповідач ООН з питань катувань є частиною системи:**

а) воєнних трибуналів НАТО

б) спеціальних процедур Ради ООН з прав людини

в) департаменту фінансового моніторингу

г) комітету з виправлення засуджених

**15. Європейський комітет із запобігання катуванням (КЗК) діє в рамках якої регіональної організації?**

а) Європейського Союзу;

б) Ради Європи;

в) ОБСЄ;

г) Організації Північноатлантичного договору.

**16. Головна особливість роботи превентивних механізмів (як SPT, так і НПМ) полягає в тому, що вони захищають від катувань шляхом:**

а) заочного засудження керівників правоохоронних органів у міжнародних судах;

б) регулярних, раптових та безперешкодних візитів (інспекцій) до будь-яких місць, де люди позбавлені свободи;

в) публікації таємних документів розвідки в медіа;

г) організації політичних страйків у країні.

**17. Якщо правоохоронець загрожує затриманому застосуванням насильства до його родини з метою отримання паролю від телефону, це кваліфікується міжнародними стандартами як:**

а) звичайна та допустима психологічна бесіда;

б) психічне (моральне) катування або нелюдське поводження, що суворо заборонено;

в) законний тактичний прийом слідства;

г) адміністративний проступок низької важливості.

**18. Хто має право висувати експертів до складу Комітету ООН проти катувань?**

а) тільки Генеральний секретар ООН особисто;

б) держави-учасниці Конвенції проти катувань;

в) виключно уряд Сполучених Штатів Америки;

г) міжнародна амністія та інші неурядові організації.

**19. Який статус мають заяви або свідчення, якщо встановлено, що вони були зроблені під впливом жорстокого чи нелюдського поводження?**

а) вони вважаються головним та беззаперечним доказом вини особи;

б) вони є повністю недійсними і не можуть у суді служити доказом проти особи;

в) вони можуть прийматися судом, якщо справу розглядає суд присяжних;

г) вони мають статус звичайних письмових пояснень.

**20. Комітет проти катувань ООН раз на скільки років зазвичай розглядає періодичні звіти держав-учасниць про виконання ними Конвенції?**

а) щороку;

б) кожні 4 роки (або за встановленим Комітетом графіком);

в) один раз на десять років;

г) тільки у випадку початку воєнних дій на території країни.

**21. Що є головною метою функціонування Підкомітету ООН з питань запобігання катуванням (SPT)?**

а) заочне винесення кримінальних вироків тюремним наглядачам;

б) превентивний захист осіб, позбавлених волі, шляхом проведення регулярних візитів до місць несвободи та надання рекомендацій державам;

в) збільшення суми фінансових штрафів на користь бюджету ООН;

г) накладання міжнародного торговельного ембарго на країни-порушники.

**22. Який характер має Стамбульський протокол 1999 року для медичних та юридичних працівників у сфері фіксації тортур?**

а) він є таємним воєнним меморандумом розвідки;

б) він є офіційним кримінальним кодексом ООН;

в) він є міжнародним керівництвом (стандартом) для ефективного розслідування та документування доказів катувань;

г) він має силу закону, що автоматично замінює національні судово-медичні експертизи.

**23. Стаття 15 Конвенції ООН проти катувань містить сувору заборону щодо використання заяв, зроблених під катуваннями, як:**

а) матеріалів для публікацій у засобах масової інформації;

б) доказів у будь-якому судовому розгляді (крім випадків, коли вони використовуються проти особи, звинуваченої у катуваннях);

в) підстави для проведення обов'язкового медичного огляду особи;

г) приводу для конфіскації приватного майна правопорушника.

**24. Відповідно до міжнародного права, якщо особа зазнала нелюдського поводження з боку посадових осіб, держава зобов'язана забезпечити їй право на:**

а) швидкий і безсторонній розгляд скарги компетентними державними органами;

б) особисте усне розпорядження будь-якого офіцера місцевої поліції про звільнення від податків;

в) наявність у особи фінансових боргів перед приватними банками, які держава має анулювати;

г) автоматичне отримання керівної посади на державному підприємстві.

**25. Що проголошує Європейська конвенція про запобігання катуванням (1987) щодо повноважень Комітету (КЗК)?**

а) комітет має право проводити розслідування лише після офіційного оголошення війни;

б) члени Комітету мають право відвідувати будь-яке місце під юрисдикцією держави, де особи позбавлені волі державною владою;

в) візити експертів здійснюються виключно за рахунок приватних благодійних фондів;

г) комітет повністю підпорядкований воєнному командуванню НАТО.

**26. Який правовий принцип покладає на держави обов'язковий контроль за методами та правилами ведення допитів (Стаття 11 Конвенції ООН)?**

а) обов'язок держави систематично переглядати правила, інструкції та методи допиту, а також умови тримання під вартою осіб;

б) обов'язкове проведення допитів без складання будь-яких письмових протоколів;

в) право правоохоронців самостійно змінювати тривалість допиту особи;

г) автоматичне скасування кримінальної справи за відсутності аудіозапису.

**27. Міжнародні стандарти захисту від катувань визначають, що тримання особи в умовах повної ізоляції від зовнішнього світу (incommunicado):**

а) є звичайним і допустимим тактичним прийомом слідства;

б) створює підвищений ризик застосування катувань і має максимально обмежуватися або заборонятися законом;

в) надається як пільга для зразкових ув'язнених;

г) фінансується за рахунок міжнародних інвестиційних фондів.

**28. Які обмеження права особи на свободу від жорстокого, нелюдського або принижуючого гідність покарання є правомірними?**

а) обмеження за особистим розпорядженням керівника військового відомства;

б) жодні обмеження цього права є неправомірними, оскільки заборона таких форм покарання є абсолютною за будь-яких обставин;

в) повну заборону покарань у вихідні дні;

г) обмеження, що базуються виключно на майновому стані засудженого.

**29. Відповідно до Факультативного протоколу (ОРСАТ), Національний превентивний механізм (НПМ) має право:**

а) вільно обирати місця для відвідування, проводити конфіденційні бесіди з ув'язненими та отримувати всю необхідну інформацію;

б) особистим усним розпорядженням будь-якого офіцера припиняти роботу заводів;

в) накладати фінансові арешти на державні комерційні рахунки за кордоном;

г) за рішенням керівництва правлячої політичної партії розпускати місцеві суди.

**30. Що зазначають міжнародні стандарти стосовно обов'язкового документування тілесних ушкоджень у затриманих осіб?**

а) держава повинна повністю заборонити медичні огляди без дозволу слідчого;

б) кожна особа при проходженні до місця несвободи має право на негайний медичний огляд із фіксацією всіх виявлених ушкоджень;

в) медичні звіти надаються лише особам з високим фінансовим майном;

г) організація медичного огляду потребує обов'язкової сплати державного збору.

**31. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (2006) класифікує таємне затримання особи державою як:**

а) серйозний злочин проти людяності та грубе порушення права на свободу та захист від катувань;

б) звичайну адміністративну процедуру перевірки документів;

в) фінансовий проступок посадової особи низької важливості;

г) дії, що повністю виправдовуються інтересами національної безпеки.

**32. Який захист надають міжнародні правила ООН особам, які повідомляють про факти застосування катувань (свідкам та заявникам)?**

а) колективне вислання свідків повністю дозволяється у вихідні дні;

б) питання депортації заявників регулюються таємними воєнними планами;

в) держава зобов'язана забезпечити їм надійний захист від будь-яких форм залякування, переслідування чи помсти;

г) вислання здійснюється за рішенням комерційних банків.

**33. Конвенція ООН проти катувань покладає на кожну державу-учасницю обов'язок встановити свою юрисдикцію над злочинами катувань у випадках, коли:**

а) злочин вчинено на території під її юрисдикцією, або коли звинувачуваний чи жертва є громадянами цієї держави;

б) збільшуються особисті прибутки державних службовців вищої ланки;

в) фінансовий стан іноземних компаній загрожує стабільності бюджету;

г) створюються великі закриті промислові колонії.

**34. Що закріплюють міжнародні стандарти щодо права особи на реабілітацію у разі застосування до неї тортур?**

а) реабілітація є суворо таємною процедурою, яка не фінансується державою;

б) постраждалий має право на якомога повнішу медичну, психологічну, соціальну та юридичну реабілітацію за рахунок держави;

в) проведення реабілітації повністю контролюється військовою розвідкою;

г) держава має право скасувати медичну допомогу під час економічної кризи.

**35. Комітет ООН проти катувань складається з експертів, які обираються державами-учасницями і повинні:**

а) бути особами з високими моральними якостями та визнаною компетентністю у сфері захисту прав людини, які виступають в особистій якості;

б) мати стаж роботи на керівних посадах у військових міністерствах;

в) надавати окремі звіти комерційним банкам;

г) бути виключно діючими прокурорами національних судів.

**36. Відповідно до Європейської конвенції про запобігання катуванням, доповіді КЗК за результатами візитів до країн:**

а) керуються виключно інтересами політичних партій;

б) є конфіденційними, але публікуються за запитом самої держави, а у разі відмови співпрацювати Комітет може зробити публічну заяву;

в) отримують безкоштовне фінансування від країн Європи;

г) створюють підстави для негайного розпуску поліції країни.

**37. Що проголошують міжнародні стандарти щодо застосування засобів примусового стримування (наприклад, наручників чи гамівних сорочок) до ув'язнених?**

а) вони можуть застосовуватися виключно у випадках, передбачених законом, для запобігання втечі чи самоушкодженню, і ніколи як покарання;

б) держава має право повністю скасувати використання наручників;

в) питання примусу регулюються виключно приватними промисловими компаніями;

г) засоби стримування діють лише щодо іноземних громадян.

**38. Хто несе фінансові витрати, пов'язані з проведенням візитів Підкомітету ООН (SPT) до місць несвободи в країнах?**

а) виключно Генеральний секретар ООН у Нью-Йорку;

б) організація Об'єднаних Націй (витрати покриваються з регулярного бюджету ООН);

в) тільки уряд країни розташування штаб-квартири;

г) міжнародна амністія та інші неурядові організації.

**39. На якій стадії розслідування справи про катування медичний експерт повинен зафіксувати ушкодження постраждалого згідно зі Стамбульським протоколом?**

а) лише після завершення досудового слідства;

б) тільки під час розгляду справи у суді першої інстанції;

в) негайно при першому зверненні особи або виявленні ознак насильства (на найраннішій стадії);

г) на 9-й день після арешту за рішенням прокурора.

**40. Яку основну функцію виконує Спеціальний доповідач ООН з питань катувань?**

а) моніторинг ситуації, здійснення візитів до країн, направлення закликів до урядів та підготовка щорічних доповідей для Ради з прав людини;

б) безпосереднє командування військовими миротворчими підрозділами;

в) проведення фінансового аудиту діяльності комерційних банків;

г) заочне засудження урядовців до тюремних строків.

**41. Чи мають право члени превентивних органів (SPT чи КЗК) проводити конфіденційні бесіди з ув'язненими під час візитів?**

а) ні, це повністю заборонено Статутом ООН;

б) так, вони мають абсолютне право на проведення бесід віч-на-віч без присутності наглядачів чи представників влади;

в) бесіди проводяться лише таємно під керівництвом військової розвідки;

г) питання конфіденційності регулюються виключно внутрішнім законодавством країни-відповідача.

**42. Хто здійснює фіксацію доказів катувань у місцях позбавлення волі відповідно до міжнародних медичних стандартів?**

а) генеральний секретар ООН;

б) незалежні медичні працівники та судово-медичні експерти із дотриманням принципів медичної етики;

в) Комітет міністрів Ради Європи;

г) Рада Безпеки Африканського Союзу.

**43. Які вимоги висувають міжнародні стандарти до тюремного персоналу (наглядачів) для запобігання тортурам?**

а) навчання має обов'язково включати вивчення Конвенції проти катувань, правил гуманного поводження та методів ненасильницького контролю;

б) вони мають бути лідерами правлячих політичних партій;

в) вони повинні бути діючими офіцерами військової юстиції;

г) вони зобов'язані володіти великою комерційною нерухомістю.

**44. Відповідно до Конвенції ООН, використання катувань посадовою особою з метою залякування або дискримінації особи:**

а) належить до допустимих методів психологічного тиску;

б) повністю охоплюється поняттям «катування» і є суворо забороненим міжнародним кримінальним злочином;

в) дозволяється без попередження за рішенням командира;

г) залишається на повний самостійний розсуд місцевої поліції.

**45. Рішення держави про екстрадицію (видачу) особи до країни, де існує реальна загроза застосування до неї тортур, є:**

а) суто внутрішньою справою, яку міжнародне право не регулює;

б) грубим порушенням Статті 3 Конвенції проти катувань (принцип non-refoulement);

в) об’єктом обов’язкового перегляду Міжнародним Судом ООН;

г) тимчасовою інструкцією для правоохоронних органів.

**46. Міжнародні правила ООН щодо тримання під вартою неповнолітніх вимагають, щоб будь-які дисциплінарні заходи, які принижують гідність підлітка:**

а) використовувалися виключно великими промисловими латифундистами;

б) були повністю і категорично заборонені в усіх пенітенціарних установах;

в) застосовувалися спеціальними підрозділами військової розвідки;

г) створювали підстави для відкриття приватних митних зон.

**47. Які заходи держави повинні вживати для забезпечення правової допомоги особам, які заявляють про катування?**

а) забезпечити безкоштовний, негайний та безперешкодний доступ до послуг незалежного адвоката з моменту подання заяви;

б) виключно французька та німецька мови спілкування під час слідства;

в) португальська та італійська системи ізоляції адвокатів;

г) латина та датська моделі ведення судового процесу.

**48. Текст Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність поводження і покарання був прийнятий у місті:**

а) Вашингтон;

б) Нью-Йорк (Генеральною Асамблеєю ООН);

в) Найробі;

г) Аддіс-Абеба.

**49. У якому році було офіційно прийнято Факультативний протокол (ОРСАТ), що заклав систему превентивних візитів ООН?**

а) 1948 році;

б) 1979 році;

в) 1984 році;

г) 2002 році.

**50. Головне історичне та правове значення міжнародних стандартів захисту від катувань полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони для фінансування тюремних інспекцій;

б) повному підпорядкуванні всіх армій контенту єдиному військовому союзу;

в) скасуванні державних кордонів між країнами регіонів;

г) запровадженні абсолютної, імперативної та невідкличної заборони на будь-які форми насильства та приниження людської гідності з боку влади.

## Розділ 13. МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Ця тема досліджує специфіку захисту особистості в екстремальних умовах війни, коли поряд із Міжнародним правом прав людини (МППЛ) починає діяти Міжнародне гуманітарне право (МГП, або право збройних конфліктів). МППЛ та МГП не виключають одне одного; МГП виступає як *lex specialis* (спеціальний закон). Головними джерелами теми є чотири Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 року та Додаткові протоколи до них 1977 року. Здобувачі вищої освіти аналізують базові принципи ведення війни: *розрізнення* (чітке розмежування комбатантів і цивільних, військових та цивільних об'єктів), *пропорційність* (заборона атак, якщо цивільні втрати перевищують воєнну перевагу) та заборона завдавати *надмірних ушкоджень*. Розглядається правовий статус та механізми захисту поранених, хворих, медичного персоналу, журналістів та військовополонених (Третя конвенція). Величезне значення має Четверта конвенція, яка захищає цивільне населення, суворо забороняє взяття заручників, мародерство, примусову депортацію осіб окупаційною владою та зміну демографічного складу окупованих територій. Окремо вивчається роль Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) у притягненні індивідів до відповідальності за воєнні злочини та геноцид.

**На що звернути увагу під час тестування:**

– Співвідношення та одночасна дія норм МППЛ та МГП під час війни (концепція *lex specialis*).

– Ключові принципи МГП: розрізнення (комбатанти/цивільні) та пропорційність воєнних нападів.

– Правовий статус військовополонених (права на гуманне поводження, медичну допомогу та справедливий суд за Третьою конвенцією).

– Заборони Четвертої Женевської конвенції щодо дій на окупованих територіях (категорична заборона примусового виселення цивільних осіб).

– Юрисдикція Міжнародного кримінального суду (МКС) щодо переслідування осіб за вчинення воєнних злочинів.

**1. Які міжнародні угоди є правовою основою (фундаментом) Міжнародного гуманітарного права (МГП)?**

а) Статути Організації американських держав;

б) Чотири Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи до них;

в) Резолюції Арабського комітету з прав людини;

г) Тільки внутрішні військові статути країн НАТО.

**2. Міжнародне гуманітарне право (право збройних конфліктів) спрямоване на:**

а) повну заборону проведення будь-яких виборів під час війни;

б) накладання економічних санкцій на приватні корпорації;

в) обмеження наслідків збройних дій та захист осіб, які не беруть або припинили брати участь у бойових діях;

г) надання фінансових кредитів країнам, що розвиваються.

**3. Який міжнародний судовий орган, заснований на базі Римського статуту, наділений повноваженнями судити індивідів за воєнні злочини та геноцид?**

а) міжнародний Суд ООН в Гаазі;

б) європейський суд з прав людини у Страсбурзі;

в) міжнародний кримінальний суд (МКС);

г) міжамериканський суд з прав людини.

**4. Концепція «комбатантів» у міжнародному гуманітарному праві охоплює осіб, які:**

а) входять до складу збройних сил сторони конфлікту і мають право брати безпосередню участь у воєнних діях;

б) є виключно іноземними журналістами в зоні конфлікту;

в) працюють у сфері медичного забезпечення цивільних лікарень;

г) є співробітниками міжнародних благодійних фондів.

**5. Відповідно до Першої Женевської конвенції, поранені та хворі воїни на полі бою повинні за будь-яких обставин:**

а) бути залишені напризволяще до завершення бою;

б) користуватися повагою та захистом, а також отримувати медичну допомогу без будь-якої дискримінації;

в) бути негайно депортовані до країн Північної Америки;

г) ередаватися під нагляд виключно приватних детективних агенцій.

**6. Який правовий статус мають цивільні особи (некомбатанти) під час збройного конфлікту згідно з Четвертою Женевською конвенцією?**

а) вони можуть бути об’єктом нападу, якщо підтримують іншу сторону конфлікту;

б) вони користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв’язку з воєнними операціями, і не можуть бути об’єктом нападу;

в) їхній правовий статус повністю анулюється військовим командуванням;

г) вони зобов’язані самостійно фінансувати воєнні потреби армії.

**7. Що проголошує Стаття 3, спільна для всіх чотирьох Женевських конвенцій, щодо конфліктів неміжнародного (внутрішнього) характеру?**

а) конвенції взагалі не діють під час внутрішніх громадянських воєн;

б) потребу обов’язкового ведення бойових дій за участю військ ООН;

в) вимогу гуманного поводження з усіма особами, які не беруть активної участі в бойових діях (заборона катувань, взяття заручників, позасудових страт)

г) автоматичне скасування чинності національного кримінального права

**8. Застосування зброї, що завдає надмірних ушкоджень або має невибіркове право дії (наприклад, хімічної чи бактеріологічної), за МГП є:**

а) об'єктом особистого схвалення Президента країни;

б) суворо забороненим міжнародними конвенціями та договорами;

в) допустимим тактичним прийомом під час оборони міст;

г) регульованим лише внутрішніми інструкціями військових штабів.

**9. Який міжнародний правовий статус мають військовополонені відповідно до Третьої Женевської конвенції?**

а) вони вважаються кримінальними злочинцями і підлягають негайному суду;

б) вони перебувають у владі ворожої держави, а не окремих осіб, і мають право на гуманне поводження та повагу до їхньої особи;

в) вони повністю звільняються від будь-якої відповідальності за воєнні злочини;

г) їхнє майно автоматично переходить у власність військової дільниці.

**10. Чи дозволяють міжнародні стандарти використовувати цивільне населення як «живий щит» для захисту військових об'єктів від нападу?**

а) дозволяють, якщо об'єкт має стратегічне оборонне значення;

б) залежить від рішення вищого військового командування сторони;

в) це є суворо забороненим і кваліфікується як серйозний воєнний злочин;

г) дозволяється, якщо населення дало письмову добровільну згоду.

**11. Відповідно до Додаткового протоколу I 1977 року, цивільні об'єкти (школи, лікарні, житлові будинки) НЕ повинні бути:**

а) об'єктом нападу або репресалій, якщо вони не використовуються для військових цілей;

б) забезпечені електрикою під час воєнного стану;

в) об'єктом фінансування за рахунок державних бюджетів;

г) ідкритими для перевірок міжнародними спостерігачами.

**12. Напади невибіркового характеру, що вражають військові об'єкти та цивільне населення без розрізнення, міжнародним правом:**

а) повністю дозволяються для швидкого завершення воєнної операції;

б) забороняються і вважаються серйозними порушеннями Женевських конвенцій;

в) допускаються лише під час ведення нічних бойових дій;

г) регулюються виключно комерційними договорами про постачання зброї.

**13. Який міжнародний гуманітарний захист надається медичному персоналу та санітарному транспорту в зоні конфлікту?**

а) вони користуються особливою повагою і захистом та не можуть бути об'єктом нападу під час виконання своїх функцій;

б) вони повинні супроводжуватися виключно танковими підрозділами

в) їхня діяльність повністю припиняється на лінії фронту;

г) вони діють лише за попередньою згодою Генерального секретаря ООН.

**14. Що означає міжнародний розпізнавальний знак «Червоний Хрест» або «Червоний Півмісяць» на білому тлі?**

а) логотип приватної комерційної медичної корпорації;

б) видимий знак правового захисту, який надається медичним службам та персоналу відповідно до Женевських конвенцій;

в) символ приналежності території до нейтральних держав;

г) знак розташування складів із продовольчою допомогою.

**15. Взяття заручників з числа цивільного населення або осіб, які припинили участь у бойових діях, за міжнародним гуманітарним правом:**

а) допускається як ефективний засіб психологічного тиску на ворога;

б) категорично забороняється за будь-яких обставин;

в) дозволяється виключно на строк до 48 годин за погодженням з прокурором;

г) залежить від політичних поглядів самих заручників.

**16. Який захист надає МГП журналістам, які перебувають у районах збройного конфлікту з небезпечними професійними місіями?**

а) вони розглядаються як комбатанти і мають право носити зброю;

б) вони розглядаються як цивільні особи і користуються захистом за умови, що вони не вчиняють дій, сумісних із цивільним статусом;

в) вони повністю підпорядковуються наказам військової цензури сторони;

г) їхня діяльність повністю забороняється в зоні ведення бойових дій.

**17. Що проголошує міжнародне право щодо захисту культурних цінностей (музеїв, храмів, пам'ятників) під час війни?**

а) вони підлягають особливому захисту, а використання їх у військових цілях та напади на них заборонені (Гаазька конвенція 1954 року);

б) вони мають бути повністю демонтовані та знищені для економії місця;

в) питання захисту культури регулюються виключно приватними промисловими компаніями;

г) захист діє лише щодо об'єктів сучасного мистецтва.

**18. Спеціальний захист дітей під час збройних конфліктів за Додатковими протоколами вимагає від держав:**

а) обов'язкового залучення підлітків з 12 років до партизанських загонів;

б) вжиття всіх можливих заходів для того, щоб діти до 15 років не брали безпосередньої участі у воєнних діях, та забезпечення їм особливого догляду;

в) повного припинення фінансування дитячих лікарень в зоні конфлікту;

г) передачі дітей на виховання виключно до військових інтернатів.

**19. Яка роль Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ) під час збройних конфліктів відповідно до Женевських конвенцій?**

а) він є військовим підрозділом ООН правопорядку;

б) він виносить вироки про позбавлення волі генералів армій;

в) він виступає як нейтральний посередник, надаючи гуманітарну допомогу, захищаючи жертв війни та відвідуючи табори військовополонених;

г) він фінансує виборчі кампанії політичних партій.

**20. Дія норм міжнародного гуманітарного права (МГП) починається з моменту:**

а) офіційного підписання мирного договору між країнами;

б) фактичного початку збройного конфлікту (оголошення війни не є обов'язковим для застосування конвенцій);

в) схвалення воєнної операції Генеральною Асамблеєю ООН;

г) набрання чинності рішень місцевих муніципалітетів.

**21. Що означає принцип «розрізнення» (distinction) як один із наріжних каменів МГП?**

а) сторони конфлікту повинні завжди розрізняти комбатантів і цивільних осіб, а також військові об'єкти і цивільні об'єкти, спрямовуючи дії лише проти перших

б) поліція має право діяти окремо від збройних сил країни

в) держава зобов'язана розділяти громадян за рівнем їхнього фінансового майна

г) воєнні судді мають право судити офіцерів за окремими таємними законами

**22. Принцип «пропорційності» у веденні воєнних дій за МГП забороняє напади, якщо вони:**

а) завдають фінансових збитків приватним іноземним банкам;

б) можуть спричинити випадкові втрати життя цивільного населення та шкоду цивільним об'єктам, які б перевищували очікувану воєнну перевагу;

в) проводяться без попереднього письмового погодження з прокурором;

г) призводять до повного розпуску правоохоронних органів країни.

**23. Які дії окупаційної влади щодо цивільного населення на окупованій території суворо забороняє Четверта Женевська конвенція (Стаття 49)?**

а) проведення медичних профілактичних оглядів;

б) примусове індивідуальне або масове переселення (депортацію) осіб з окупованої території на територію окупаційної держави;

в) надання фінансової допомоги незаможним верствам населення;

г) організацію мирних освітніх та культурних заходів.

**24. Чи має право окупаційна держава згідно з МГП заселяти окуповані нею території частиною свого власного цивільного населення?**

а) так, це повністю дозволяється для стабілізації економіки;

б) залежить виключно від рішення чинного уряду окупаційної держави;

в) це категорично забороняється Четвертою Женевською конвенцією;

г) дозволяється, якщо переселенці є членами державних профспілок.

**25. Відповідно до МГП, воєнний злочин – це:**

а) будь-яке адміністративне правопорушення, вчинене військовим в тилу;

б) серйозне порушення Женевських конвенцій 1949 року та інших норм права збройних конфліктів, яке тягне за собою індивідуальну кримінальну відповідальність;

в) дисциплінарний проступок солдата перед своїм командиром;

г) відмова військовослужбовця від відкриття рахунку в банку.

**26. Які об'єкти, що містять небезпечні сили (Стаття 56 Додаткового протоколу I), користуються особливим захистом від нападу через ризик катастрофічних втрат серед цивільних?**

а) склади з військовою амуніцією та зброєю;

б) великі приватні комерційні торговельні центри;

в) гідротехнічні споруди (дамби), греблі та атомні електростанції;

г) будівлі центральних міністерств та урядових відомств.

**27. Що проголошує міжнародне гуманітарне право щодо права сторін конфлікту обирати методи та засоби ведення війни (Стаття 35 Додаткового протоколу I)?**

а) сторони мають абсолютне право застосовувати будь-яку наявну зброю без обмежень;

б) право сторін конфлікту обирати методи або засоби ведення війни не є необмеженим;

в) методи ведення війни визначаються виключно приватними інвестиційними компаніями;

г) вибір зброї повністю підпорядковується рішенням міжнародних банків.

**28. Примушування військовополоненого або цивільної особи служити у збройних силах ворожої держави кваліфікується міжнародним правом як:**

а) законна військова процедура мобілізації;

б) серйозне порушення Женевських конвенцій та воєнний злочин;

в) звичайний адміністративний захід контролю за міграцією;

г) дії, що повністю виправдовуються станом воєнної необхідності.

**29. Відповідно до Другого додаткового протоколу 1977 року, що захищає жертв внутрішніх конфліктів, забороняється піддавати цивільних осіб:**

а) обов'язковому загальнодержавному перепису населення;

б) сплаті фінансових зборів на майно;

в) примусовому переміщенню з причин, пов'язаних із конфліктом, якщо цього не вимагає безпека самих осіб або воєнні причини;

г) проведенню безкоштовних медичних інспекцій.

**30. Головне правове джерело, яке регулює заборону використання та знищення протипіхотних мін у світі, – це:**

а) оттавська конвенція 1997 року;

б) паризька правова угода;

в) Вашингтонський договір;

г) Картахенська декларація.

**31. Що проголошує МГП щодо права на судовий захист військовополонених, звинувачених у правопорушеннях?**

а) вони можуть бути засуджені без суду за рішенням військового командира;

б) вони мають право на розгляд справи незалежним і безстороннім судом із наданням усіх гарантій захисту та адвоката;

в) судовий процес над військовополоненими має бути суворо таємним;

г) право на захист повністю скасовується для осіб без вищої освіти.

**32. Заборона мародерства (пограбування жителів чи загиблих) під час збройного конфлікту за МГП є:**

а) абсолютною і суворою нормою, а мародерство вважається воєнним злочином;

б) допустимим заходом забезпечення армії продовольством;

в) об'єктом регулювання виключно внутрішніх циркулярів поліції;

г) дозволеною дією щодо іноземних громадян.

**33. Який захист МГП надає особам, які виказують намір здатися в полон (наприклад, підняли білий прапор чи склали зброю)?**

а) їх дозволяється знищити, якщо бій ще триває;

б) забороняється здійснювати напад на особу, яка визнана «hors de combat» (виведеною з ладу), її необхідно взяти в полон;

в) вони підлягають негайному таємному допиту без адвоката;

г) рішення про їхнє життя приймається особисто кожним солдатом.

**34. Що зазначають норми МГП стосовно захисту навколишнього природного середовища під час війни?**

а) забороняється застосовувати методи або засоби ведення війни, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, довгочасної і серйозної шкоди довкіллю;

б) навколишнє середовище не захищається міжнародним правом під час бойових дій;

в) питання екології під час війни регулюються приватними компаніями;

г) захист довкілля діє лише на території нейтральних країн.

**35. Гуманітарна депортація чи примусове вигнання населення з метою зміни демографічного складу території є:**

а) законним заходом стабілізації політичної системи;

б) воєнним злочином та порушенням норм міжнародного права;

в) звичайною процедурою прикордонного контролю;

г) дії, що повністю виправдовуються рішеннями уряду.

**36. Відповідно до МГП, медичний персонал з числа військовополонених може залучатися окупаційною владою до роботи:**

а) виключно на заводах з виробництва зброї;

б) тільки для надання медичної допомоги військовополоненим своєї ж армії;

в) на будь-яких важких промислових об'єктах без обмеження часу;

г) тільки за умови повного скасування їхнього медичного статусу.

**37. Хто несе основну відповідальність за розслідування воєнних злочинів та притягнення винних комбатантів до відповідальності на національному рівні?**

а) виключно Генеральний секретар ООН у Нью-Йорку;

б) сама держава, до збройних сил якої належать комбатанти, або держава, на території якої вчинено злочин;

в) тільки Міжнародний Комітет Червоного Хреста;

г) неурядові правозахисні організації.

**38. Римський статут Міжнародного кримінального суду був прийнятий дипломатичною конференцією у місті Рим у:**

а) 1948 році;

б) 1966 році;

в) 1998 році;

г) 2012 році.

**39. Який міжнародний документ прямо забороняє використання дітей у якості солдатів під час збройних конфліктів (прийнятий у 2000 році як додаток)?**

а) факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах;

б) пекінські правила правопорядку;

в) токійський документ захисту підлітків;

г) бангкокські правила допиту.

**40. Норми міжнародного гуманітарного права (МГП) та міжнародного права прав людини (МППЛ) під час війни співвідносяться так:**

а) МППЛ повністю скасовується, і діє виключно МГП;

б) обидві системи діють одночасно: МППЛ продовжує застосовуватися, а МГП виступає як «lex specialis» (спеціальний закон) для умов конфлікту;

в) МППЛ є головним правовим інструментом, що скасовує Женевські конвенції;

г) вони повністю суперечать одна одній і не можуть застосовуватися разом.

**41. Що МГП проголошує щодо захисту об'єктів цивільної оборони (організацій, що займаються порятунком та евакуацією)?**

а) вони підлягають повазі та захисту і мають право виконувати свої цивільні завдання, крім випадків вчинення ними дій, шкідливих для ворога;

б) вони розглядаються як законні військові цілі для атаки;

в) їхня діяльність повністю контролюється військовою розвідкою;

г) вони фінансуються виключно іноземними приватними фондами.

**42. Заборона оголошувати, що «нікому не буде пощади» (наказ знищувати всіх і не брати полонених), у МГП є:**

а) допустимим заходом психологічного тиску під час штурму фортифікацій;

б) абсолютною забороною, а такий наказ вважається суворо протиправним;

в) об'єктом регулювання виключно внутрішніх військових інструкцій сторони;

г) дозволеною дією у разі ведення партизанської війни.

**43. Який міжнародний правовий захист надається парламентёрам (особам, уповноваженим вести переговори з ворогом, які несуть білий прапор)?**

а) вони можуть бути об'єктом нападу, якщо переговори затягуються;

б) вони, а також супроводжуючі їх особи (сурмач, перекладач), користуються абсолютною недоторканністю;

в) їх правовий статус повністю припиняється після перетину лінії фронту;

г) вони діють лише за попередньою згодою Ради Безпеки ООН.

**44. Що зазначає МГП стосовно обов'язку сторін конфлікту розшукувати осіб, які пропали безвісти?**

а) сторони конфлікту зобов'язані розшукувати осіб, про яких повідомлено як про пропалих безвісти, та надавати інформацію їхнім родинам;

б) пошук зниклих осіб повністю забороняється до завершення війни;

в) питання пошуку регулюються виключно приватними детективними компаніями;

г) розшук здійснюється лише щодо іноземних громадян.

**45. Навмисне завдання ударів по будівлях, призначених для релігійних цілей, освіти, мистецтва, науки або благодійності, за Римським статутом є:**

а) законним воєнним заходом деморалізації населення;
б) воєнним злочином, якщо ці об’єкти не є військовими цілями;
в) звичайною процедурою адміністративного знесення майна;
г) дії, що повністю виправдовуються інтересами армії.

**46. Відповідно до Третьої Женевської конвенції, військовополонені звільняються і репатріюються (повертаються додому):**

а) лише після повної сплати фінансового викупу їхньою державою;
б) негайно після припинення активних воєнних дій;
в) на розсуд начальника табору тримання;
г) лише у разі прийняття ними громадянства окупаційної влади.

**47. Хто здійснює фіційну реєстрацію та облік даних стосовно військовополонених для передачі їх родинам через Центральне агентство розшуку?**

а) Національне превентивне бюро країни;
б) Довідкові бюро сторін конфлікту та Центральне агентство розшуку МКЧХ;
в) Комітет міністрів Ради Європи;
г) Рада Безпеки Африканського Союзу.

**48. Першу історичну Женевську конвенцію, що започаткувала сучасне МГП і була присвячена захисту поранених на полі бою, було прийнято:**

а) 1864 року;
б) 1919 року;
в) 1945 року;
г) 1950 року.

**49. Два Додаткові протоколи до Женевських конвенцій, що розширили захист жертв міжнародних та внутрішніх конфліктів, було прийнято:**

а) 1948 ро року;
б) 1966 ро року;
в) 1977 року;
г) 2002 року.

**50. Основне історичне, правове та гуманітарне значення міжнародного гуманітарного права під час війни полягає у:**

а) створенні єдиної валютної зони для фінансування воєнних витрат;
б) повному підпорядкуванні всіх армій світу єдиному командуванню ООН;
в) скасуванні державних кордонів між країнами-учасницями конфлікту;
г) установленні жорстких меж насильства, захисті людської гідності та збереженні засад гуманності навіть у найжорстокіших умовах війни.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

## 1. Міжнародно-правові акти універсального характеру (ООН)


1. Статут Організації Об’єднаних Націй від 26 червня 1945 року.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
4. Перший Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
5. Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що спрямований на скасування смертної кари, від 15 грудня 1989 року.
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року.
7. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 10 грудня 2008 року.
8. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 року.
9. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року.
10. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року.
11. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження і покарання від 10 грудня 1984 року.
12. Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження і покарання від 18 грудня 2002 року.
13. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 20 грудня 2006 року.
14. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13 грудня 2006 року.
15. Декларація про право на розвиток, прийнята Резолюцією 41/128 Генеральної Асамблеї ООН від 4 грудня 1986 року.
16. Віденська декларація та Програма дій, прийняті Всесвітньою конференцією з прав людини 25 червня 1993 року.

## 2. Регіональні міжнародно-правові акти (Рада Європи, ОБСЄ, ОАД, ЛАД, АС)

17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (із змінами та доповненнями, внесеними Протоколами).

18. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 року.

19. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 року.

20. Рамкова конвенція про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року.

21. Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі (Гельсінські угоди) від 1 серпня 1975 року.

22. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ від 29 червня 1990 року.

23. Паризька хартія для нової Європи від 21 листопада 1990 року.

24. Американська декларація прав і обов'язків людини від 2 травня 1948 року.

25. Американська конвенція про права людини («Пакт Сан-Хосе») від 22 листопада 1969 року.

26. Додатковий протокол до Американської конвенції про права людини у сфері економічних, соціальних і культурних прав («Протокол Сан-Сальвадор») від 17 листопада 1988 року.

27. Африканська хартія прав людини і народів («Банжульська хартія») від 27 червня 1981 року.

28. Протокол до Африканської хартії прав людини і народів щодо прав жінок в Африці («Протокол Мапуту») від 11 липня 2003 року.

29. Арабська хартія прав людини від 22 травня 2004 року.

30. Каїрська декларація про права людини в ісламі від 5 серпня 1990 року.

31. Декларація АСЕАН з прав людини від 18 листопада 2012 року.

## 3. Міжнародні стандарти у правоохоронній діяльності та правосудді

32. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 року.

33. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті VIII Конгресом ООН із запобігання злочинності від 7 вересня 1990 року.

34. Мінімальні стандартні правила ООН щодо поводження з в'язнями («Правила Нельсона Мандели») в редакції Резолюції ГА ООН від 17 грудня 2015 року.

35. Мінімальні стандартні правила ООН щодо відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 року.

36. Правила ООН, що стосуються поводження з жінками-ув'язненими і заходів покарання для жінок-правопорушниць без позбавлення волі («Бангкокські правила») від 21 грудня 2010 року.

37. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню в будь-якій формі, прийнятий Резолюцією 43/173 ГА ООН від 9 грудня 1988 року.

38. Стамбульський протокол: Керівництво з ефективного розслідування та документування катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводжень і покарань (УВКПЛ ООН, переглянуте видання, 2022 рік).

39. Основні принципи щодо ролі юристів, прийняті VIII Конгресом ООН із запобігання злочинності від 7 вересня 1990 року.

40. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою від 29 листопада 1985 року.

41. Декларація про поліцію, прийнята Резолюцією 690 Парламентської Асамблеї Ради Європи від 8 травня 1979 року.

## 4. Міжнародне гуманітарне право (МГП)

42. Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року.

43. Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року.

44. Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року.

45. Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року.

46. Додатковий протокол (Протокол I) до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 8 червня 1977 року.

47. Додатковий протокол (Протокол II) до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру, від 8 червня 1977 року.

48. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (Гаазька конвенція) від 14 травня 1954 року.

49. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року.

## 5. Національне законодавство України

50. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року (зі змінами).

51. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року (зі змінами).

52. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року (зі змінами).

53. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року.

54. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року.

55. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року.

56. Закон України «Про безоплатну правничу допомогу» від 2 червня 2011 року.

57. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року.

### 6. Підручники, монографії та наукові дослідження

58. Бурменський М. В. Міжнародне право. Гендерний аспект. Харків : Консум, 2018. 320 с.

59. Буткевич В. Г. Права людини в міжнародному праві: Підручник. Київ : Либідь, 2021. 416 с.

60. Гнатовський М. М. Стандарти Ради Європи у сфері захисту прав людини. Київ : Фенікс, 2019. 288 с.

61. Захист прав людини: європейський та універсальний виміри / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Наукова думка, 2020. 452 с.

62. Захаров Є. Ю. Права людини в Україні: Нариси історії та правозастосування. Харків : Права людини, 2022. 340 с.

63. Короткий Т. Р., Медведєва М. О. Міжнародне гуманітарне право: Навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2021. 396 с.

64. Малишев Борис. Судова практика Європейського суду з прав людини: методологія застосування. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 248 с.

65. Міжнародний захист прав людини: Підручник / за ред. д.ю.н., проф. М. В. Бурменського. Харків : Право, 2020. 408 с.

66. Права людини у правоохоронній діяльності: Навчальний посібник / О. М. Бандурка, В. В. Шендрик та ін. Харків : Золота миля, 2021. 312 с.

67. Рабінович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. Київ : Атіка, 2022. 464 с.

68. Рада Європи та права людини: регіональні стандарти захисту / за ред. І. В. Яковлєва. Львів : Світ, 2020. 276 с.

69. Романов М. В. Права затриманих та ув'язнених: європейські та універсальні стандарти. Харків : Права людини, 2019. 216 с.

70. Тертишник В. М. Права людини та верховенство права у кримінальному процесі: Монографія. Київ : Алерта, 2023. 512 с.

71. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ : Реферат, 2021. 848 с.

## 7. Іноземна спеціалізована література

72. Alston Philip, Goodman Ryan. *International Human Rights*. Oxford University Press, 2020. 1216 p.

73. Buergenthal Thomas, Thorgeirsdottir Oddny Mjoll. *International Human Rights in a Nutshell*. West Academic Publishing, 2019. 482 p.

74. Dinstein Yoram. *The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict*. Cambridge University Press, 2022. 410 p.

75. Harris David, O'Boyle Michael, Warbrick Colin. *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press, 2021. 1104 p.

76. Medina Quiroga Cecilia. *The American Convention on Human Rights: Crucial Rights and Their Interpretation*. Intersentia, 2022. 490 p.

77. Nowak Manfred. *U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary*. N.P. Engel Publisher, 2019. 1278 p.

78. Schabas William A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford University Press, 2020. 1424 p.

79. Shaw Malcolm N. *International Law*. 9th ed. Cambridge University Press, 2021. 1320 p.

80. Steiner Henry, Alston Philip. *International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals*. Oxford University Press, 2018. 1544 p.

Навчальне видання

**МАРЧЕНКО Олена Вікторівна,**
**БОНЯК Валентина Олексіївна**

# МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

***Збірник тестових завдань***

Редактор, оригінал-макет, – *А. В. Самотуга,*
Редактор *Н. В. Леонова*

Підп. до друку 02.11.2026. Формат 60×84/16. Друк – цифровий. Папір офісний.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 7,91. Обл.-вид. арк. 8,5. Зам. № 11/26-нп

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців ДК № 8112 від 13.06.2024